

Långsiktig finansiell analys

Region Gotland
November 2023

Innehållsförteckning

Långsiktig finansiell analys

Inledning	3
Kommunalekonomisk utjämning	9
Befolkning	16
Framskrivning av verksamhetens kostnader	25
Platsbehov och investeringar	33
Framskrivning av intäkterna	48
Utveckling av kostnader och intäkter	52
Kassaflöde och finansiering	58
Balansräkning	63
Känslighetsanalys	65
Utmaningar, risker och rekommendationer	67
Finansiella mål	73
Appendix	85

Inledning

Varför långsiktig finansiell analys?

Regeringens uppföljning av kommunsektorns ekonomi visar att det trots flera år av god ekonomisk tillväxt finns vissa regioner och kommuner som är sårbara till följd av en ökad skuldsättning, ett utökat åtagande i sina bolag samt svårigheter att anpassa verksamheten till befolkningsändringar, som för vissa innebär en ökande och för andra en minskande befolkning. De kommande åren ser ut att bli tuffa år för kommunsektorn, vilket ytterligare aktualiserar denna problematik. Regioner och kommuner har stor frihet att anpassa sin ekonomistyrning utifrån lokala behov och förutsättningar. De ansvarar själva för hur deras verksamhet ska bedrivas och är ansvariga för resultat, kvalitet och innehåll.

Berättigade frågor som varje politisk ledning, enligt PwC, bör kunna svara på är:

- Behöver vi höja skatten för att klara våra ambitioner att växa?
- Hur kommer kostnaderna för äldreomsorg att utvecklas när andelen äldre ökar?
- Hur påverkas vår ekonomi om befolkningen ökar/minskar?
- Hur stora investeringar behövs och hur ska de finansieras?

För att kunna svara på dessa frågor krävs en analys av hur de ekonomiska förutsättningarna ser ut på längre sikt.

Under 2020 ansåg regeringen att det fanns behov att göra en översyn av kommunallagens bestämmelser om ekonomisk förvaltning, i syfte att skapa ett ändamålsenligt utformat regelverk som å ena sidan ger tillräckligt goda förutsättningar för kommuner och regioner att bedriva en effektiv ekonomisk styrning och å andra sidan är tillräckligt styrande utifrån statens behov av att upprätthålla en långsiktigt hållbar finanspolitik. I utredningens betänkande föreslogs att begreppet *god ekonomisk hushållning* skulle ersättas med begreppet *god kommunal hushållning* där det föreslogs att det skulle införas detaljerade krav på ett tioårigt rullande program för god kommunal hushållning där mål och riktlinjer för ekonomin sätts upp. I regeringens proposition som lämnades våren 2023 ansågs inte att det fanns skäl att ändra bestämmelserna kring god ekonomisk hushållning.

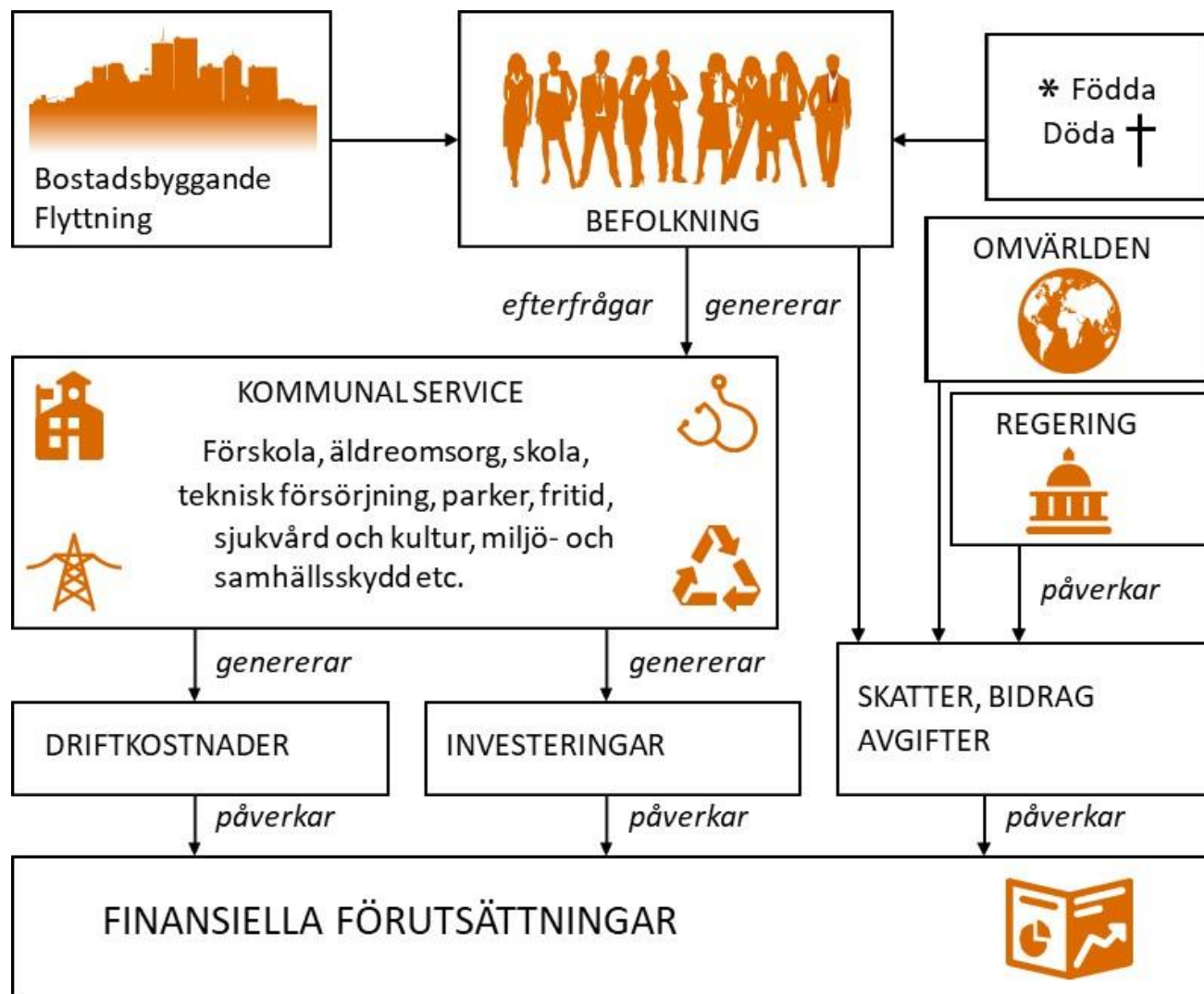
“

Regeringen **anser inte** att det finns skäl att förändra kommunallagens reglering om god ekonomisk hushållning.

..regleringen av en god ekonomisk hushållning **motsvarar i allt väsentligt** utredningens förslag om en god kommunal hushållning..

PwC:s modell för strategisk ekonomisk planering

Allmänt om långsiktig finansiell analys

Analysen är inte en prognos, det är snarare kalkyler för olika alternativa scenarier och handlingsalternativ som ger underlag för planering och beslutsfattande. Analysen tar inte med eventuella ambitionsförändringar.

En långsiktig finansiell analys syftar till att ge en oberoende och objektiv bild av en regions ekonomiska förutsättningar till och med så långt regionens befolkningsprognos sträcker sig. Modellen beaktar konsekvenserna av de investeringar som krävs för att hantera befolkningsförändringen eller de förändrade ambitionerna.

Resultatet av beräkningen visar vilket effektiviseringstryck, alternativt skatteökningstryck eller omprioriteringsbehov som behövs för att få en hållbar ekonomi på lång sikt.

Samhällsekonomin 2023-2027

Källa: Ekonomirapporten, oktober 2023, cirkulär 23:41 oktober 2023, SKR

Konjunkturbedömning

Enligt SKR bedöms BNP falla i år med anledning av vidtagna åtgärder för att bekämpa inflationen. Marknadsräntornas påverkan på svensk ekonomi är särskilt hög givet den höga hushållsbelåningen, vilket bidrar till den snabba nedgången. BNP-nedgången bedöms inom kort ha en mer tydlig påverkan på arbetsmarknaden. När en lågkonjunktur är i antågande behöver företag balansera att anpassa kostnaderna till nedgången i efterfrågan och kostnaden kopplad till den mer strukturella kompetensbristen, med medföljande rekryteringskostnader och matchningsproblematik. Den starka sysselsättningsgraden i Sverige bedöms ha motverkat ett ytterligare fall i hushållens konsumtion i nominella termer

Toppen på inflationen bedöms vara bakom oss och inflationen bedöms enligt SKR ligga något över Riksbankens inflationsmål under 2024. En global prisnedgång på energi och livsmedel bidrar till att den importerade inflationen blir lägre. Detta motverkas dock något av en svag krona. Det inhemska pristrycket är fortsatt högt och sannolikt kopplat till den starka arbetsmarknaden. Detta motverkar nedgången i inflationen. Lågkonjunkturer bedöms dock vara i antågande till följd av den åtstramande penningpolitiken. Detta kommer leda till en nedgång i sysselsättningen och en ökande arbetslöshet under nästa år, vilket i sin tur har en nedtryckande effekt på inflationen. I kontrast bedöms den aviserade finanspolitiken i budgetpropositionen för 2024 ha en marginellt ökande inflationseffekt.

Att inflationen närmar sig inflationsmålet under 2024 kommer leda till successiva räntesänkningar och en och en återhämtning av den svenska ekonomin.

En hög utveckling av lönesumman under första halvåret 2023 bidrar till en stark utveckling av skatteunderlaget. En inbromsning på arbetsmarknaden under vintern kommer dock leda till en inbromsning av lönesumman. Dock förväntas helårseffekten av höjda garantipensioner 2022 samt höjning av pensionerna med anledningen av det höga prisbasbeloppet 2023 motverka denna inbromsning. I reala termer urholkas kommunsektorns köpkraft med anledning av att priser, pensioner och löner ökar i snabbare takt än skatteunderlaget. Enligt prognosen förväntas inflationen gå ner 2024. Skulle detta inträffa ses en förstärkning av det reella skatteunderlaget under 2025.

	2023	2024	2025	2026	2027
BNP	-0,6	1,0	3,6	2,4	1,7
Sysselsättning, arbetade timmar	2,0	-0,3	1,7	1,4	0,8
Relativ arbetslöshet, nivå	7,6	8,6	8,6	8,0	7,7
Timplön, konjunkturlönestatistiken	3,8	3,9	3,4	3,3	3,3
Konsumentpris KPIF	5,9	2,3	2,1	2,0	2,0
Skatteunderlag, nominellt	4,7	3,3	5,0	4,3	4,1
Skatteunderlag, realt	-2,1	-0,5	4,2	2,8	0,9

Källa: Ekonomirapporten, oktober 2023, cirkulär 23:41 oktober 2023, SKR

PwC:s modell för strategisk ekonomisk planering

Analys av regionens driftsekonomi

Modellen tar sin utgångspunkt i regionens befolkningsprognos. I modellen låter vi de olika verksamheterna följa utvecklingen i relevanta åldersgrupper genom en demografisk framskrivning. Genom denna beräkning kan vi utläsa det underliggande kostnadstrycket totalt samt vilka verksamheter som eventuellt behöver mer eller mindre resurser.

Det framtida kostnadstrycket ställs mot framtida intäkter från skatter, statsbidrag och utjämning. Beräkningen utgår från Sveriges Kommuner och Regioners senaste konjunkturbedömning och regionspecifika uppgifter såsom befolkningsprognos och skattesats. Resultat av denna del visar skillnaden mellan regionens framtida kostnader och intäkter och effektiviseringskrav utifrån antaget resultatmål.

Investeringsvolym

PwC har beräknat demografiskt betingade investeringar, det vill säga investeringar i verksamhetslokaler som föranleds av volymutvecklingen enligt befolkningsprognosen. I denna process har den tillgängliga kapaciteten alternativt underkapaciteten i regionen beaktats.

Utöver nyinvesteringar i verksamhetslokaler utifrån volymutvecklingen har vi beräknat en basnivå för reinvesteringar. Denna basnivå beräknas utifrån avskrivningar samt 1 procent av skatter och bidrag. De demografiskt betingade investeringarna jämförs med regionens investeringsprognos.

Finansiering

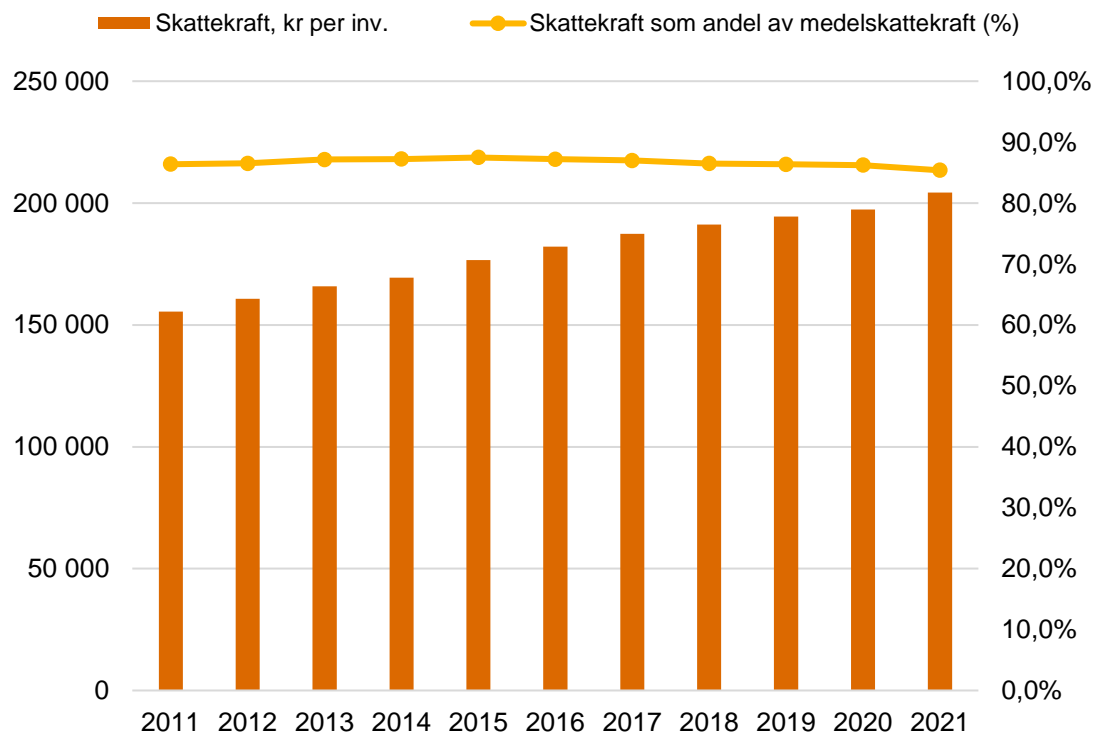
Den investeringsvolym som ligger i regionens investeringsprognos går in i kalkylen och påverkar avskrivningar, upplåning och räntekostnader (investeringar i egen regi).

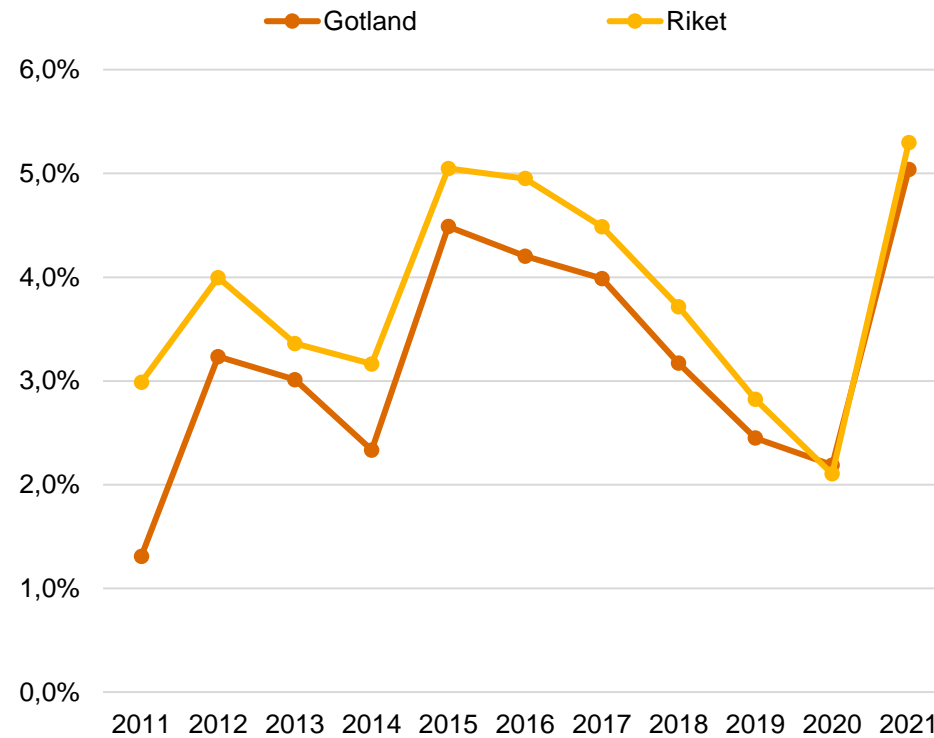
Kommunalekonomisk utjämning

Regionens skattekraft och utveckling av skatteunderlaget

Regionens skattekraft

Utveckling av skatteunderlaget

Kommunsektorns skatteunderlag

Utveckling av kommunsektorns skatteunderlag

Skatteunderlaget varierar med konjunkturen. Skatteunderlaget i relation till antalet bosatta i regionen ger regionens skattekraft. Region Gotlands skattekraft uppgick inkomståret 2021 till 204 284 kronor per invånare. Vanligtvis stiger skattekraften (mätt i kronor) mellan åren eftersom skatteunderlaget ökar över tid. I relation till genomsnittet i riket uppgår skattekraften i Region Gotland till 85,7 procent. Den relativa skattekraften har legat kring 85-88 procent sedan 2011. Utvecklingen av regionens eget skatteunderlag är dock av underordnad betydelse för regionens finansiering då skillnaden till största delen utjämnas via den kommunalekonomiska utjämningen.

Regionens skatteintäkter är skatteunderlaget multiplicerat med den beslutade skattesatsen. I Region Gotland har skattesatsen varit på samma nivå sedan 2015. Skattesatsen är således lika hög 2023 som den var 2015.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Skatte-sats	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60	33,60

Fakta om skatteunderlaget

Basen för skatten är invånarnas förvärvsinkomster. Till förvärvsinkomsterna räknas förutom löner även löne-förmåner, sjukpenning, a-kassa, pensioner etc. Dessutom ingår inkomst av näringsverksamhet för de företagare som inte bedriver verksamheten i aktiebolagsform. Lönerna är den dominerande delen av skattebasen. Därefter kommer pensioner och andra skattepliktiga ersättningar från staten (transfereringar).

På sikt är sysselsättningen avgörande för skattebasens utveckling. Längre arbetsliv (tidigare inträde och senare utträde) bedöms vara av stor vikt för den framtida försörjningskvoten i riket. Även högre förvärvsgrad bland utrikes födda är av vikt. Lönernas dominerande roll i skattebasen gör att utvecklingen av sysselsättning och lönenivåer är av avgörande betydelse för hur skattebasen utvecklas.

Löneökningar i sig ger inte så mycket mer resurser över till verksamheten. Ökade skatteintäkter till följd av löneökningar i samhället motsvaras normalt av ungefär lika stora löneökningar också för de anställda. Det är därför sysselsättningen, räknat i antalet arbetade timmar, som i praktiken bestämmer vad löneinkomsterna i skattebasen ger för resurser till verksamheten.

Utjämning mellan kommuner respektive regioner

Inkomstutjämning

I inkomstutjämningen utjämnas skatteinkomster mellan kommuner och regioner. Den är i huvudsak statligt finansierad. Inkomstutjämningsbidraget beräknas utifrån skillnaden mellan den egna beskattningsbara inkomsten och ett skatteutjämningsunderlag som motsvarar 115 procent av den genomsnittliga skattekraften i landet. Kommuner eller regioner vars beskattningsbara inkomster överstiger dessa nivåer ska i stället betala en inkomst-utjämningsavgift till staten.

Inkomstutjämningen är långtgående, det vill säga skillnaderna i skatteintäkter efter utjämning är relativt små, givet en genomsnittlig skattesats. Detta ger att utvecklingen av kommunens och regionens eget skatteunderlag är av mindre betydelse för kommunens totala intäkter. Om kommunens/regionens skattekraft ökar mer än genomsnittet får den enskilda kommunen/regionen lämna ifrån sig merparten av skillnaden och vice versa.

Kostnadsutjämning

I kostnadsutjämningen utjämnas för strukturella kostnadsskillnader av två slag: behovet av kommunal/regional verksamhet och kostnaden för att producera en viss service. Kommuner/Regioner med en ogynnsam kostnadsstruktur får ett bidrag. De som har en gynnsam struktur får betala en avgift.

Kostnadsutjämningen är statsfinansiellt neutral, då summan av bidrag och avgifter är lika stora och därför tar ut varandra. Det tillförs inga nya resurser via kostnadsutjämningen. Över tid innebär detta att endast den kommun/region som möter en demografisk utveckling som är mer utmanande än genomsnittet i riket kommer få ett ökat bidrag alternativt en minskad avgift. En kommun/region med den omvända situationen kommer få se ett minskat bidrag alternativt ökad avgift.

Kostnadsutjämningen sker enligt den så kallade standardkostnadsmetoden där varje verksamhet eller område behandlas separat.

LSS-utjämning

Sedan 2004 finns ett nationellt kostnadsutjämningsystem för kommunernas LSS-kostnader. Som motiv för ett utjämningsystem angavs att det finns stora kostnadsskillnader mellan kommunerna samt att det behövs en utjämning för att ge alla kommuner likvärdiga ekonomiska förutsättningar att kunna bedriva verksamhet enligt LSS.

Systemet är skilt från det ordinarie kostnadsutjämningsystemet för kommuner. Skälet är att underlagen inte på samma sätt som i det ordinarie systemet kan anses uppfylla kriteriet att vara opåverkbara för den enskilda kommunen. Till skillnad från den ordinarie kostnadsutjämningen används faktiskt antal beslutade insatser.

Precis som i det ordinarie kostnadsutjämningsystemet beräknas en standardkostnad för kommunen. Via LSS-utjämningen omfördelas kommunernas strukturella kostnader för LSS-verksamheten.

Region Gotlands utfall i utjämningsystem 2023

Inkomstutjämnning

Region Gotland erhåller sammantaget ett bidrag i inkomstutjämnningen på 22 253 kronor per invånare (cirka 1 361 mnkr) då man har en egen skattekraft som understiger garantinivån. Samtidigt har regionen en högre skattesats – 33,60 procent - jämfört med genomsnittet, vilket totalt ger 1,8 procent högre intäkter jämfört med riksgenomsnittet.

Inkomstutjämnning	Gotland	Riket	Andel i %
Skattekraft kr/invånare	223 543	260 928	85,7
Genomsnittlig skattesats	32,23	32,23	
Skatteintäkter kr/invånare	72 048	84 097	85,7
Inkomstutjämnning kr/invånare	22 253	11 538	
Skatteintäkter efter utjämnning kr/invånare	94 301	95 635	98,6
Skillnad i vald skattesats	1,37		
Skillnad i kr/invånare	3 063		
Totalt faktiskt utfall, kr/invånare	97 363	95 635	101,8

Kostnadsutjämnning

Kommuner/regioner med en gynnsam kostnadsstruktur får betala en avgift. Kommuner/regioner som har en ogynnsam struktur erhåller ett bidrag. Totalt betalar Gotland en avgift om 201 kronor per invånare (cirka 12 mnkr). Inom kommunmodellen betalar Gotland en avgift men i regionmodellen erhålles ett bidrag.

Kostnadsutjämnning	Bidrag/ avgift kr/invånare
Region	2 858
Hälsa-och sjukvård	4 233
Kollektivtrafik	-1 278
Befolkningsförändringar	-97
Kommun	-3 059
Barnomsorg	-1 943
Grundskola	-1 208
Gymnasieskola	-441
Individ- och familjeomsorg	-1 008
Kommunal vuxenutbildning	-213
Äldreomsorg	3 289
Verksamhetsövergripande	-334
Övrigt	-1 201
Totalsumma	-201

* Övrigt = infrastruktur och skydd samt kollektivtrafik

LSS-utjämnning

Gotland har fler LSS-insatser i förhållande till befolkningen i riket. De insatser som finns bedöms vara i linje med insatserna i riket i genomsnitt (vårdtyngd = 1). Sammantaget bedöms kommunen ha en ogynnsam struktur och får därför ett bidrag i LSS-utjämnningen. Bidraget år 2023 uppgår till 14 kronor per invånare (cirka 1 mnkr).

Bidrag/avgift per invånare	2023
Grundläggande standardkostnad	6302
Vårdtyngd	1,00
Standardkostnad	6311
Genomsnitt i riket	6297
Bidrag (+)/ avgift (-)	14

Marginaleffekter i systemet för kommunalekonomisk utjämning

Gotland 2023 (kommunal verksamhet)

	Skatte- intäkter	Inkomst- utjämning	Skatter och inkomst- utjämning	Kostnads- utjämning	Struktur- bidrag	Reglerings- post	Totalt
1-5 år	0	58 813	58 813	84 288	1 316	2 336	146 753
6 år	0	58 813	58 813	42 881	1 316	2 336	105 346
7-12 år	0	58 813	58 813	98 189	1 316	2 336	160 654
13-15 år	0	58 813	58 813	77 304	1 316	2 336	139 769
16-18 år	0	58 813	58 813	91 868	1 316	2 336	154 333
19-64 år ink 0 kr	0	58 813	58 813	-46 426	1 316	2 336	16 039
19-64 år ink 200 000 kr	44 500	19 613	64 113	-46 426	1 316	2 336	21 339
19-64 år ink 500 000 kr	111 250	-39 187	72 063	-46 426	1 316	2 336	29 289
19-64 år ink 800 000 kr	178 000	-97 987	80 013	-46 426	1 316	2 336	37 239
65-79 år, sambo, ink 200 000 kr	44 500	19 613	64 113	-35 965	1 316	2 336	31 800
80-89 år, sambo, ink 200 000 kr	44 500	19 613	64 113	25 771	1 316	2 336	93 536
90+ år, sambo, ink 200 000 kr	44 500	19 613	64 113	147 864	1 316	2 336	215 629

Slutsatser

Grundtanken med utjämningsystemet är att alla kommuner/regioner ska ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar, oavsett befolkningens storlek eller sammansättning. Av detta följer att resurser som omfördelas ska motsvara de förändringar av kostnaderna som befolkningsförändringen genererar. Detta gäller vid genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå (allt annat lika).

Detta medför att den inflyttade personen som ger kommunen störst intäkt inte är höginkomsttagaren, utan kanske skoleleven eller den äldre kvinnan. Exemplet till vänster visar att utfallet varierar kraftigt beroende på vilken ålder personen som flyttar har, och att personens inkomst har en mindre betydelse. Ytterligare tillägg tillkommer i kostnadsutjämningen om personen är ogift 65+.

Marginaleffekter i systemet för kommunalekonomisk utjämning

Gotland 2023 (regional del)

	Skatte- intäkter	Inkomst- utjämning	Skatter och inkomst- utjämning	Kostnads- utjämning	Struktur- bidrag	Reglerings- post	Totalt
0 år, ink. 0 kr	0	28 446	28 446	31 958	1 426	427	62 257
1-5 år, ink. 0 kr	0	28 446	28 446	-15 522	1 426	427	14 778
6-18 år, ink. 0 kr	0	28 446	28 446	-20 554	1 426	426	9 744
19-49 år ink. 150 000 kr	17 025	14 226	31 251	-4 847	1 426	427	28 257
19-49 år ink. 500 000 kr	56 750	-18 954	37 796	-14 445	1 426	427	25 204
50-69 år ink. 200 000 kr	22 700	9 486	32 186	15 521	1 426	427	49 560
50-69 år ink. 800 000 kr	90 800	-47 394	43 406	-2 613	1 426	427	42 646
70-79 år ink. 100 000 kr	11 350	18 966	30 316	33 484	1 426	427	65 653
70-79 år ink. 300 000 kr	34 050	6	34 056	24 472	1 426	427	60 381
80-89 år ensamstående ink. 200 000 kr	22 700	9 486	32 186	53 156	1 426	427	87 195
90+ år ensamstående ink. 200 000 kr	22 700	9 486	32 186	59 400	1 426	427	93 439

Slutsatser

Grundtanken med utjämningsystemet är att alla kommuner/regioner ska ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar, oavsett befolkningens storlek eller sammansättning. Av detta följer att resurser som omfördelas ska motsvara de förändringar av kostnaderna som befolkningsförändringen genererar. Detta gäller vid genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå (allt annat lika).

Detta medför att den inflyttade personen som ger regionen störst intäkt inte är hög-inkomsttagaren, utan kanske den nyfödde eller den äldre kvinnan. Exemplet till vänster visar att utfallet varierar kraftigt beroende på vilken ålder personen som flyttar har, och att personens inkomst har en mindre betydelse.

Utredning av utjämningsystemet

En ändamålsenlig kommunalekonomisk utjämning

Det kommunalekonomiska utjämningsystemet syftar till att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och regioner att tillhandahålla välfärd och annan kommunal service. Regeringen anger att för att syftet med det kommunalekonomiska utjämningsystemet ska uppnås behöver systemet utvecklas i takt med samhällsutvecklingen. Riksrevisionen har även granskat det kommunalekonomiska utjämningsystemet och pekar på utvecklingsområden inom och kopplat till utjämningsystemet, bl.a. vad gäller kostnadsutjämningen och behov av en djupare förståelse för hur inkomstutjämningen påverkar tillväxtincitament på lokal nivå. Regeringen har mot denna bakgrund beslutat att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att göra en översyn av den kommunalekonomiska utjämningen. Utredningen ska se över samtliga delar av utjämningsystemet, inklusive LSS-utjämningen för kommuner.

Kommittén ska bland annat utreda följande:

Inkomstutjämningen

Inkomstutjämningsbidraget eller avgiften bestäms genom att bidrags- respektive avgiftsunderlagen multipliceras med en länsvis skattesats. I kommittédirektivet anges att bortsett från en ändring i kompensationsgraden för avgiftsbetalande kommuner och regioner 2014, som återställdes 2016, har inga förändringar i den länsvisa skattesatsen gjorts sedan inkomstutjämningen i dess nuvarande form infördes. Regeringen anser därför att det finns anledning att se över utformningen av den länsvisa skattesatsen.

Riksrevisionen har framhållit att det inom forskningen antas att för höga skatter påverkar skattekraftens utveckling negativt och att inkomstutjämningen kan påverka val av skattesats. Även om Riksrevisionen inte kunde finna belägg för att inkomstutjämningen påverkar skattekraften negativt ansåg myndigheten att frågan borde analyseras vidare. Regeringen anger att mot denna bakgrund behövs det en djupare analys av arbetet med tillväxtfrågor i kommuner, och i regioner, och av hur utformningen av inkomstutjämningen eventuellt påverkar detta arbete.

Kostnadsutjämningen

Ändringarna i kostnadsutjämningen som trädde i kraft den 1 januari 2020 innebar bland annat en förstärkt utjämning utifrån gles bebyggelsestruktur. Dessa förändringar baserades dock främst på uppräknings av redan befintliga antaganden och beräkningar. Det finns därför behov av en mer grundlig genomgång och uppdatering av de beräkningar och antaganden som ligger till grund för kompensationen för merkostnader för gles bebyggelsestruktur. Det finns även anledning att analysera om socioekonomiska faktorer beaktas i tillräcklig grad i kostnadsutjämningen. Det är också viktigt att systemet i tillräcklig grad kompenserar för eventuella långsiktiga och strukturella kostnader för flyktmottagandet, vad gäller t.ex. försörjningsstöd, skola, hälso- och sjukvård m.m.

Strukturbidrag

Strukturbidrag betalas ut till vissa kommuner och regioner som kompensation för tidigare tillägg i vissa av de delmodeller som inte längre ingår i kostnadsutjämningen eller för stora intäktsminskningar till följd av förändringar av utjämningsystemet. Utgångspunkten bör vara att strukturella skillnader mellan kommuner och mellan regioner som leder till kostnadsskillnader bör kompenseras för inom kostnadsutjämningen. Regeringen anser därför att det bör utredas om strukturbidraget kan utvecklas eller förändras.

Riktade statsbidrag

Riktade statsbidrag kan vara motiverade för att ersätta kommuner och regioner för kostnader inom vissa områden med stora utvecklingsbehov. Det är emellertid viktigt att den statliga styrningen med statsbidrag är väl sammanhållen och att det samlade utfallet av statsbidrag till enskilda kommuner och regioner innebär en effektiv fördelning av resurserna. Kommittén ska därför föreslå vilka riktade statsbidrag som skulle kunna inordnas i det generella statsbidraget.

Sektorsbidrag till skolverksamhet

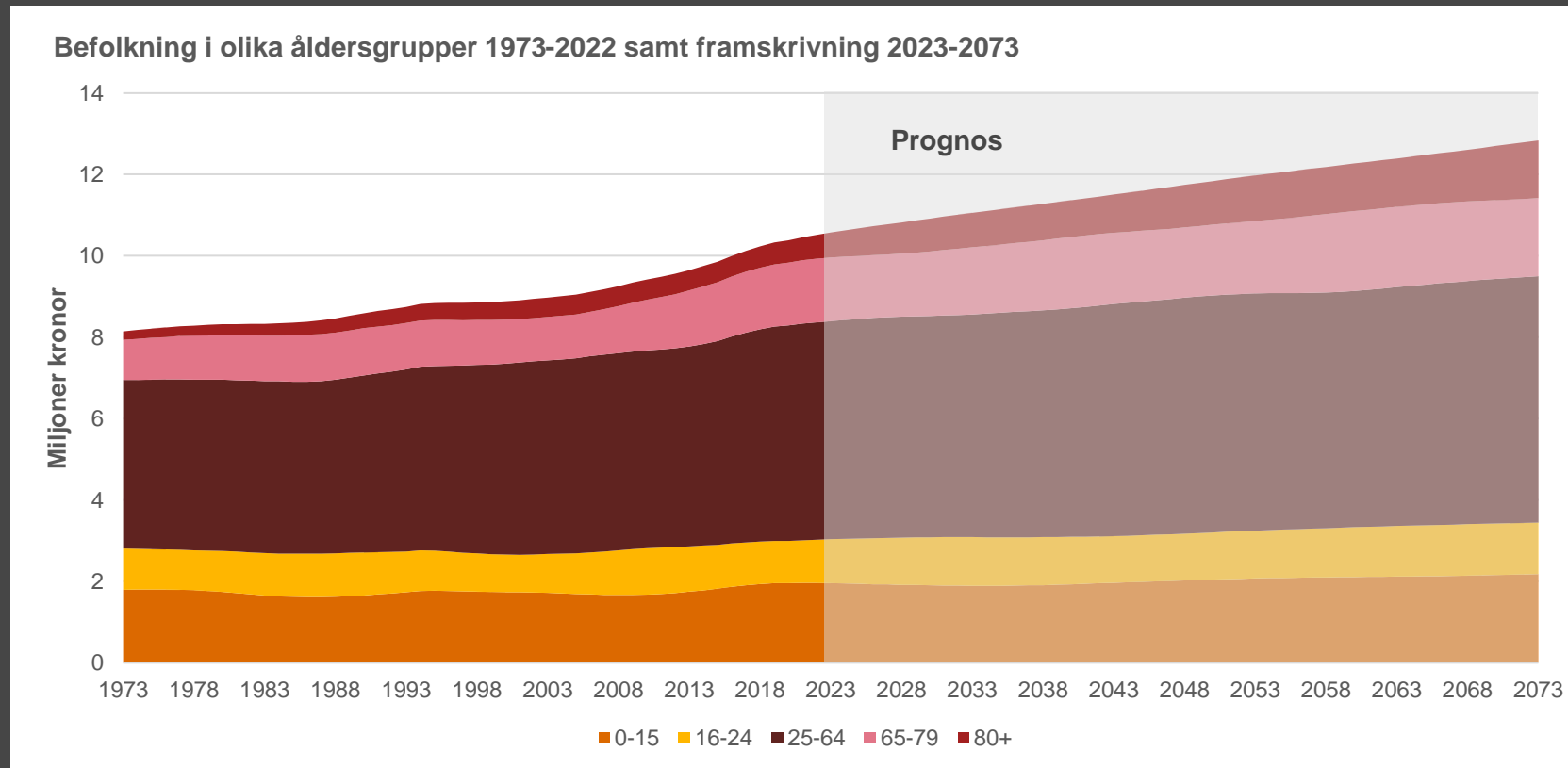
Skolkommissionen bedömde i betänkandet Samling för skolan (SOU 2017:35) att det generellt sett fördelas medel till skolan med för liten hänsyn till socioekonomiskt betingade skillnader i elevunderlaget. Kommittén ska därför analysera vilka konsekvenser ett större sektorsbidrag till skolverksamhet skulle få för det generella statsbidraget, utjämningsystemet och för finansieringen av kommunsektorn i sin helhet samt analysera vilka förändringar som är nödvändiga för att kunna införa ett större sektorsbidrag till skolverksamhet.

Befolkning

Befolkningsframskrivning

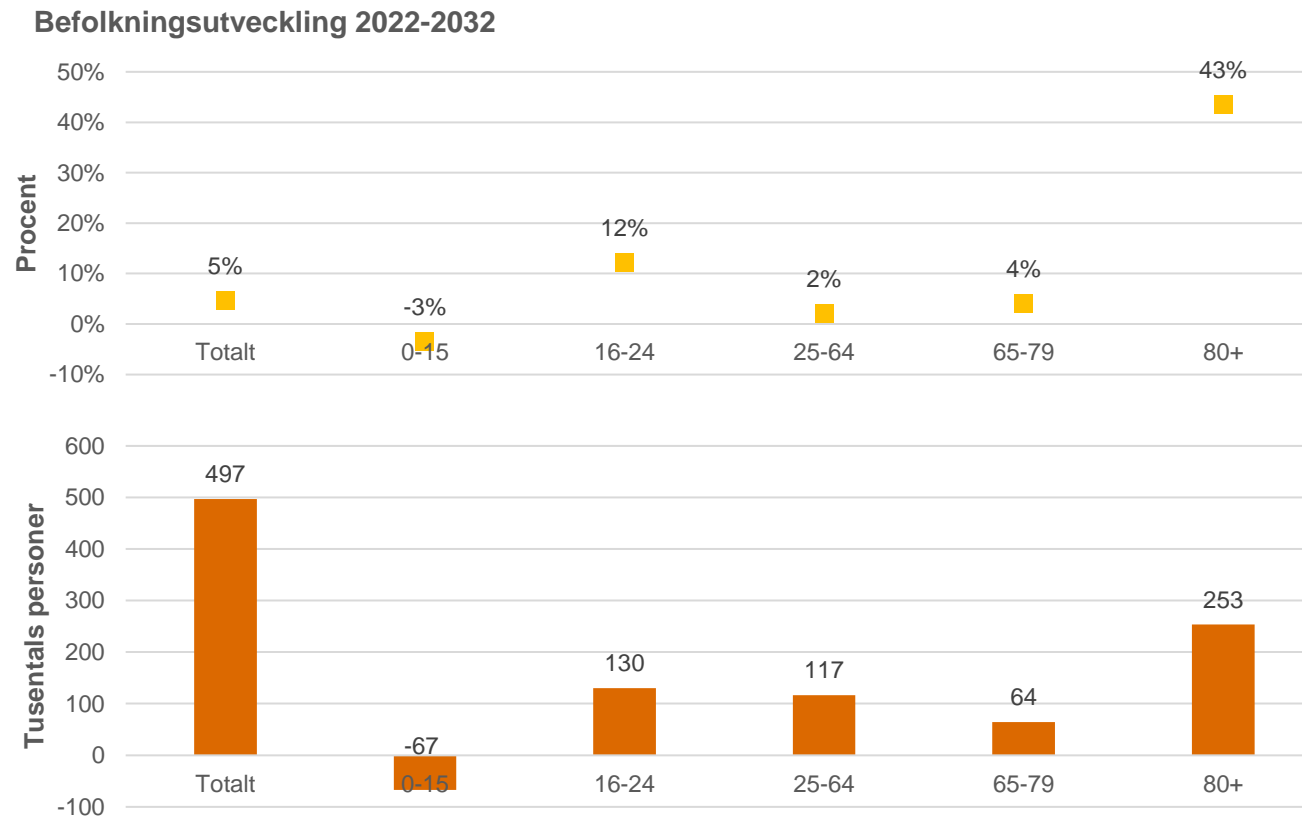
De närmaste 10 åren beräknas befolkningen att fortsatt öka, men i en långsammare takt.

År 2022 är 6 procent av befolkningen 80-år och äldre. År 2073 beräknas att 11 procent av befolkningen är i dessa åldrar. Barn och unga som andel av befolkningen förväntas minska fram till 2030 för att därefter utgöra en konstant del fram till 2073.

Befolkningsförändringar i riket

Den demografiska utvecklingen leder till en ökad andel äldre och en ökad försörjningskvot – allt fler ska försörjas!

Källa: SCB

Olika regioner, olika utmaningar

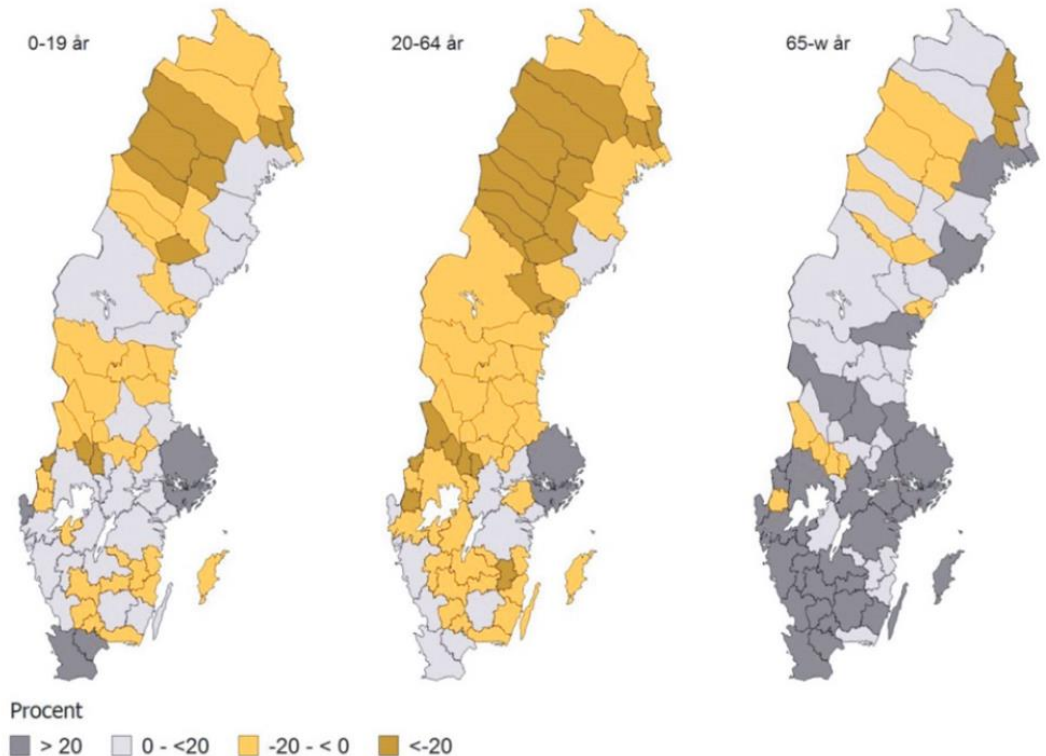
Tre olika typer av utmaningar

Tillväxtregioner har att hantera en kraftig utbyggnad av den kommunala och regionala servicen vilket leder till stora investeringar i nya lokaler och anläggningar. De investeringar som görs idag belastar regionernas och kommunernas budget i många år framöver. Samtidigt som denna expansion finns det stor behov av upprustning av befintliga skolor och fritidsanläggningar.

Kommuner och regioner med **minskande folkmängd** har att hantera en minskad total efterfrågan tillsammans med en kraftig omfördelning mellan verksamheterna. Intäkterna anpassar sig tämligen direkt till den mindre befolkningen. Kan inte regionen/kommunen anpassa verksamheten riskerar regionen/kommunen stora underskott alternativt skattehöjningar.

Kommuner och regioner med **relativt stabil folkmängd** kan ha liknande utmaningar i form av att befolkningens ålderssammansättning förändras, att man har stora behov av upprustning av befintliga anläggningar, att geografisk omflyttning av befolkningen sker.

Figur 2.8 Befolkningsförändring i procent efter åldersgrupper 2013–2040, FA-regioner

Källa: SCB, rAps.

Kommunal/regional verksamhet och befolkningsförändringar

Att en kommun/region med stor befolkning har "mer" kommunal/regional verksamhet än vid en liten befolkning är tämligen självklart. Två lika stora kommuner/regioner kan dock ha olika utbyggd kommunal/regional verksamhet.

Skillnader kan förklaras av:

- Åldersstrukturen
- Socioekonomiska strukturen
- Graden av "frivillig" verksamhet
- Ambitionsnivån i obligatorisk verksamhet
- Inslag av entreprenad (påverkar nivån på den verksamhet där kommunen/regionen är huvudman)

Den enklaste kommunen/regionen att driva är den där befolkningsutvecklingen är stabil och där ålderskullarna är ungefär lika stora mellan åren. Verkligheten är dock en annan!

Både minskande och växande kommuner/regioner upplever svängningar i ålderskullarnas storlek på grund av historiska variationer av födelsetalen (40-talet, 60-talet, 90-talet).

Efterfrågan på kommunens och regionens tjänster behöver nödvändigtvis inte öka eller minska i samma takt som antalet invånare förändras. Alla invånare efterfrågar inte alla delar av kommunernas och regionernas tjänsteutbud.

Efterfrågan på verksamhetslokaler beror framför allt av utvecklingen för de specifika åldersgrupper som verksamheterna vänder sig till och av statliga reformer eller samhällsförändringar som påverkar målgruppernas efterfrågan.

För de individuella tjänsterna kostar nya lokaler och anläggningar mer än gamla. Finns det ledig kapacitet kan exempelvis en ytterligare elev kosta mindre än genomsnittet (marginalkostnaden). När kommunen/regionen slår i kapacitetstaket kan den extra eleven bli väldigt dyr.

För de kollektiva tjänsterna bör det dock finnas stordriftsfördelar för vissa verksamheter där kostnaden kan öka mindre än vad som följer av befolkningstillväxten.

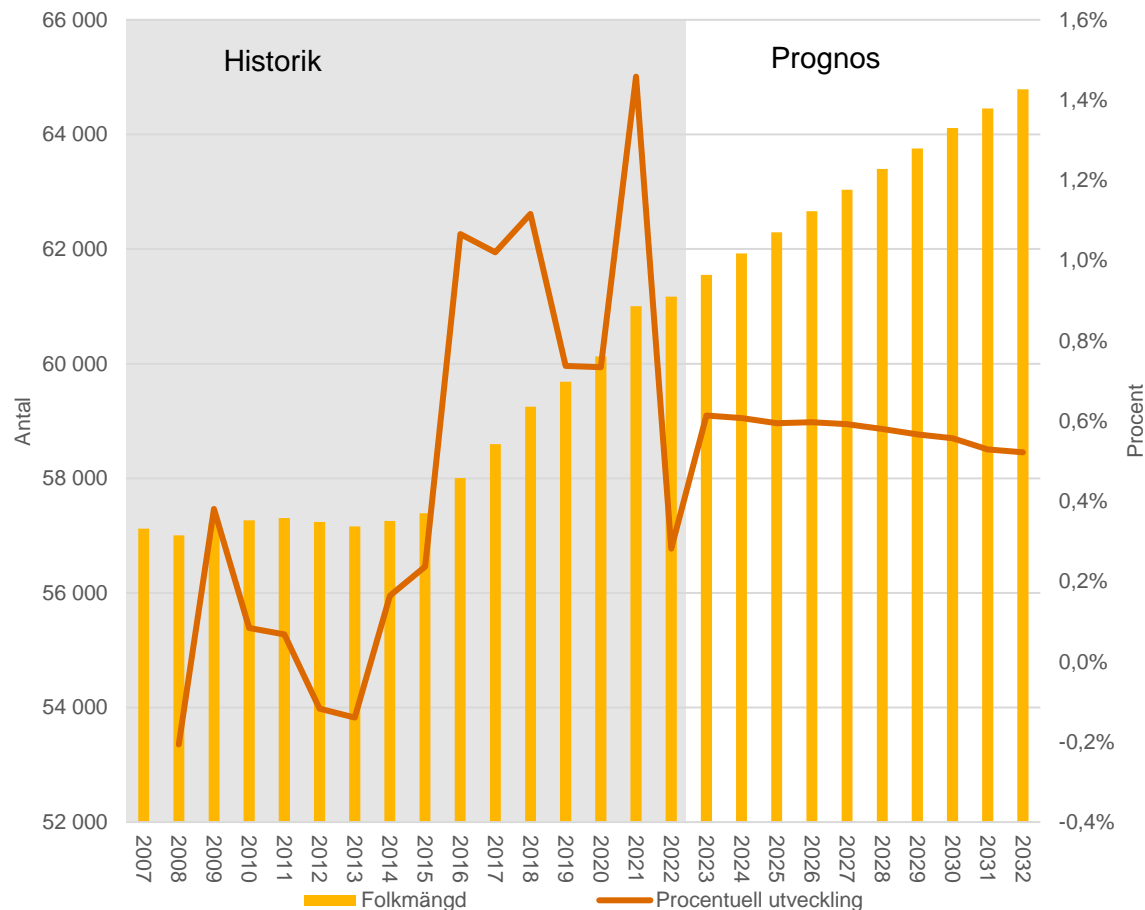
Viktiga verktyg för att hantera expansionen är:

- Bostadsbyggnadsprognos
- Befolkningsprognos
- Lokalresursplan
- En adekvat resursfördelningsmodell i budgetprocessen

Befolkningsutveckling

Utfall 2007-2022 samt regionens prognos till 2032

Befolkningsutveckling

Historik

Sett över perioden 2007 till 2022 har Region Gotlands tillväxttakt varit varierande över perioden. Regionens befolkning varierade inledningsvis under perioden. Från 2014 tilltog tillväxttakten och regionens befolkning har därefter successivt ökat. Den högsta tillväxttakten för perioden nåddes år 2021 då tillväxttakten var 1,5 procent. Under 2022 avtog tillväxttakten till 0,3 procent.

Totalt har befolkningen ökat med 4 051 invånare under mätperioden, vilket motsvarar 7,1 procent (0,5 procent årligen i genomsnitt). Den 31 december 2022 hade regionen 61 173 invånare.

Prognos

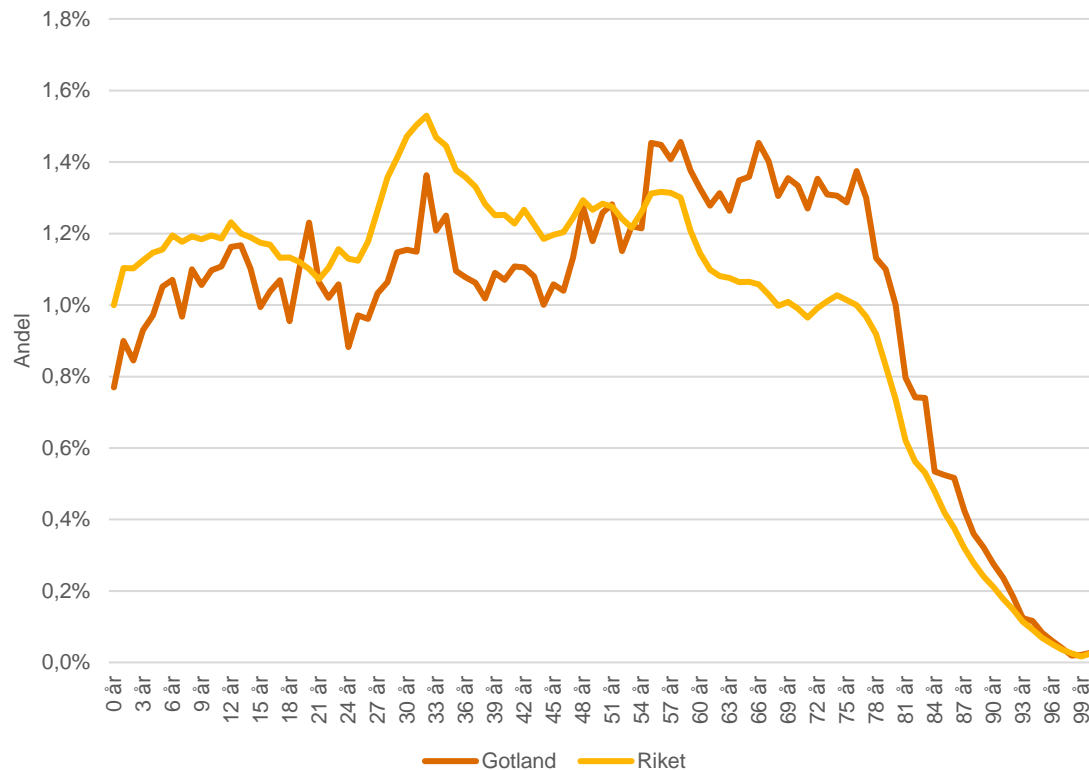
Enligt Region Gotlands befolkningsprognos förväntas befolkningen öka successivt fram till 2032. Befolkningsökningen förväntas vara som högst under 2023. Därefter förväntas tillväxttakten avta, dock förväntas den fortfarande vara på en positiv nivå. Över perioden förväntas en genomsnittlig tillväxttakt på 0,6 procent årligen. Detta är en något högre tillväxttakt än den historiska utvecklingen.

Totalt beräknas befolkningen öka med 3 616 invånare, motsvarande 5,9 procent, fram till år 2032. Enligt prognosen kommer Region Gotland ha en befolkning på 64 789 invånare år 2032.

Befolkningsstruktur

Region Gotland jämfört med riket 2022

Åldersstruktur jämfört med riket

Relativ befolkningsstruktur

Region Gotland har likt riket som helhet en variation i åldersgruppernas storlek. I riket finns tre tydliga toppar. De handlar om de som är födda på 1940-, 1960- samt 1990-talet och som nu är cirka 30, 50 och 70 år gamla.

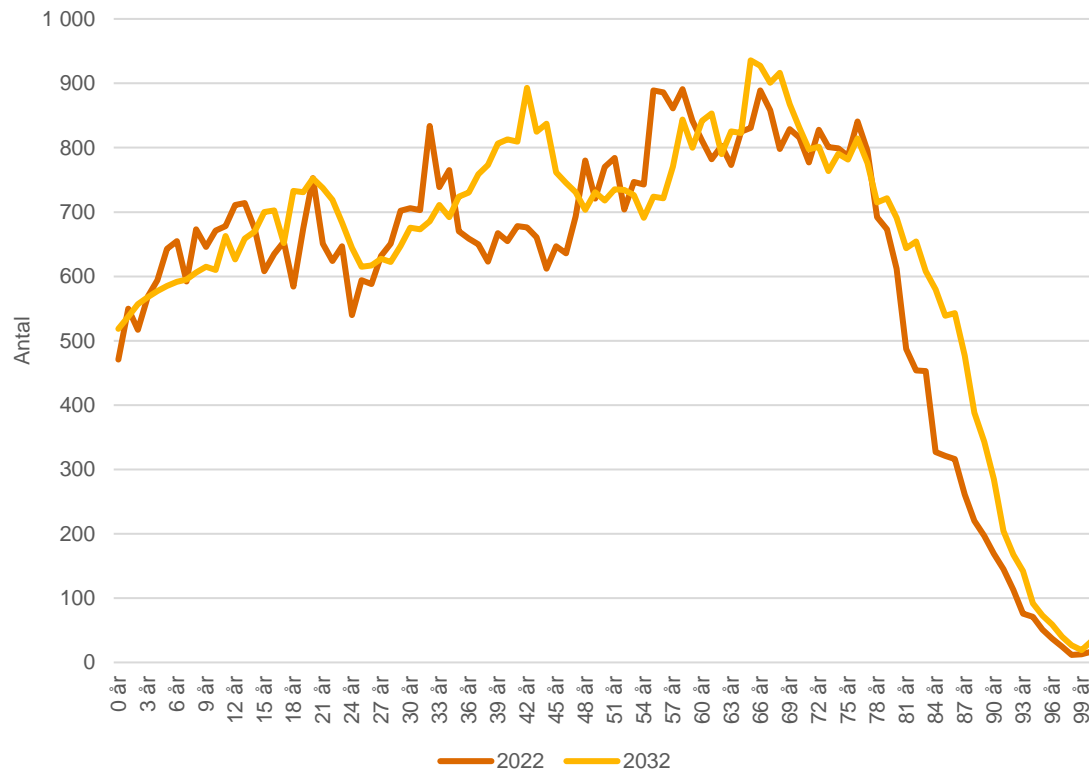
Dessa toppar återfinns inte i Region Gotland. Region Gotland har dock en något lägre andel invånare i ålderskategorin 0-19 år samt i arbetsför ålder 22-50 år. Till skillnad från rikets demografi har Region Gotland en högre andel i åldersgruppen 55+ år i förhållande till riket, särskilt i åldern 65-80 år.

Regionens befolkningsstruktur relativt riket får ekonomiska konsekvenser i kostnadsutjämnningen. Exempelvis har Region Gotland en högre andel invånare som är över 65 år, vilket förklarar kommunens bidrag i delmodellen för äldreomsorg om totalt 3 289 kronor per invånare.

Åldersstruktur

2022 jämfört med 2032

Åldersstruktur jämfört med basåret

Åldersstruktur

Utvecklingen av befolkningsstrukturen fram till 2032 är en förskjutning av dagens struktur samt förväntningar med avseende på framtidens flyttmönster och födelseantal.

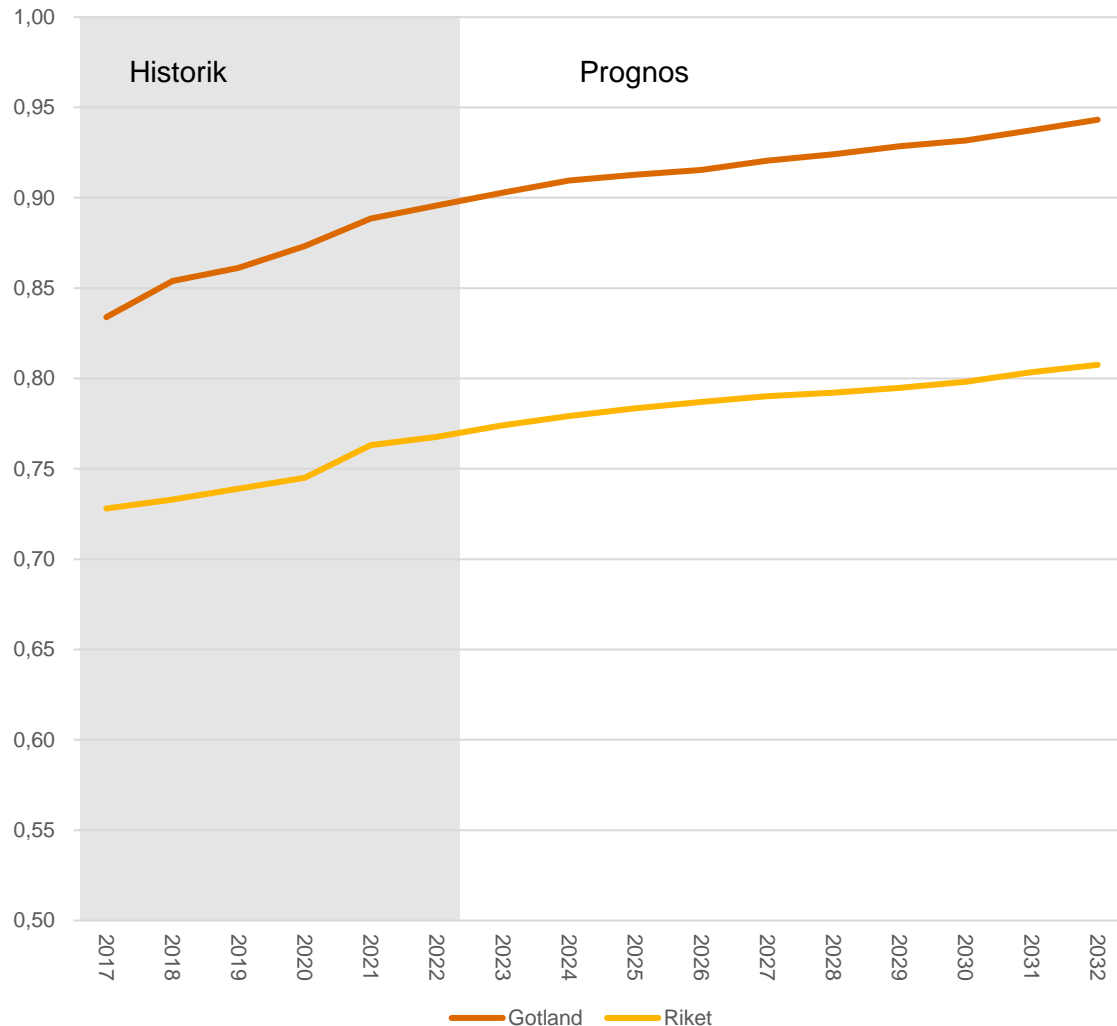
Fram till 2032 kommer Region Gotlands befolkning att öka primärt i åldrarna 35-50 år samt 80+ år.

Sammantaget förväntas detta resultera i en avtagande avgift inom den kommunala delen av kostnadsutjämnningen, vilket huvudsakligen förklaras av ett ökat bidrag inom delmodellen för äldreomsorgen.

Denna utveckling påverkar den så kallade försörjningskvoten, se nästa bild.

Försörjningskvot

Försörjningskvot

Definition

Försörjningskvoten är ett viktigt demografiskt nyckeltal. Den belyser något förenklat relationen mellan utgifter för vård och omsorg samt skola i förhållande till skattebasens storlek.

Kvoten kan definieras som kvoten mellan den befolkning som inte är ekonomiskt aktiv och den ekonomiskt aktiva befolkningen. En kvot lägre än 1 innebär fler som jobbar än som inte jobbar och omvänt om kvoten är högre än 1.

Historik

Sverige har de senaste åren haft en mycket gynnsam situation eftersom stora åldersgrupper (40-talister, 60-talister) har varit i arbetsför ålder. Försörjningskvoten uppgick år 2022 till 0,77.

Region Gotland har historiskt haft en hög försörjningskvot. År 2022 uppgick den till 0,90. Kvoten har successivt ökat sedan år 2017 då försörjningskvoten var 0,83.

Prognos

Det ökade antalet invånare i icke-arbetsför ålder kommer höja försörjningskvoten i riket framöver. Avståndet mellan Region Gotlands försörjningskvot och rikets kommer vara konstant fram till år 2032. Detta betyder att ökningen av Region Gotlands befolkning i icke-arbetsför ålder kommer att spegla ökningen i riket. År 2032 kommer Region Gotlands försörjningskvot vara 0,94 enligt regionens befolkningsprognos. Detta betyder att Region Gotlands befolkning 2032 kommer att vara av präglat av fler invånare i icke-arbetsför ålder än i riket.

Framskrivning av verksamhetens kostnader

Demografisk framskrivning

Metod – kostnadsberäkning per ålderskategori

Den framtida underliggande efterfrågan av kommunal verksamhet kan uppskattas genom en så kallad demografisk framskrivning. Uppskattningen bygger på befolkningsprognosen och ett konstant utnyttjandemönster av kommunens/regionens tjänster.

Utifrån kommunens och regionens redovisade kostnader beräknas de olika åldersgruppernas genomsnittliga nyttjande och kostnad för de olika verksamheterna fram (se sida 28). De framräknade "prislapparna" skrivs sedan fram med utvecklingen av de olika åldersgrupperna enligt regionens befolkningsprognos.

Utnyttjandemönstret antas vara konstant över tid, det vill säga:

- servicenivå, andelen som nyttjar verksamheten
- kostnad per person i åldersgruppen, resurstilldelning

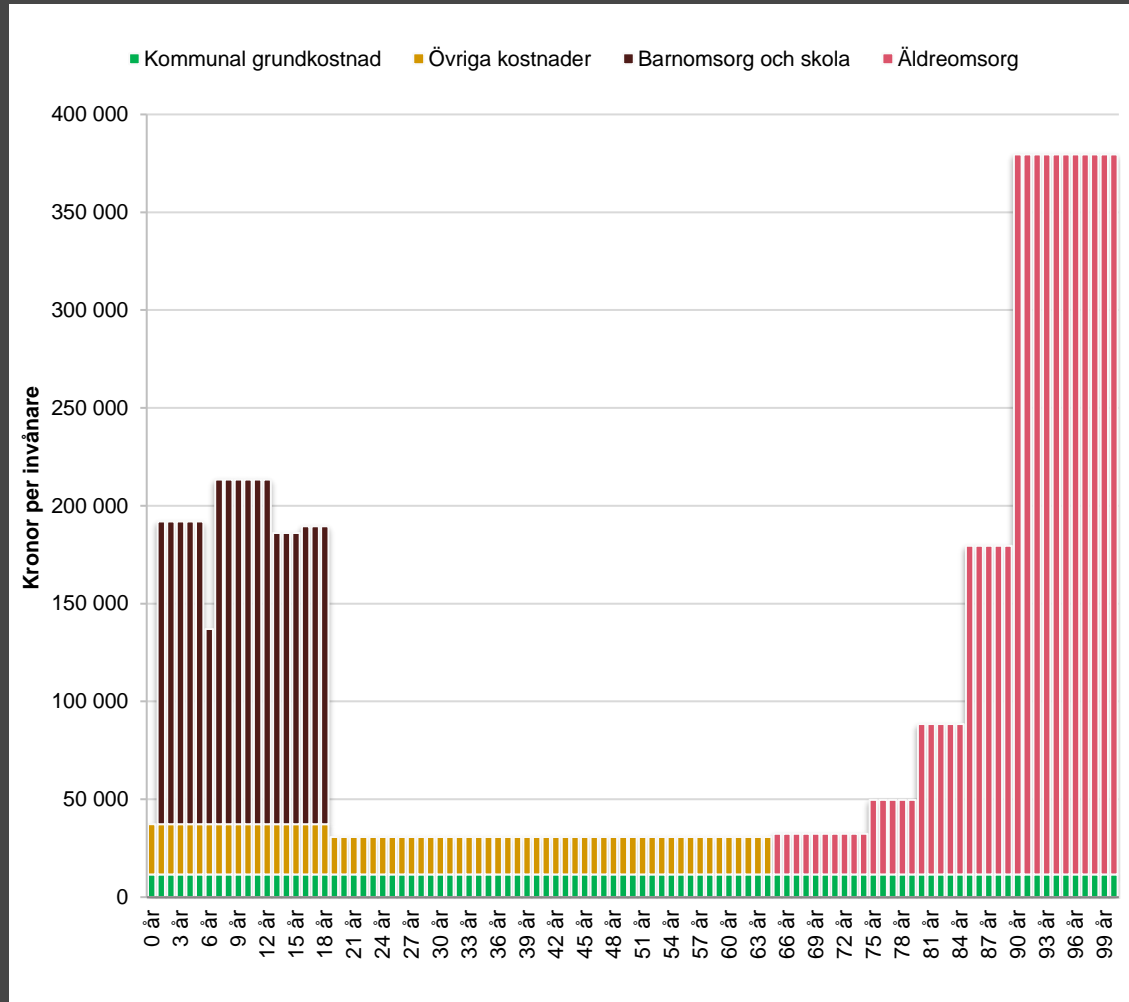
Antagandet om konstant utnyttjandemönster kan ifrågasättas. Det finns många icke demografiska faktorer som påverkar efterfrågan på kommunala/regionala tjänster, till exempel politiska reformer.

Kommunernas och regionernas kostnader har historisk ökat snabbare än vad som har varit motiverat av demografin. Det har handlat om ambitionshöjningar både från kommunernas och regionernas sida samt från staten (genom olika reformer).

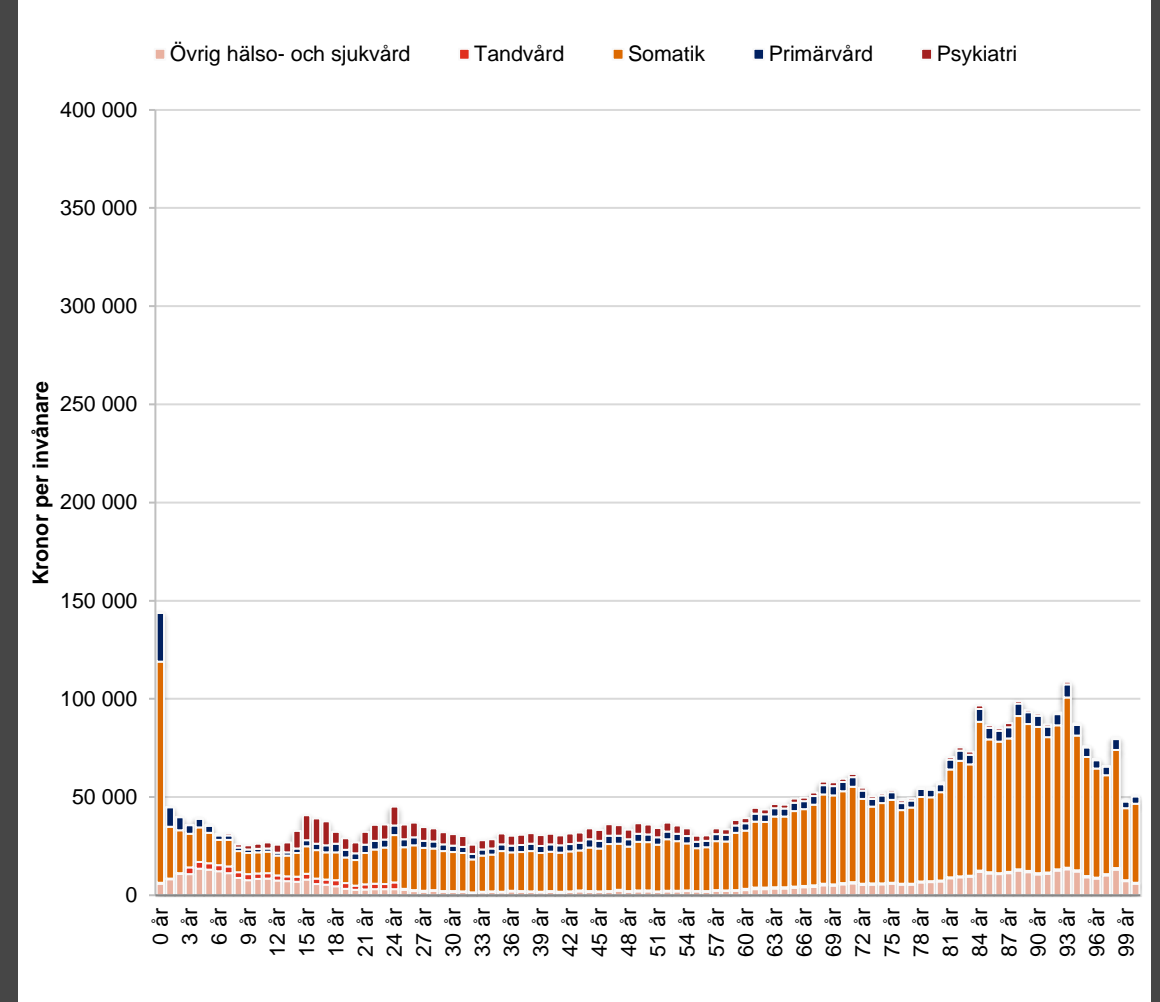

Demografisk framskrivning

Region Gotlands kommunala kostnader 2022, kronor per person

Region Gotlands regionala kostnader 2022, kronor per person

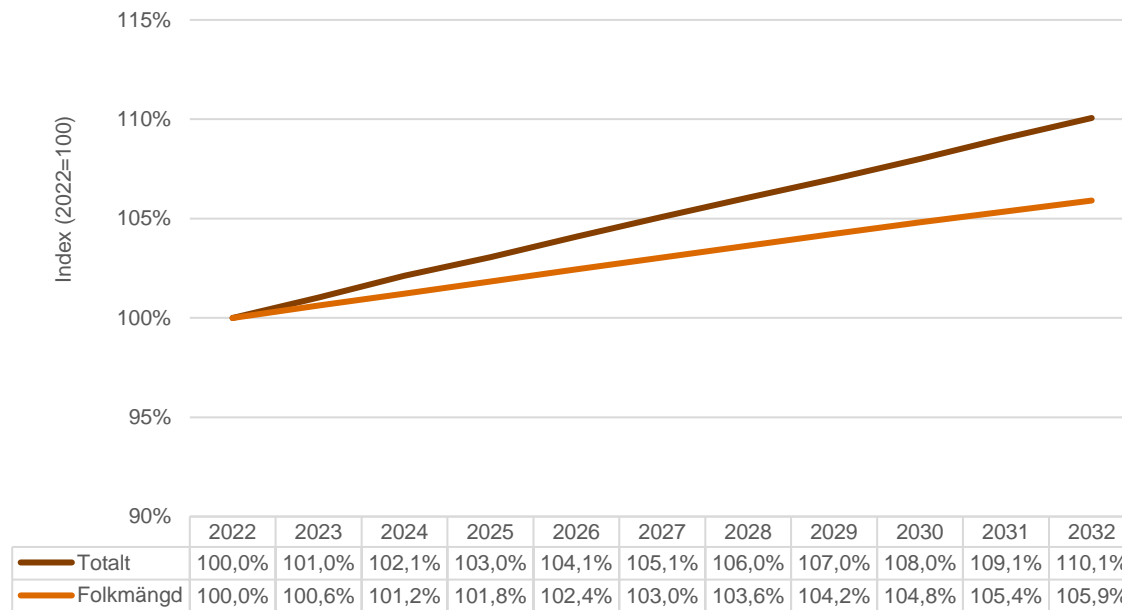
Kostnadstryck till 2032

Sammantaget och årlig förändring

Total kostnadsutveckling utifrån demografin

Givet Region Gotlands befolkningsprognos och de antaganden som har gjorts avseende servicenivåer med mera ökar det totala kostnadstrycket med 10,1 procent (695 miljoner kronor) fram till år 2032. Det ska jämföras med en ökning av totalbefolkningen på 5,9 procent.

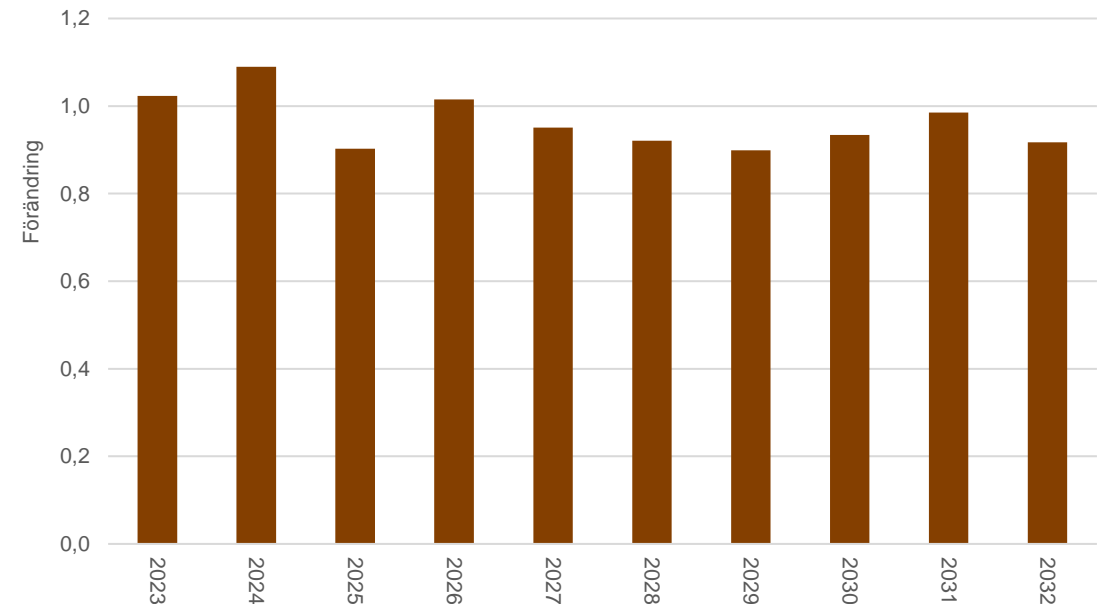
Demografiskt tryck och befolkning

Årlig förändring av kostnaderna utifrån demografin

Det demografiska trycket tilltar över mätperioden. Enligt kalkylen kommer det demografiska trycket vara som högst år 2023 och 2024. Som lägst kommer trycket vara år 2032. I genomsnitt uppgår den årliga ökningen av det demografiska trycket till 1,0 procent per år.

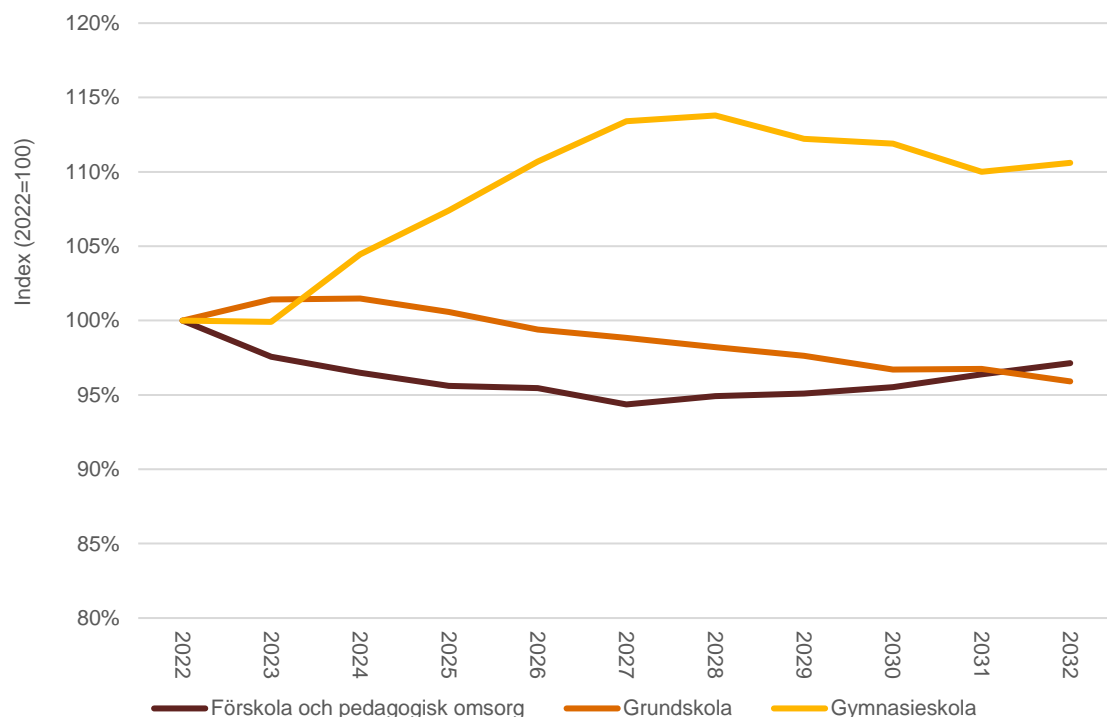
Demografiskt tryck, årlig förändring

Kostnadstryck till 2032 för huvudverksamheterna

Förskola, grundskola samt gymnasieskola

Demografiskt tryck, förskola, grundskola samt gymnasieskola

Förskola, grundskola samt gymnasieskola

En utveckling enligt befolkningsprognosen skapar ett kostnadstryck på verksamheterna för barn och unga fram till 2032 enligt nedan:

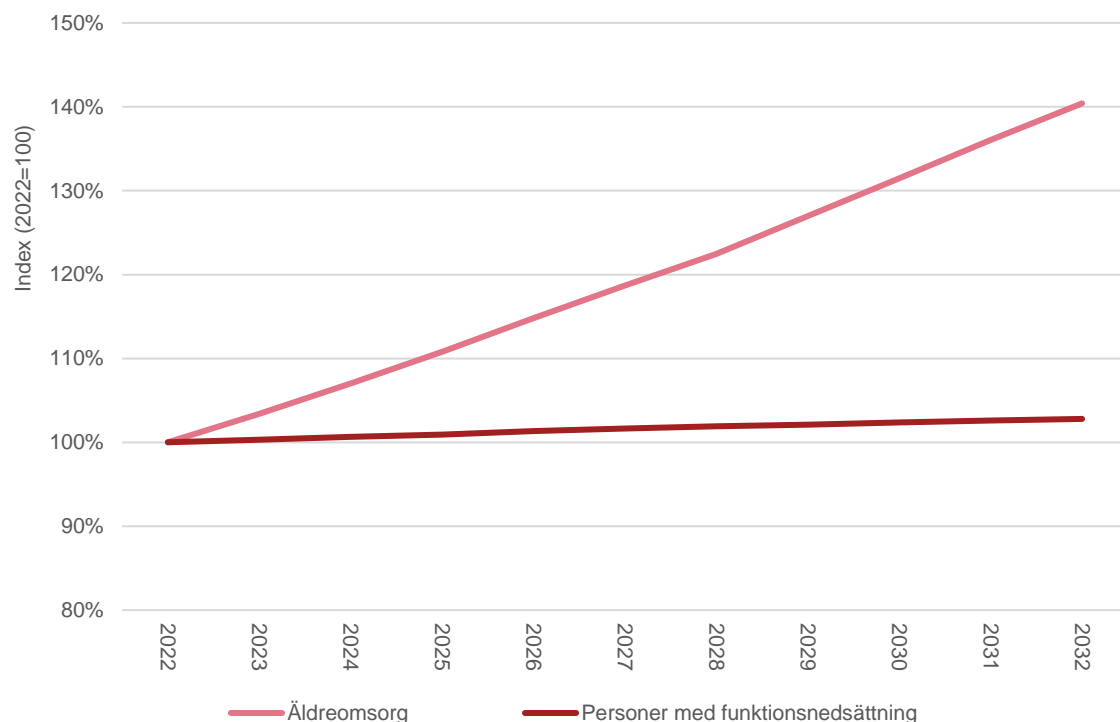
- Kostnadstryck förskola – **-2,9** procent
- Kostnadstryck grundskola – **-4,1** procent
- Kostnadstryck gymnasieskola – **10,6** procent

Utvecklingen av kostnadstrycket skiljer sig åt mellan verksamheterna. Inom förskolan kommer kostnadstrycket att minska fram till 2027 för att därefter öka. Inom grundskoleverksamheten förväntas kostnadstrycket successivt öka fram till 2024, för att minska. Det högsta kostnadstrycket återfinns inom gymnasieskolan. Inom denna verksamhet förväntas kostnadstrycket att minska något 2023 för att därefter öka fram till 2028. Från 2029 och fram till 2032 förväntas kostnadstrycket minska något.

Kostnadstryck till 2032 för huvudverksamheterna

Äldreomsorg och omsorg för personer med funktionsnedsättning

Demografiskt tryck, äldreomsorg och personer med funktionsnedsättning

Äldreomsorg och omsorg för personer med funktionsnedsättning

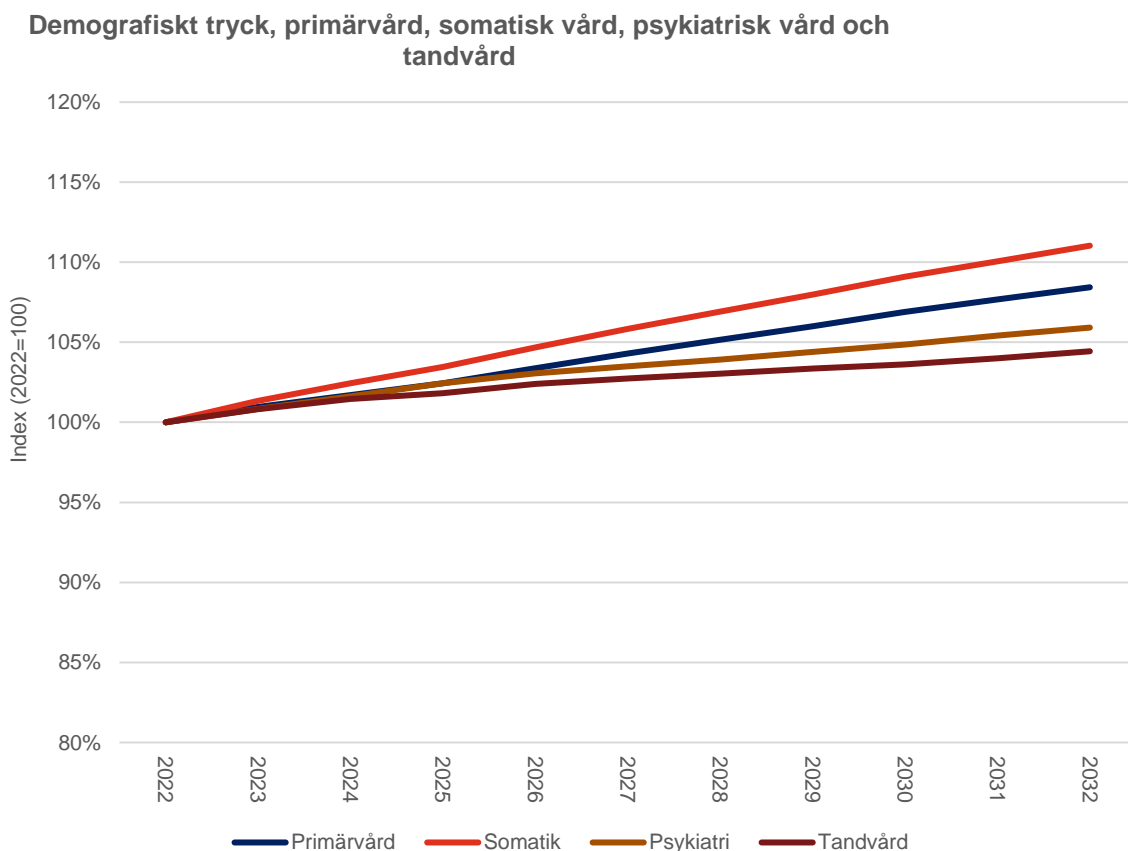
En utveckling enligt befolkningsprognosen skapar ett kostnadstryck på verksamheterna för äldre och personer med funktionsnedsättning fram till 2032 enligt nedan:

- Kostnadstryck äldreomsorgen – 40,4 procent
- Kostnadstryck omsorg för personer med funktionsnedsättning – 2,8 procent

Kostnadstrycket inom äldreomsorgen och för omsorg för personer med funktionsnedsättning förväntas öka succesivt under hela mätperioden. Kostnadstrycket inom äldreomsorgen förväntas dock markant överstiga kostnadstrycket för omsorg för personer med funktionsnedsättning.

Kostnadstryck till 2032 för huvudverksamheterna

Primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård

Primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård

En utveckling enligt befolkningsprognosen skapar ett kostnadstryck på verksamheterna primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård fram till 2032 enligt nedan:

- Kostnadstryck primärvården – 8,4 procent
- Kostnadstryck somatisk vård – 11,0 procent
- Kostnadstryck psykiatrisk vård – 5,9 procent
- Kostnadstryck tandvård – 4,4 procent

Kostnadstrycket inom primärvård, somatisk vård, psykiatrisk vård och tandvård förväntas öka succesivt under hela mätperioden. Kostnadstrycket inom somatisk vård förväntas dock vara högst.

Vi kan således konstatera att den verksamhet som bidrar mest till det demografiska kostnadstrycket är äldreomsorgen följt av den somatiska vården och gymnasieskola.

Även om kostnaderna ökar mycket behöver inte bidraget till det totala kostnadstrycket öka lika mycket, detta beroende på hur stor andelen av de totala kostnaderna verksamheten utgör.

Kostnadstryck per verksamhet och dess påverkan på totalen

Regionens kostnader ökar på grund av det så kallade demografiska trycket med 10,1 procent (695,0 miljoner kronor) under perioden 2022 till 2032. Under samma period beräknas totalbefolkningen öka med 5,9 procent. Beräkningen är i fasta priser.

Även om kostnaderna ökar mycket behöver inte bidraget till det totala kostnadstrycket öka lika mycket, detta beroende på hur stor andelen av de totala kostnaderna verksamheten utgör. I tabellen till höger visas hur stor påverkan respektive utgiftsslag har på de totala kostnadstrycket. I tabellen syns att kostnadstrycket är högst inom äldreomsorgen. Det är även inom äldreomsorgen som det högsta kostnadstrycket i miljoner kronor uppstår. Andelsmässigt ökar äldreomsorgen fram till 2032 medan de andra verksamheterna kommer få en lägre eller likvärdig andel av de totala resurserna.

Övriga verksamheter skrivs fram och antas minska med 0,9 procentenheter under perioden. Några antaganden om förändrade servicenivåer eller andra förändringar har inte gjorts. Totalt ökar dessa kostnader med 53,4 miljoner kronor i fasta priser under perioden. Här kan diskuteras hur mycket dessa verksamheter ska tillåtas växa framöver. Merparten av dessa verksamheter kan ha betydande stordriftsfördelar vilket innebär att en ökad befolkning inte nödvändigtvis behöver medföra ökade kostnader.

Utgiftsslag	Andel 2022, %	Andel 2032, %	Kostnads-tryck, effekt %	Andel av totala kostnads-trycket %	Kostnads-tryck, effekt mnkr
Förskola och skolbarnsomsorg	8,0%	7,1%	-2,9%	-2,3%	(15,8)
Grundskola	12,3%	10,7%	-4,1%	-5,0%	(34,6)
Gymnasieskola	3,7%	3,7%	10,6%	3,9%	26,9
Äldreomsorg	14,2%	18,2%	40,4%	57,2%	397,4
Funktionsnedsatta	6,3%	5,9%	2,8%	1,8%	12,2
Hälso- och sjukvård	37,1%	37,1%	10,0%	36,8%	255,5
Övrigt exkl. affärsverksamhet	18,3%	17,4%	4,2%	7,7%	53,4
Totalt	100,0%	100,0%	10,1%	100,0%	695,0

Platsbehov och investeringar

Allmänt om strategisk lokalförsörjning

Lokalförsörjning

De kommunala och regionala verksamheternas behov av lokaler förändras över tid. Ibland handlar det om att undvika kostnader för outnyttjade lokaler. I andra fall handlar det om att minimera risken för att stå utan nödvändiga lokaler när det behövs. Därför är det angeläget att ständigt behovsanpassa regionens utbud av lokaler. Utöver detta finns det alltid behov av underhåll.

Att växa innebär en utmaning när det gäller den strategiska lokalförsörjningen. Det finns en risk att stå utan nödvändiga lokaler och tvingas till dyra tillfälliga lösningar. Samtidigt är det inte önskvärt att stå med ett överskott på lokaler om man bygger för tidigt och för mycket.

Detta förutsätter en strategisk lokalresursplanering. Resultatet av lokalresursplaneringen kan innebära investeringar av skiftande storlek. Utmaningen för den strategiska lokalresursplaneringen är att matcha den framtida demografiska utmaningen med ändamålsenliga lokaler.

”

Investeringsbehovet i verksamhetslokaler blir således en viktig del i regionens budget- och planeringsarbete. Dels i form av investeringsutgifter och därmed finansierings- och likviditetsfrågor, dels i form av tillkommande drifts- och kapitalkostnader.

Behovsutveckling samt antaganden till 2032

Vilka behov finns av platser och därmed investeringar utifrån den demografiska utvecklingen.

Observera att det är platsbehov och därmed tillkommande investeringar utifrån den demografiska utvecklingen som analyseras. Inga antaganden om förändrade servicenivåer eller relationen mellan kommunal och fristående verksamhet har gjorts. Rådande nivå beräknas gälla fram till 2032.

Investeringarna som redovisas på nästföljande sida utgår från Region Gotlands demografiska investeringar enligt befolkningsprognosen, det vill säga Region Gotlands behov av verksamhetslokaler utifrån den demografiska utvecklingen. Detta förutsätter att inga ersättande investeringar genomförs samt att nuvarande platsbehov är i linje med utbudet. På nästa sida redovisas våra schablonvärden för verksamhetslokaler.

Förändringstrycket totalt påverkar regionens kostnadssida genom ökade löner och hyror (egen regi) och genom ökade utgifter för entreprenader (extern regi).

Relationen mellan egen regi kontra entreprenad är intressant utifrån ett lokalförsörjningsperspektiv.

En ökning av antalet brukare i egen regi kan skapa behov av nyinvesteringar. En ökning av antalet brukare i extern regi skapar inte motsvarande behov då den externa utföraren antas lösa lokalfrågan.

Behovsutvecklingen illustreras både i form av platser i regionens egen regi samt totalt platsbehov för verksamheten (oavsett regi).

Utvecklingen redovisas för:

- Förskola
- Grundskola
- Gymnasieskola
- Särskilt boende (äldreomsorg)
- LSS-boende

Vi har i analysen beaktat nuvarande kapacitet inom verksamheterna på en aggregerad nivå. Utöver behovet av nya verksamhetslokaler till följd av volymökning har vi även beräknat en basnivå/reinvesteringsnivå utifrån avskrivningar och 1 procent av skatter och bidrag.

Demografiska investeringar, schabloner

Förskola	Mellan
Antal barn per enhet	125
Kostnad per plats (tkr)	460
Typkostnad, mnkr	58
Kvadrat per barn	14
Yta	1 750
Kostnad per kvadrat	32 857

Skola (F-9)	3 par.
Antal elever per enhet	585
Kostnad per plats (tkr)	385
Typkostnad, mnkr	225
Kvadrat per barn	15
Yta	8 775
Kostnad per kvadrat	25 667

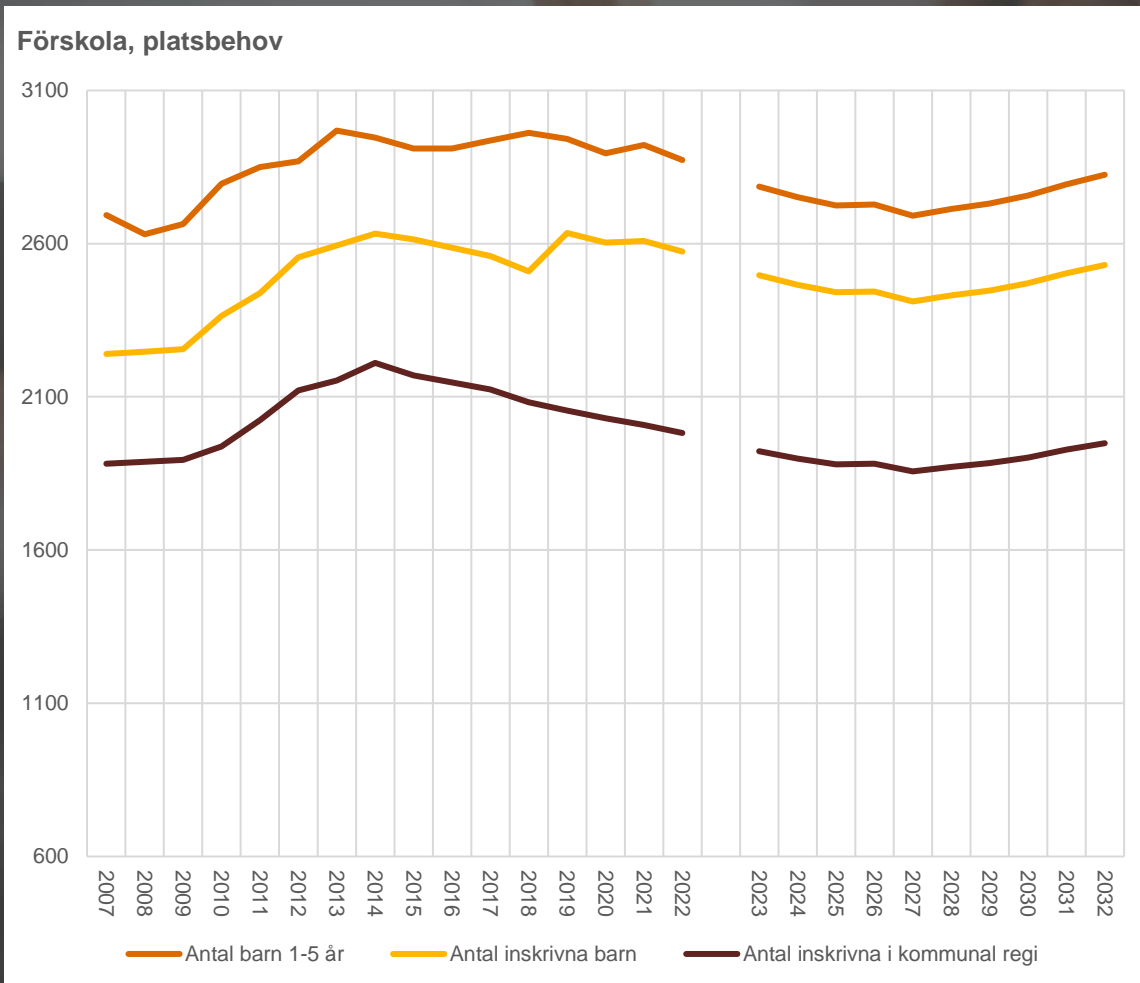
Gymnasieskola	12 pr
Antal elever per enhet	900
Kostnad per plats (tkr)	500
Typkostnad, mnkr	450
Kvadrat per elev	12
Yta	10 800
Kostnad per kvadrat	41 667

Äldreboende	2 våning
Antal äldre per enhet	90
Kostnad per plats (tkr)	2 890
Typkostnad, mnkr	260
Kvadrat per äldre	97
Yta	8 730
Kostnad per kvadrat	29 794

LSS-boende	Gruppboend
Antal boende per enhet	6
Kostnad per plats (tkr)	4 000
Typkostnad, mnkr	24
Kvadrat per boende	50
Yta	300
Kostnad per kvadrat	80 000

Förskola

Utfall 2007-2022 samt prognos 2022-2032

2007-2022

Antal barn 1-5 år: +180

Antal inskrivna barn: +334 varav +100 i kommunal regi

Inskrivningsgrad: Från 83 till 90 %

Andel i kommunal regi: 84 till 77 %

2022-2032

Antal barn 1-5 år: -49

Antal inskrivna barn: -44 varav antagande om -34 i kommunal regi

Inskrivningsgrad och andel i kommunal regi: 90 respektive 77 %

Antaganden om demografiska investeringar

Antal barn per förskola: 125

Pris per plats: 460 tkr

Typkostnad per förskola: 58 mnkr

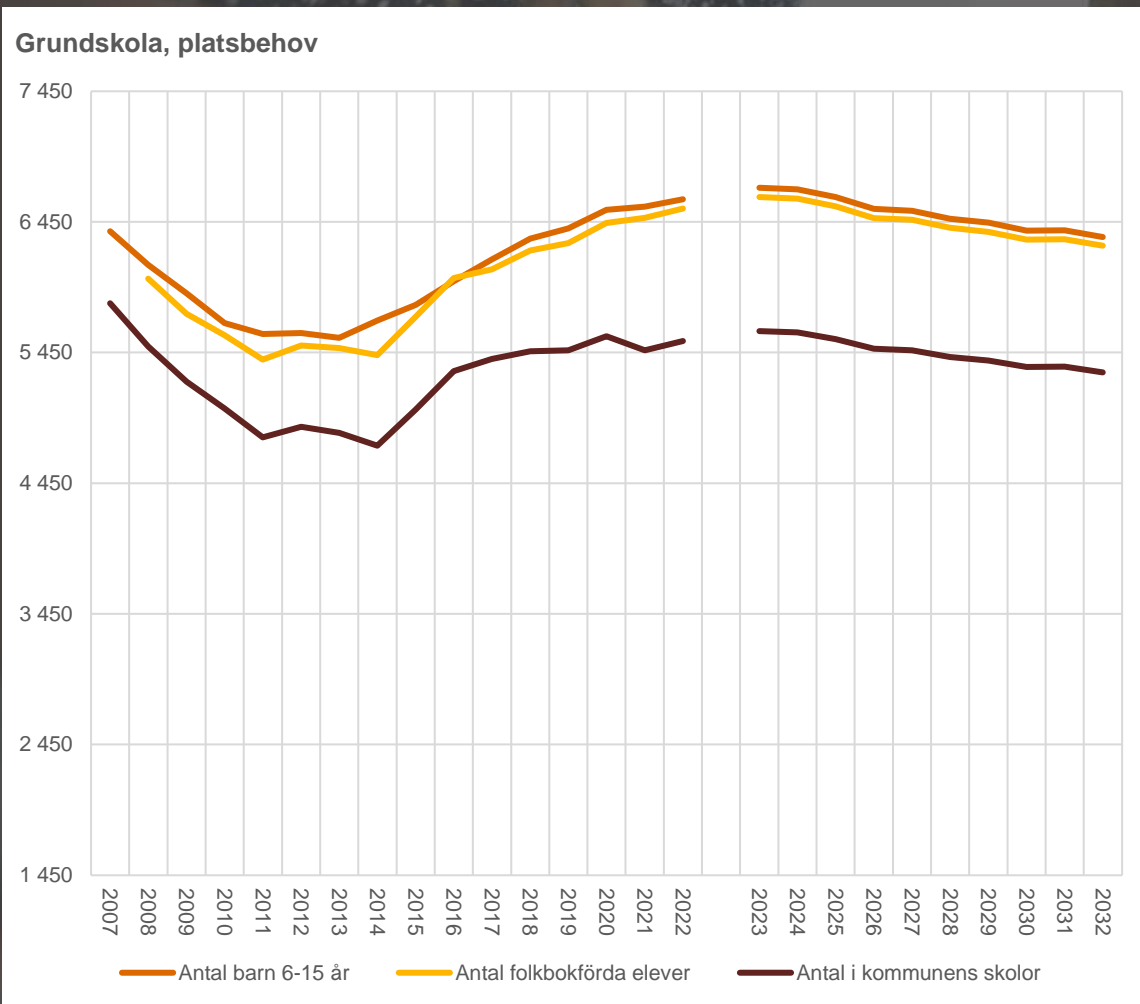
Yta per barn: 14 kvm

Yta per förskola: 1 750 kvm

Kostnad per kvm: 33 tkr

Grundskola

Utfall 2007-2022 samt prognos 2022-2032

2007-2022

Antal barn 6-15 år: +245

Antal folkbokförda elever: +535 varav +42 i kommunal regi (2008-)

Andel i kommunal regi: Från 92 till 85 % (2008-)

2022-2032

Antal barn 6-15 år: -287

Antal folkbokförda elever: -284 varav -240 i kommunal regi

Andel i kommunal regi: 85 %

Antaganden om demografiska investeringar (F-9)

Antal paralleller: 3

Antal elever per enhet: 585

Kostnad per plats: 385 tkr

Typkostnad per enhet: 225 mnkr

Yta per elev: 15 kvm

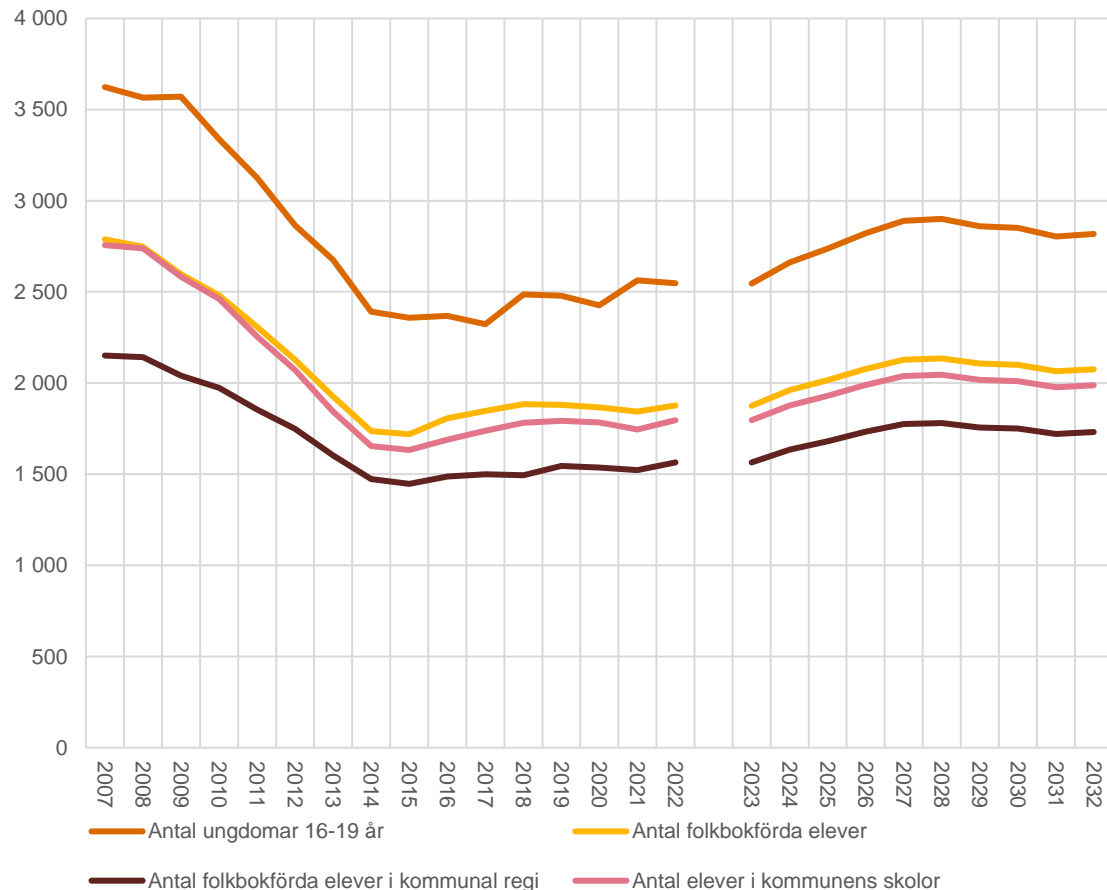
Yta per enhet: 8 775 kvm

Kostnad per kvadrat: 26 tkr

Gymnasieskola

Utfall 2007-2022 samt prognos 2022-2032

Gymnasieskola, platsbehov

2007-2022

Antal ungdomar 16-19 år: -1 075

Antal folkbokförda elever: -910 varav -585 i kommunal regi

Andel i kommunal regi av folkbokförda elever: Från 77 till 83 %

2022-2032

Antal ungdomar 16-19 år: +270

Antal folkbokförda elever: +199 varav +166 elever i kommunal regi

Andel i kommunal regi av folkbokförda elever: 83 %

Antaganden om demografiska investeringar

Antal program: 12

Antal elever per enhet: 900

Kostnad per plats: 500 tkr

Typkostnad per enhet: 450 mnkr

Yta per elev: 12 kvm

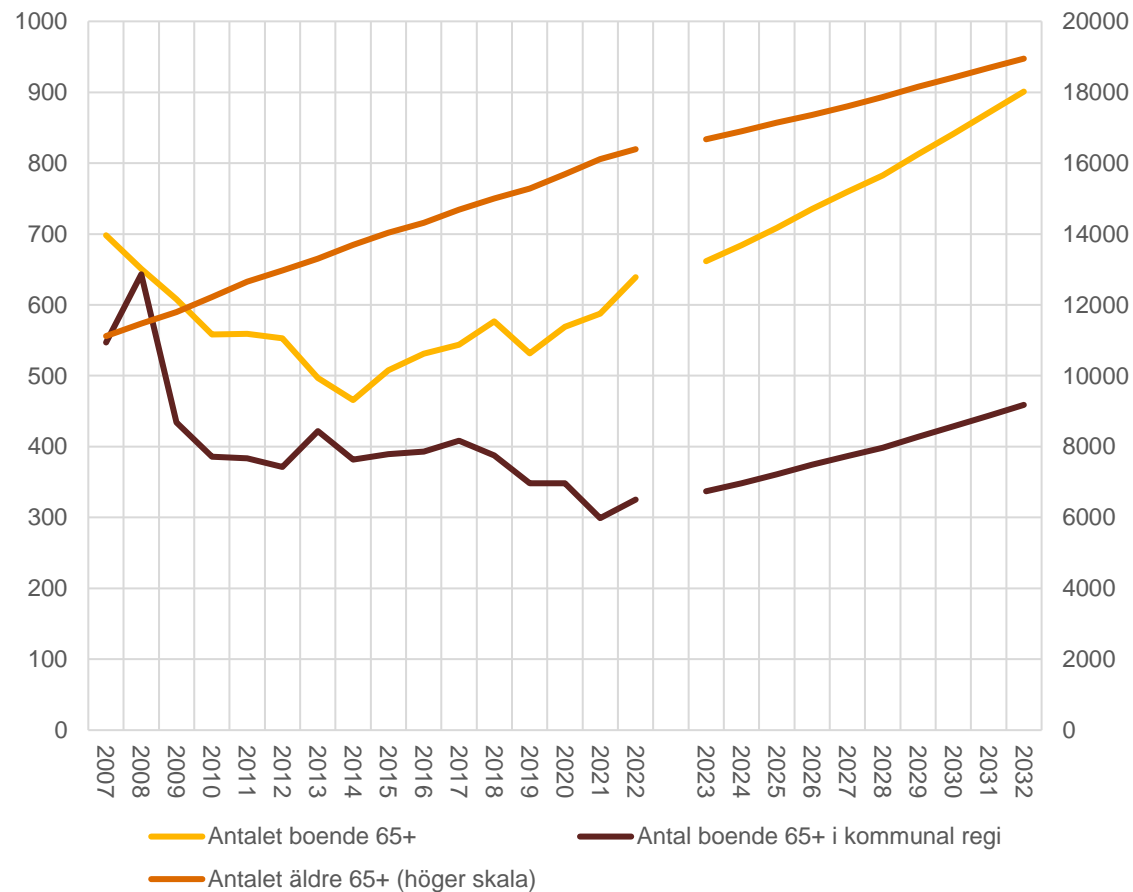
Yta per enhet: 10 800 kvm

Kostnad per kvadrat: 42 tkr

Äldreboende

Utfall 2007-2022 samt prognos 2022-2032

Äldreboende, platsbehov

2007-2022

Antal 65+ år: +5 272

Antal boende: -59 varav -221 i kommunal regi

Frekvens: Från 6,3 till 3,9 %; Andel i kommunal regi: Från 78 till 51 %

2022-2032

Antal 65+ år: +2 559

Antal boende: +262 varav +133 i kommunal regi

Frekvens: Från 3,9 till 4,8 %; Andel i kommunal regi: 51 %

Antaganden om demografiska investeringar

Antal våningar: 2

Antal brukare per enhet: 90

Kostnad per plats: 2 890 tkr

Typkostnad per enhet: 260 mnkr

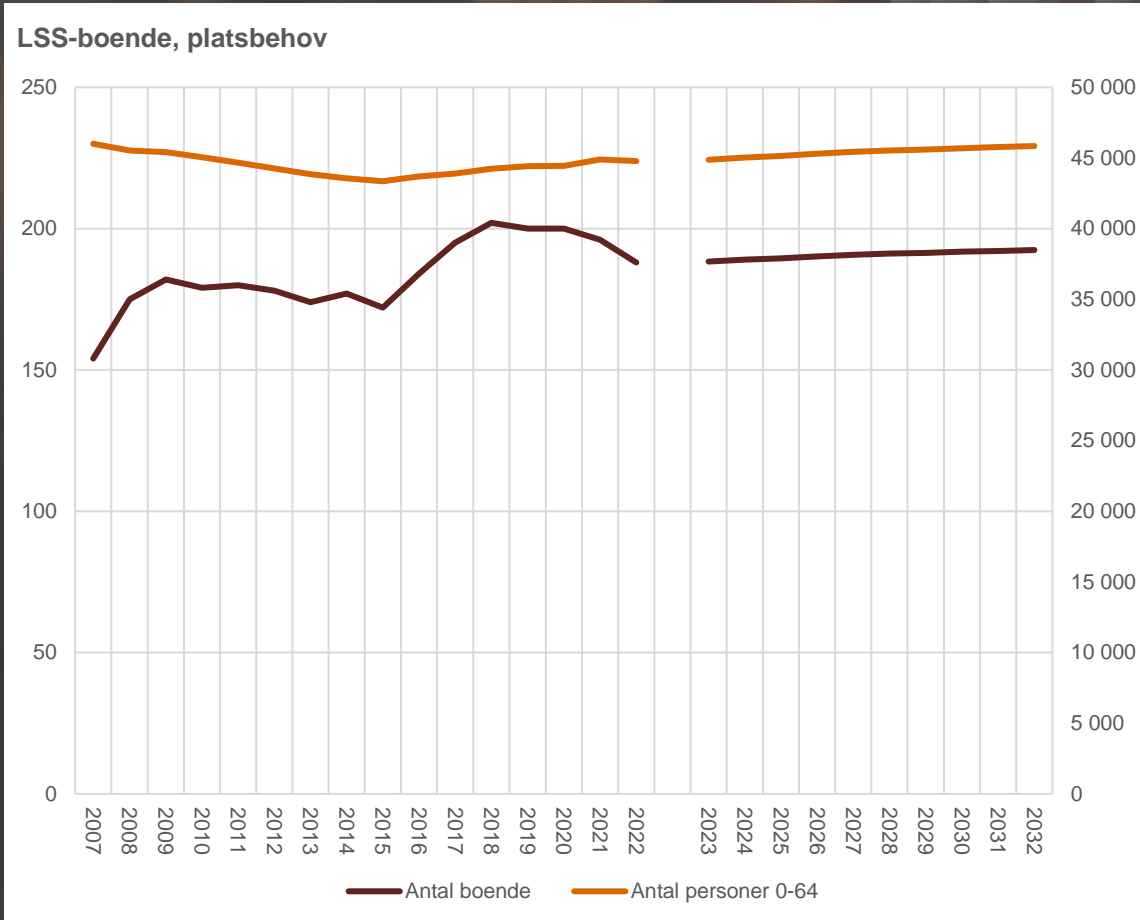
Yta per brukare: 97 kvm

Yta per enhet: 8 730 kvm

Kostnad per kvadrat: 30 tkr

LSS-boende

Utfall 2007-2022 samt prognos 2022-2032

2007-2022

Antal personer 0-64 år: -1 221

Antal boende: +34

Frekvens: Från 0,3 till 0,4 %

2022-2032

Antal personer 0-64 år: +1 058

Antal boende: +4

Frekvens: 0,4 %

Antaganden om demografiska investeringar

Antal boende per enhet: 6

Kostnad per plats: 4 000 tkr

Typkostnad per enhet: 24 mnkr

Yta per brukare: 50 kvm

Yta per enhet: 300 kvm

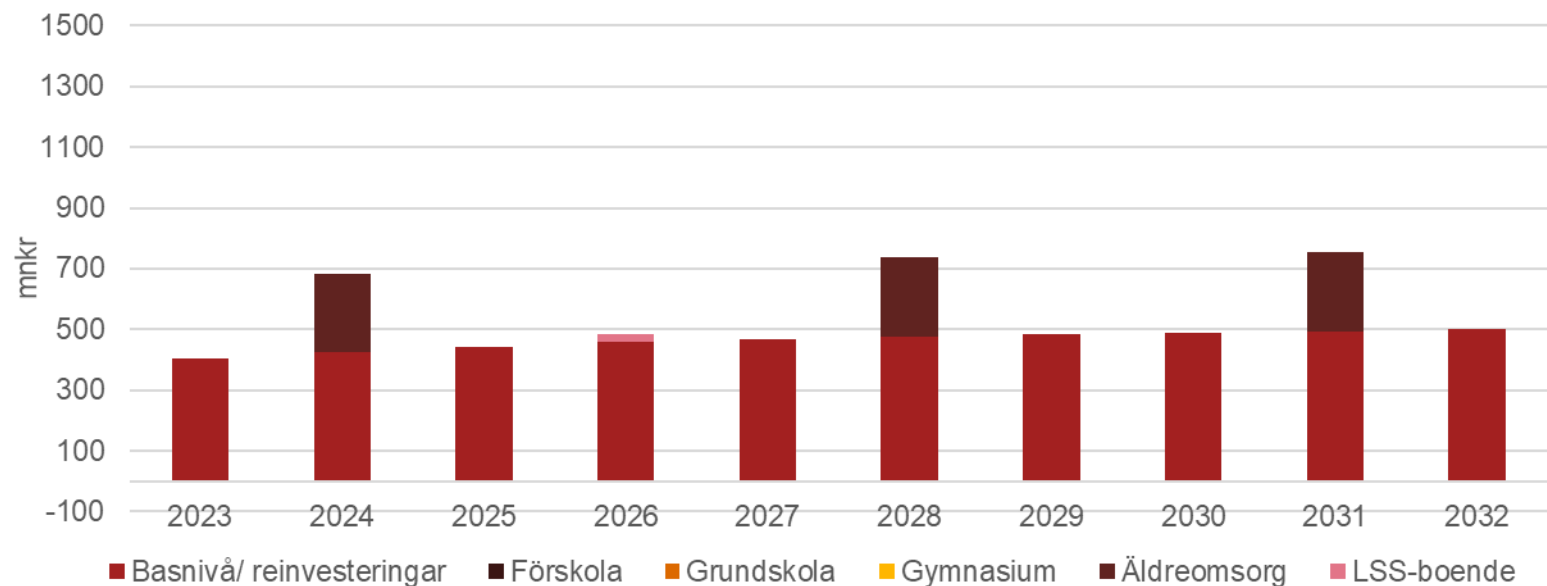
Kostnad per kvadrat: 50 tkr

Demografiskt drivna investeringar

Belopp, mnkr

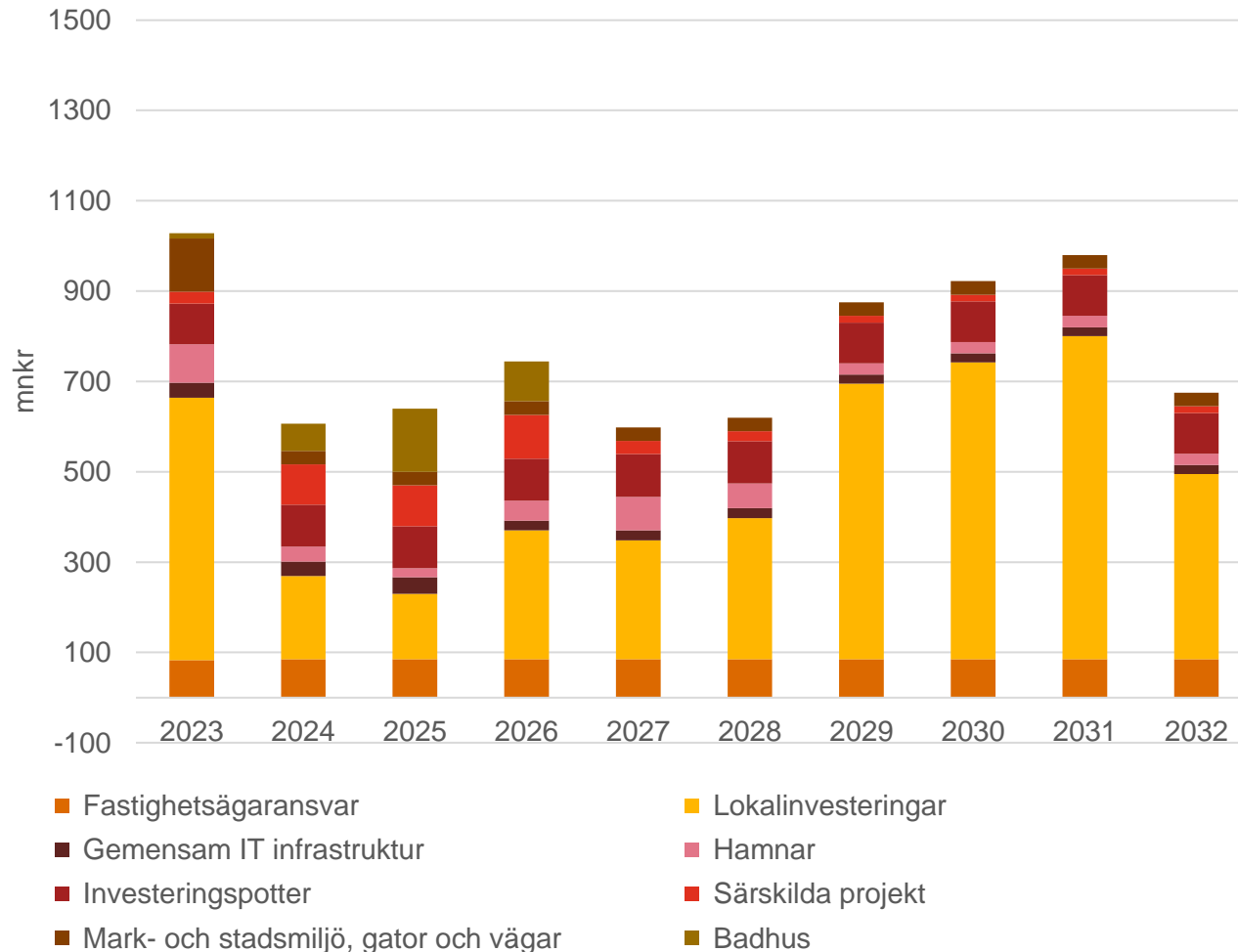
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	S:A
Fsk											0
Grsk											0
Gym											0
ÄO		260				260			260		780
LSS				24							24
Basnivå	405	424	441	459	468	476	483	489	493	501	4 638

	Utgift, mnkr
Förskola	0
Grundskola	0
Gymnasieskola	0
Äldreboende	780
LSS-boende	24
Basnivå/reinvesteringar	4 638
SUMMA	5 442

Regionens investeringsnivå

Regionens investeringsprognos, prognos 2023-2032

Investeringsprognosen i Region Gotland som belastar skattekollektivet, 2023-2032 uppgår till 7,69 miljarder kronor i fasta priser – den genomsnittliga investeringsnivån uppgår till 769 miljoner kronor per år. Större investeringar utgörs bl.a. av investeringar i förskolor, investeringar i Tingsbrogården, ett nytt äldreboende inriktning Slite samt investeringar i badhus. Fastighetsinvesteringar utgör 54 procent av regionens totala investeringar.

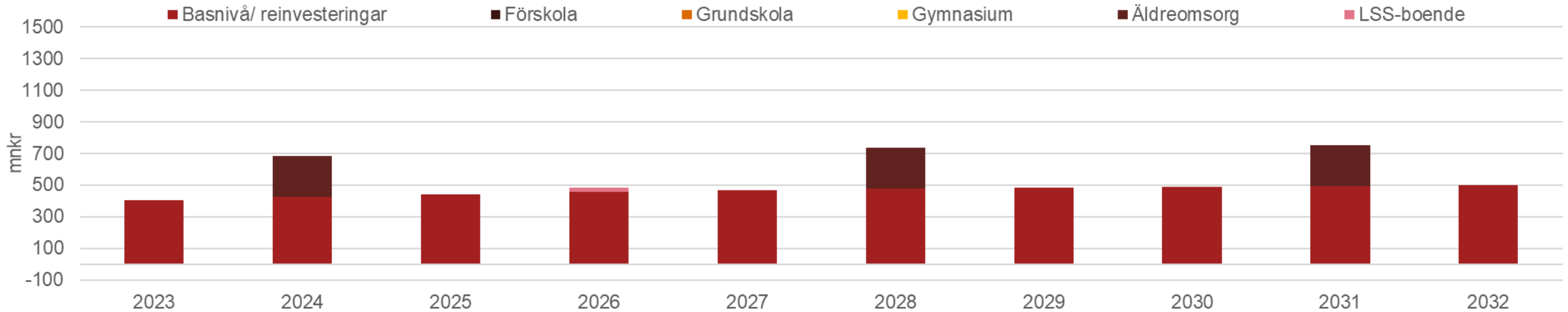
Regionens investeringsnivå är 2,25 miljarder kronor högre än de demografiskt motiverade investeringarna (inkl. basnivå) under samma period. Om inflation beaktas uppgår Region Gotlands investeringsprognos 2023-2032 till 8,04 miljarder kronor.

Fortsättningsvis i kalkylen utgår vi från regionens investeringsprognos inklusive inflation när vi exempelvis beräknar framtida driftskostnadskonsekvenser och skuldsättningsnivå.

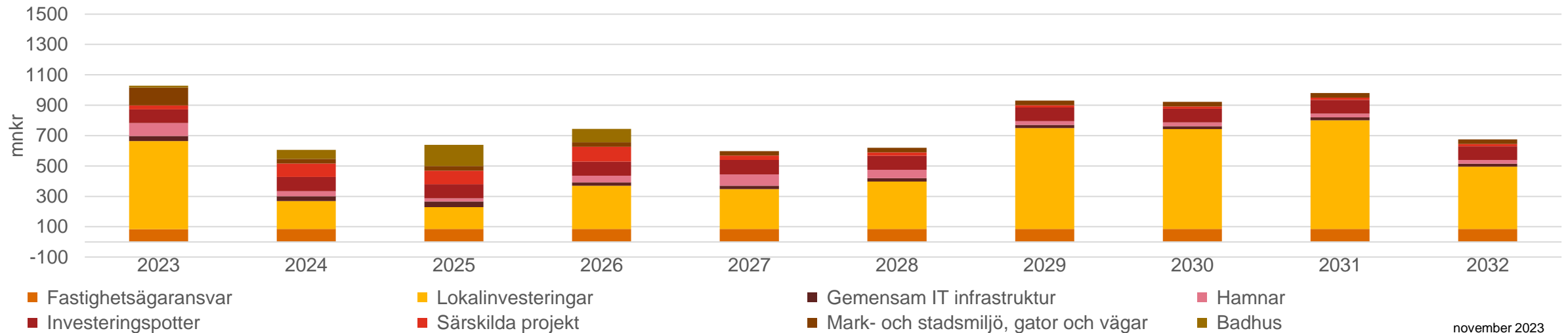
Sammanställning

Prognos 2023-2032, investeringsprognos och demografiska investeringar

Demografiska investeringar

Regionens investeringsprognos

Sammanställning

Prognos 2023-2032, investeringsprognos och demografiska investeringar

Demografiska investeringar

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	S:A
Förskola											0
Grundskola											0
Gymnasieskola											0
Särskilt boende		260				260			260		780
LSS				24							24
Basnivå	405	424	441	459	468	476	483	489	493	501	4 638
Totalt	405	664	441	483	468	736	483	489	753	501	5 442

Regionens investeringsprognos

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	S:A
Investeringspotter	90	93	93	93	95	93	90	90	90	90	917
Fastighetsägaransvar	83	85	85	85	85	85	85	85	85	85	848
Lokalinvesteringar	581	184	145	285	263	313	610	657	715	410	4 162
Gemensam IT infrastruktur	33	32	37	22	22	22	20	20	20	20	248
Hamnar	85	33	20	44	75	55	25	25	25	25	412
Mark- och stadsmiljö, gator och vägar	118	30	30	30	30	30	30	30	30	30	388
Särskilda projekt	27	89	90	97	29	22	15	15	15	15	414
Badhus	12	60	140	88							300
Totalt	1 028	606	640	744	598	620	875	922	980	675	7 688

Välfärdsekonomerna: Nya tider – nya investeringar

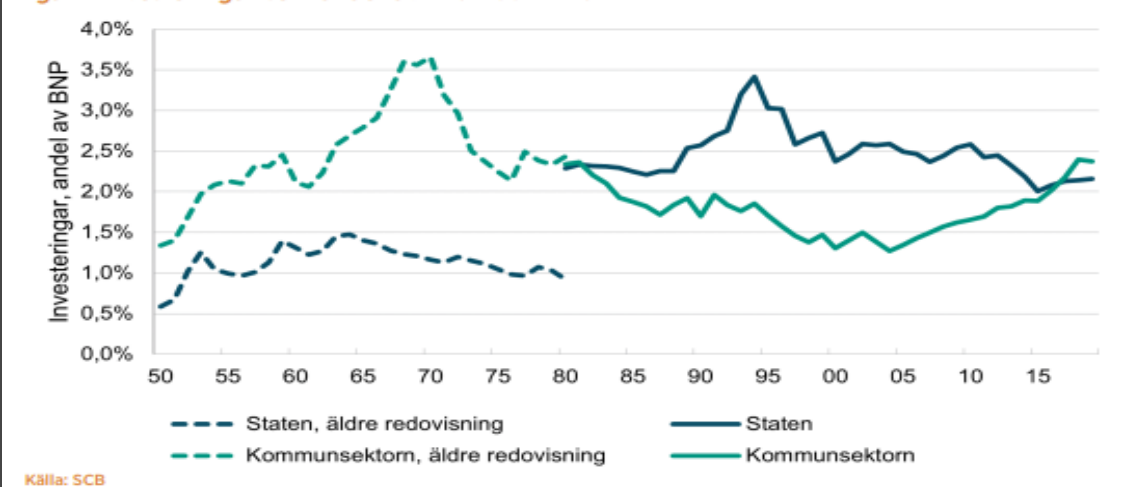
Källa: Välfärdsekonomernas ”Nya tider – nya investeringar”

Bakgrund till rapporten

Mycket tyder på att det finns behov av ett skifte när det gäller kommunsektorns investeringar. Om man ser till de samlade investeringarna i Sveriges kommuner och regioner behöver fokus flyttas från expansion till underhåll och omställning.

Kommunsektorn har, i förlängningen av den demografiskt drivna expansionen, fortfarande investeringsbehov inom förskola, skola, omsorg, bostäder och sjukhus. Men med de nya befolkningsprognoserna talar mycket för att man på många ställen har byggt det man ska. Om antalet barn minskar fram till 2030, vilket nu ligger i prognoserna, behöver det knappast byggas så många nya förskolor och skolor. Hur efterfrågan på äldreomsorgsplatser kommer att utvecklas är oklart. Det behöver byggas fler äldreboenden, men sannolikt inte i den skala som planerades före pandemin. Samtidigt blir det mer angeläget att trappa upp underhållsinvesteringarna – i sådant som VA, hyresbostäder och vissa verksamhetslokaler – samt investeringarna i klimat/miljö och digitalisering.

Figur 1: Investeringar som andel av BNP 1950-2019

Källa: SCB

Fem goda råd

Expertgruppen lyfter i fem goda råd fram de aspekter som är viktigast att ta hänsyn till i utformningen av kommunsektorns fortsatta investeringsplaner.

1: Se realistiskt på befolkningsutvecklingen

Ett misstag på investeringsområdet som kan få allvarliga konsekvenser är att man planerar för vad man hoppas på snarare än för vad man realistiskt sett ser framför sig. En risk i nuläget är att stanna kvar i investeringsplaner baserade på mer expansiva befolkningsprognoser än de som faktiskt är aktuella.

2: Gör en fördjupad koncernanalys för att klargöra investeringsutrymmet

I och med att kommunsektorn rör sig upp på högre generella skuldnivåer kan det på vissa håll vara nyttigt att i ett fördjupat analysarbete reda ut vilka investeringar som de facto får plats. Med den fördjupade analysen kan kommuner och regioner planera mer rationell och därmed generera bättre utfall i det långa perspektivet.

3: Prioritera underhåll

Att nedprioritera underhållsinvesteringar har över tid varit vanligt inom den svenska kommunsektorn. Detta är inte rationellt. Med omfattande och bitvis akuta behov inom exempelvis VA och hyresbostäder är det hög tid att ta tag i allt det där som man inte tidigare tagit tag i.

4: Säkra tillräckligt investeringsutrymme för den gröna omställningen

Det behöver omgående tas ett helhetsgrepp – som inkluderar staten, regionerna och kommunerna – om vilken investeringskapacitet som finns och som måste skapas för att driva klimatomställningen. Kommunsektorn, liksom staten, förefaller i nuläget bara vara rustad för "business as usual". Det räcker sannolikt inte.

5: Driv långsiktiga effektiviseringar – även utanför investeringsbudgeten

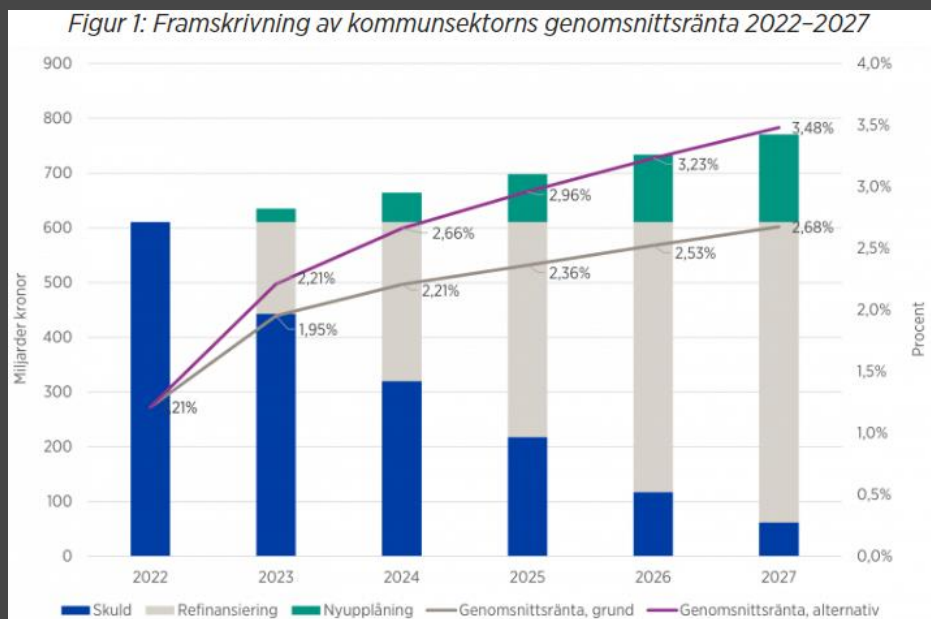
Det finns nyckelområden i kommunsektorns ekonomi där platsen i investeringsbudgeten inte är given, men där det är nödvändigt att långsiktigt bygga strukturell kapacitet. Digitaliseringen är det viktigaste exemplet. Här krävs pragmatiska lösningar för att säkerställa att kapacitetshöjningen fullt ut blir av.

Stigande räntor ökar kommunsektorns lånekostnader

Källa: Kommuninvest

Bakgrund

Investeringarna inom kommunsektorn har ökat i hög takt under de senaste decenniet. Den höga investeringstakten ser dock ut att avta de kommande åren med anledning av lägre befolkningstillväxt, stigande räntor och ökande byggkostnader. Trots detta står många kommuner inför ett omfattande renoveringsbehov och investeringar i kommunala fastigheter och infrastruktur för att klara klimatomställningen. Kommuninvest bedömer att investeringsnivån i kommunerna framåt kommer att ligga på en hög nivå men med en något lägre tillväxttakt. Givet kommunernas historiskt starka resultat har investeringarna i hög utsträckning kunnat finansieras med egna medel. Den höga investeringsnivån har även lett till ökad upplåning. Den ökade låneskulden har dock inte fått genomslag i ökade räntekostnader givet den låga räntenivån. De ökande marknadsräntorna kommer dock påverka kommunsektorns ekonomi framåt.

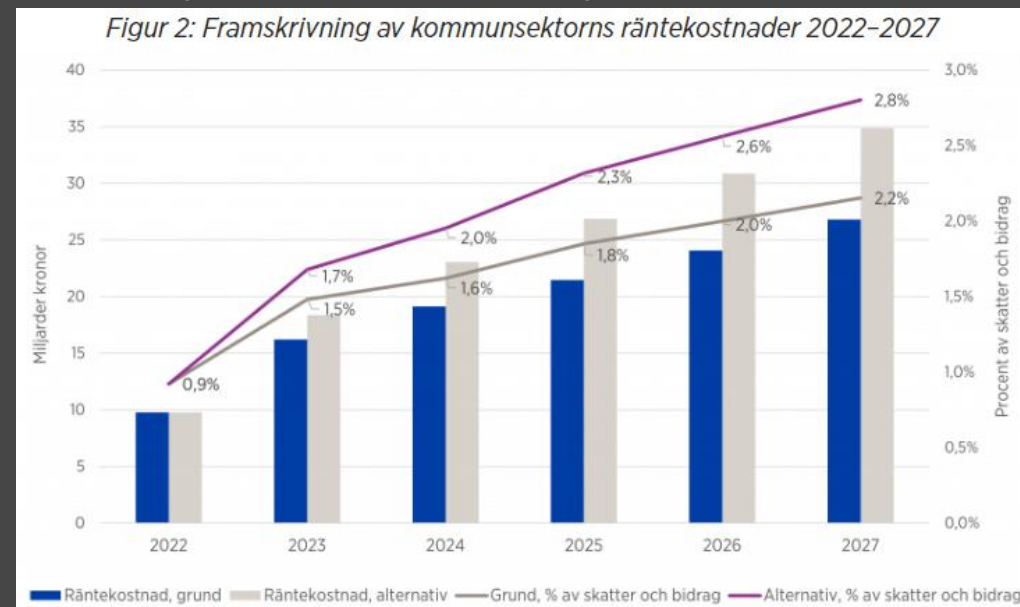

Analys och resultat

Utifrån denna bakgrund har Kommuninvest gjort en simulering av kommunsektorns genomsnittsränta 2022-2027 samt en scenarioanalys baserat på antagandet att marknadsräntorna förskjuts uppåt med 100 baspunkter. Därutöver har en analys av hur kommunsektorns räntekostnader kommer att påverkas av genomsnittsräntan.

Slutsats

Ränteuppgången förväntas leda till en markant ökning av kommunsektorns marknadsränta under framskrivningsperioden. Räntekostnaderna utgör fortsatt en liten del av kommunsektorns totala kostnader men i den grad ökade kostnader inte kan kompenseras med ökade intäkter kommer de ökade räntekostnaderna leda till behov av kostnadsbesparingar inom andra områden eller lägre resultat.

Framskrivning av intäkterna

Intäkter

Årlig förändring

Framskrivning

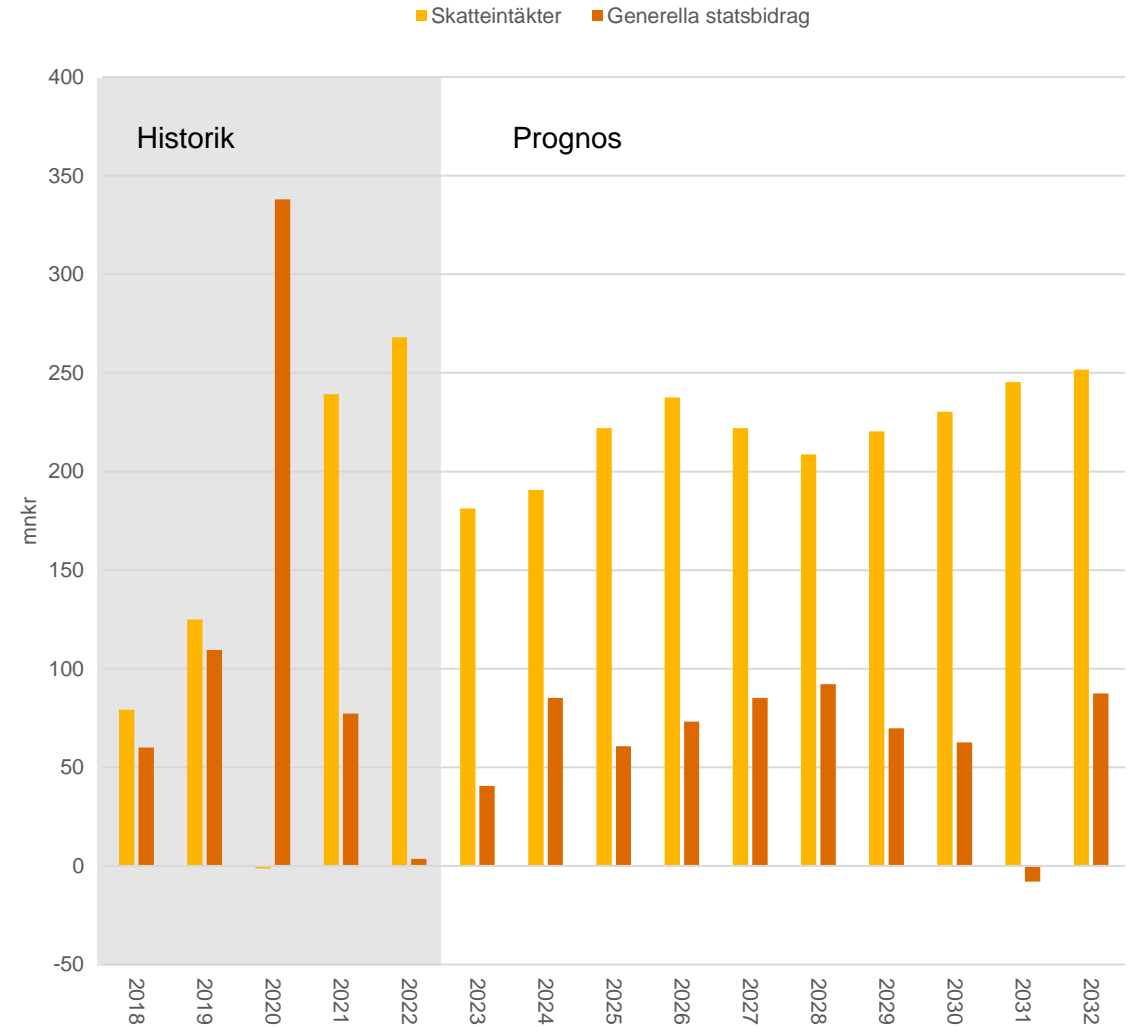
Skatteunderlaget och därmed utvecklingen av regionens skatteintäkter förväntas öka under perioden. I beräkningen har vi antagit oförändrad skattekraft fram till 2032. Även skattesatsen ligger på samma nivå – 33,60 – som år 2023.

Utvecklingen av skatteintäkter förväntas ligga under riksgenomsnittet eftersom vi har antagit en oförändrad skattekraft (85,7 procent av medelskattekräften) jämfört med riket. Regionen förväntas ha en högre andel i icke-arbetsför ålder än historiskt (ökning av försörjningskvoten), vilket ökar regionens generella statsbidrag.

År 2020 minskade skatteintäkterna med 1 miljon kronor samtidigt som de generella statsbidragen ökade med 338 miljoner kronor. År 2021 ökade skatteintäkterna med 239 miljoner kronor samtidigt som de generella statsbidrag ökade med 77 miljoner kronor. År 2022 ökade de generella statsbidragen med 4 miljoner kronor och skatteintäkterna ökade med 268 miljoner kronor. Konjunkturutsikterna påverkar den framtida skatteprognosen. År 2023 förväntas skatteintäkterna öka med 181 miljoner kronor medan statsbidragen förväntas öka med 41 miljoner kronor.

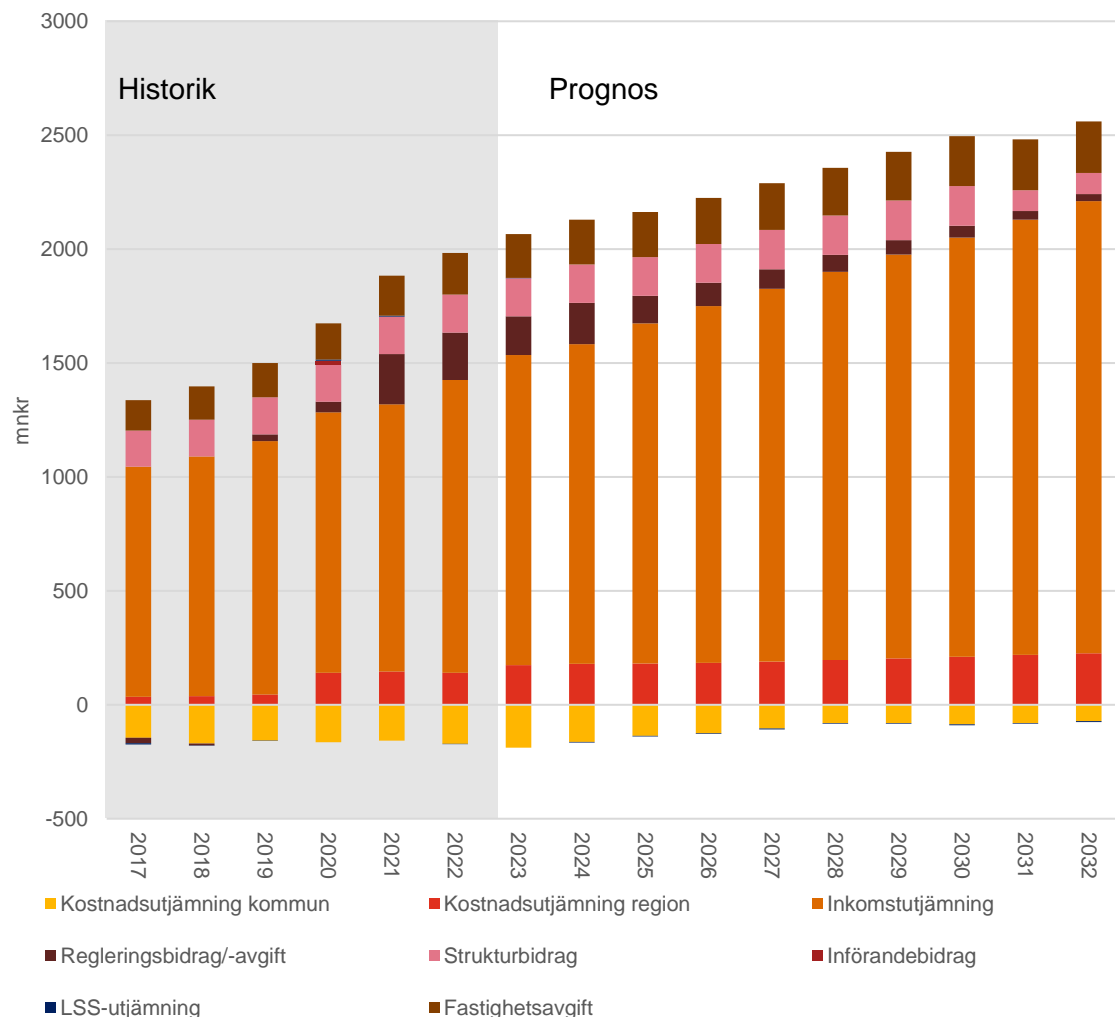
Den prognosticerade förändringen av kommunalekonomisk utjämning redovisas på nästa sida.

Årlig förändring av intäkter

Kommunalekonomisk utjämning

Statsbidrag, utjämning samt fastighetsavgift

Inkomstutjämning

Regionens bidrag från inkomstutjämningen kommer att öka. Vi har antagit en relativt oförändrad skattekraft.

Kostnadsutjämning

Bidraget i den regionala kostnadsutjämningen kommer att öka över perioden samtidigt som avgiften i den kommunala kostnadsutjämningen kommer att minska.

LSS-utjämning

LSS-bidraget förväntas övergå till en avgift 2024 och därefter vara relativt konstant över perioden.

Total nivå

Totalt beräknas generella statsbidrag, utjämning och fastighetsavgift i Region Gotland uppgå till 2 487 mnmkr år 2032, vilket är cirka 35 procent högre än utfallet 2022.

Region Gotland förväntas under perioden erhålla ett allt större bidrag inom inkomstutjämningen. Bidraget i den regionala kostnadsutjämningen förväntas öka över perioden medan avgiften i den kommunala kostnadsutjämningen förväntas minska. På totalen innebär detta att avgiften inom kostnadsutjämningen kommer att övergå i ett bidrag. Vi ser att bidraget inom LSS-utjämningen förväntas övergå till en avgift 2024 och därefter vara relativt konstant över perioden utifrån den framtida befolkningssammansättningen.

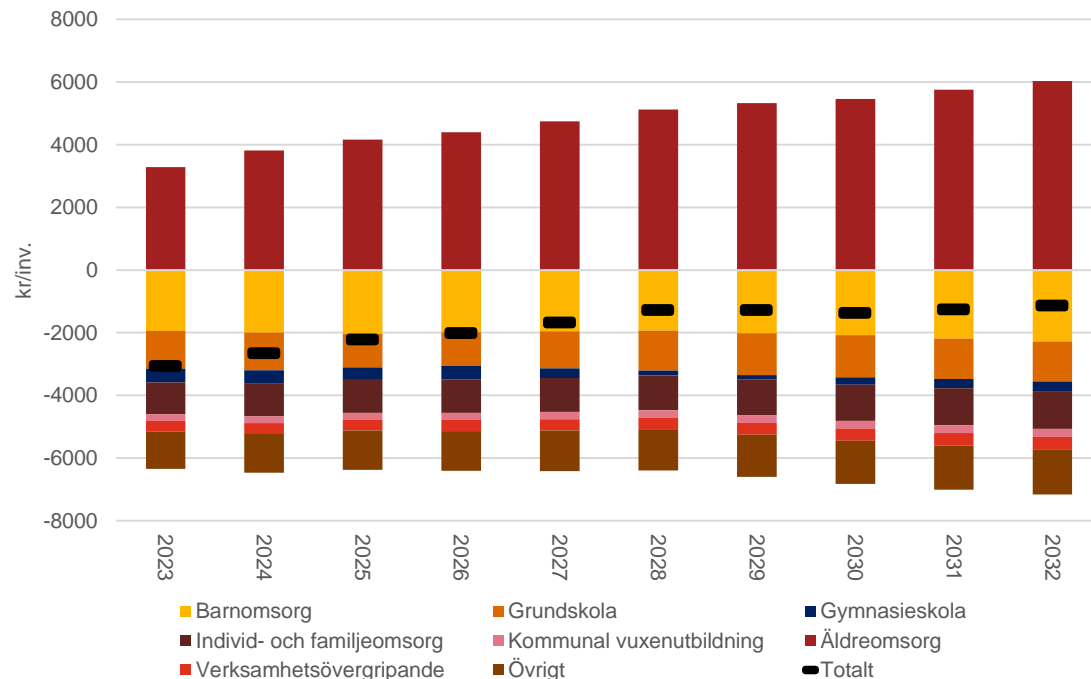
Kostnadsutjämnin

Framskrivning

Kostnadsutjämnin – kommun

Region Gotland har en relativt gynnsam struktur som kommun och betalar därför en avgift i kostnadsutjämnin. Den enda verksamheten där kommunen har ogynnsamma förutsättningar är äldreomsorgen. Fram till 2032 minskar kommunens avgift då andelen äldre ökar snabbare än i riket som genomsnitt, vilket kommer att öka regionens bidrag inom delmodellen för äldreomsorgen.

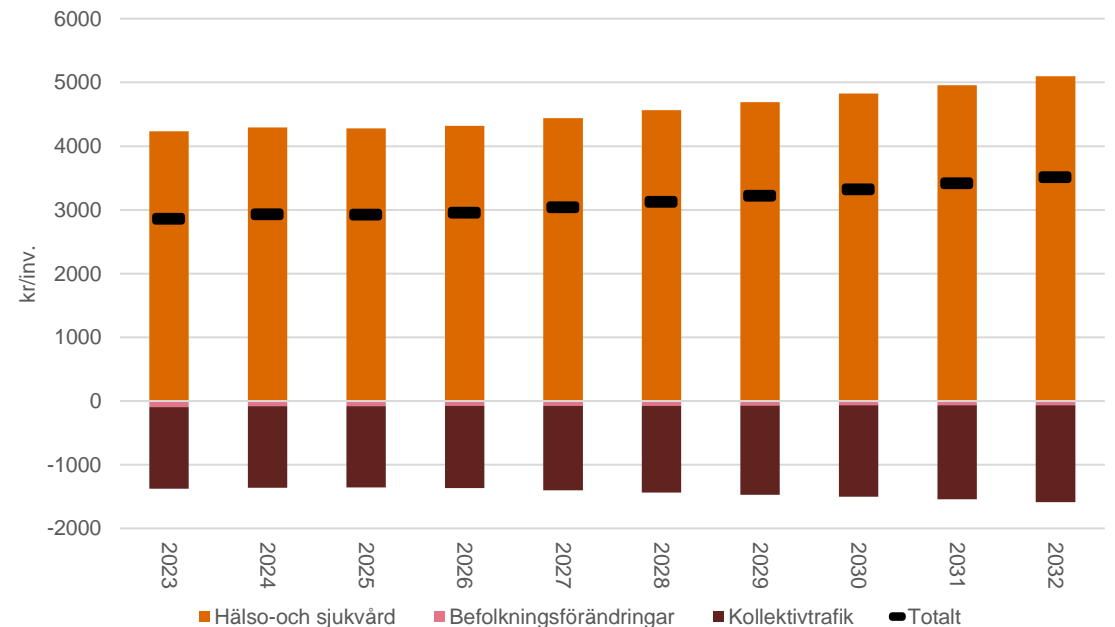
Kostnadsutjämnin - kommun

Kostnadsutjämnin – region

Region Gotland har en relativt ogynnsam struktur som region och erhåller därför ett bidrag i kostnadsutjämnin. Det är inom hälso- och sjukvården som regionen har ogynnsamma förutsättningar. Inom delmodellen för kollektivtrafiken betalar regionen en avgift. Fram till 2032 kommer regionens bidrag att öka givet en ökning av bidraget inom delmodellen för hälso- och sjukvård.

Kostnadsutjämnin - region

Utveckling av kostnader och intäkter

Utveckling av kostnader och intäkter

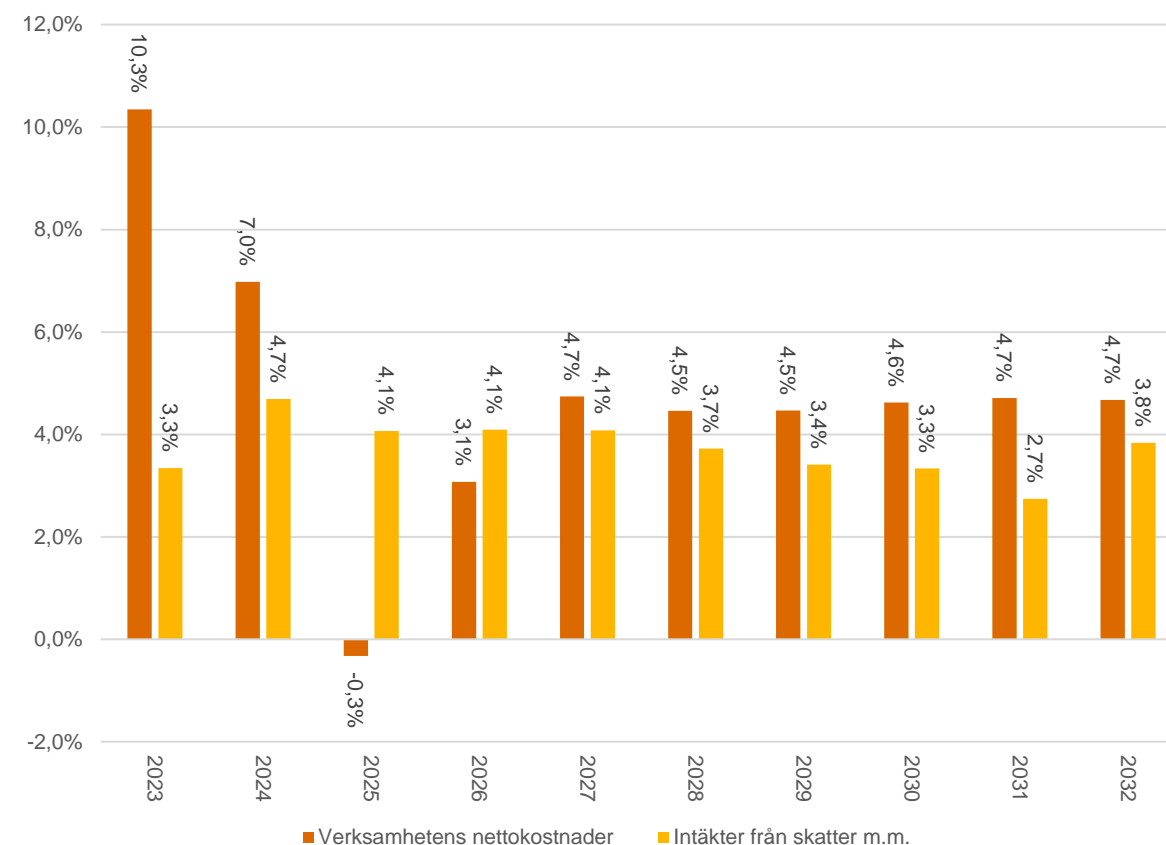
Kostnader och intäkter fram till 2032

Region Gotland prognosticeras ha förhållandevis höga nettokostnadsökningar under prognosperioden. Särskilt hög är nettokostnadsökningen år 2023 och 2024. Detta beror bland annat på ökade pensionskostnader, ett högt demografiskt tryck samt höga kostnader till följd av genomförda investeringar. 2025 förväntas inflationen återgå vara i nivå med Riksbankens inflationsmål. Detta resulterar i lägre pensionskostnader och kostnadsökningar. Kostnadsökningarna som har lagts in i kalkylen avser demografi, pris och löner, avskrivningar samt pensioner. Inga förändringar avseende regionens ambitioner i övrigt ligger med i kalkylen.

Även intäkterna prognosticeras öka, men inte i samma takt. Den genomsnittliga årliga intäktsökningen under perioden uppgår till 3,7 procent och den genomsnittliga kostnadsökningen motsvarar 4,8 procent. Således ökar kostnaderna snabbare än intäkterna.

Den framtida utvecklingen av konjunkturutsikterna kan påverka utvecklingen av regionens intäkter.

Utveckling nettokostnader och intäkter (%)

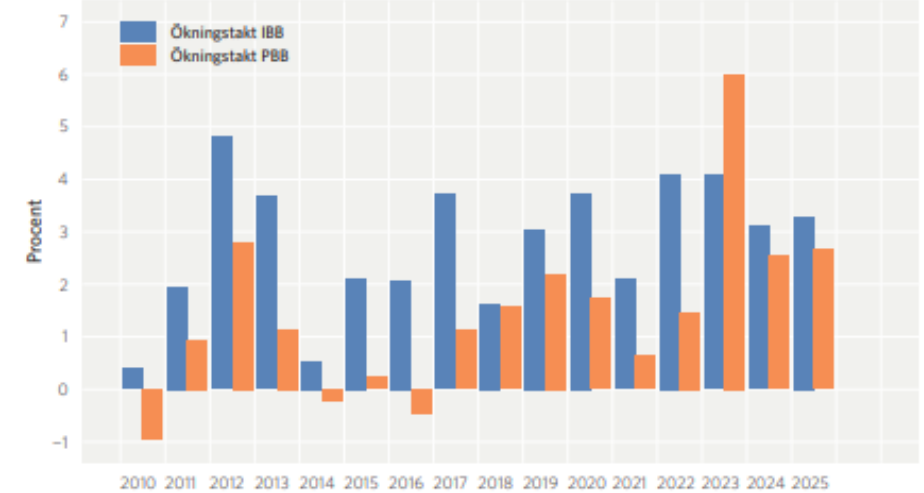
Högre pensionskostnader 2023-2024 men stor osäkerhet 2025 och framåt

- Övergången till AKAP-KR medför en nivåhöjning av kostnaderna för avgiftsbestämd pension, kopplat till höjda premienivåer.
- Högre prisbasbelopp leder dessutom till en högre kostnad för värdesäkringen av den förmånsbestämda pensionen. För den avgiftsbestämda delen sker även en värdeuppräknung med prisbasbeloppet under utbetalningsåret.
- Enligt SKR:s prognos i maj 2022 beräknades prisbasbeloppet öka med 6,0 procent 2023 och 2,5 procent 2024. Det fastställda prisbasbeloppet för 2023 innebär en ökning med 8,7 procent. Även prognosen för prisbasbeloppet år 2024 är uppreviderad, vilket leder till att kostnaderna fortsätter att öka även 2024.
- Enligt SKR:s prognos för utvecklingen av pensionskostnaderna på sikt beräknas de totala pensionskostnaderna minska när kostnaderna för gamla pensioner och intjänandet av förmånsbestämd pension fasas ut.
- Osäkerheten är dock mycket stor gällande utvecklingen av pensionskostnaderna från 2025 och därefter.

Källa: Ekonomirapporten maj, 2022, SKR.se

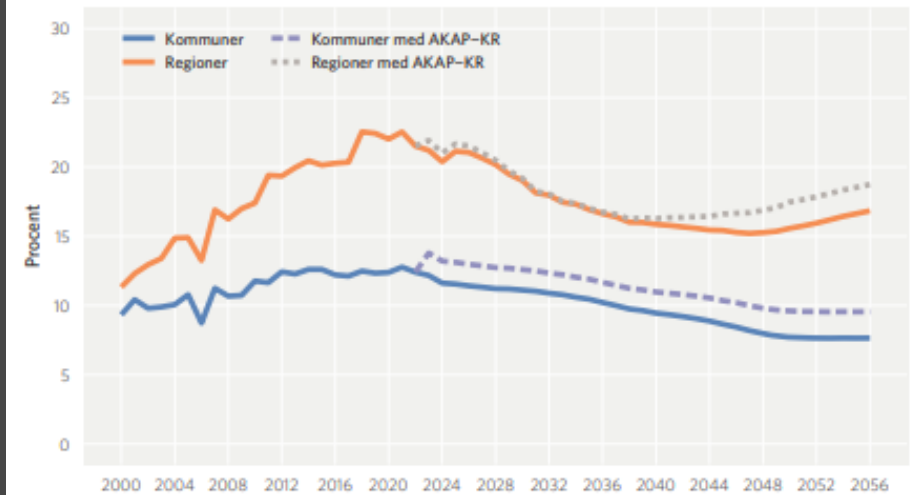
PwC

Diagram 8 • Prisbasbeloppet och inkomstbasbeloppets utveckling, prognos 2023-2025
Procentuell utveckling

Källa: Pensionsmyndigheten, Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner.

Diagram 9 • Långsiktsprogno 2019 schablonmässigt justerad med effekt av AKAP-KR
Andel av lönesumma

Källa: KPA och Sveriges Kommuner och Regioner.

november 2023

55

Utveckling av kostnader och intäkter

Akkumulerat

Kostnader och intäkter fram till 2032

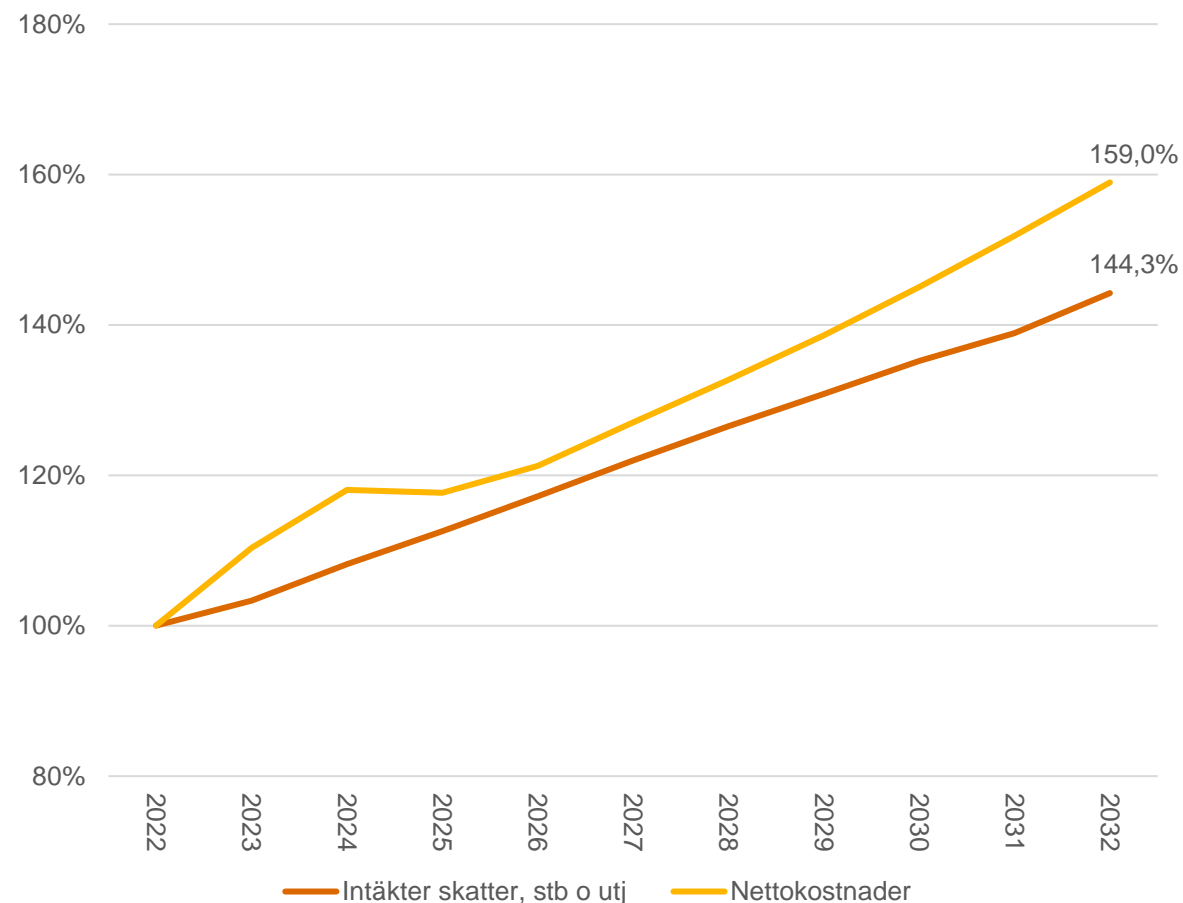
Gapet mellan intäkter och kostnader innebär att regionen inte har möjlighet att fullt ut finansiera det demografiska trycket (inklusive ökade kostnader för avskrivningar), en full löne- och prisuppräknings samt uppnå det finansiella resultatmålet på 2 procent av skatter och bidrag fram till år 2032.

För att få intäkter och kostnader i balans och uppnå ett resultat enligt målet kan regionen:

- succesivt höja skatten med totalt 3,59 kronor fram till 2032 (motsvarande 0,4 kronor årligen), eller
- årligen effektivisera i genomsnitt med 1,62 procent, eller
- kombinera ovanstående i olika utsträckning.

Effektiviseringsbehovet är högst år 2023 och 2024. År 2025 minskar effektiviseringsbehovet givet lägre pensionskostnader. Från 2027 tilltar åter effektiviseringsbehovet givet ett högt demografiskt tryck samt ökade kostnader till följd av genomförda investeringar.

Utveckling nettokostnader och intäkter (index)

Sammanfattning regionens driftsekonomi

Kostnader och intäkter

- Region Gotlands kostnader för verksamheten ökar i takt med demografin samt förändringen av priser och löner. Utöver detta tillkommer ökade avskrivningar. Den underliggande kostnadsökningen till följd av demografin uppgår till 10,1 procent under perioden (695 miljoner kronor).
 - Regionen förväntas växa inom åldrarna 35-50 år samt 80+ år.
- Intäkterna ökar i takt med utvecklingen av samhällsekonomi och arbetsmarknaden. Effekterna på intäkterna för Sveriges regioner till följd av konjunktutsikterna är ännu okänd.
 - Vi har räknat med att en viss urholkning sker av statens bidrag då de inte fullt ut räknas upp med hänsyn till löner, priser samt demografi.
- Via kostnadsutjämnningen omfördelas kostnadstrycket så att alla kommuner/regioner – något förenklat – möter samma finansiella utmaning (givet genomsnittlig ambition och effektivitet). Region Gotland beräknas få ett högre bidrag inom den regionala kostnadsutjämnningen samt betala en mindre avgift inom den kommunala kostnadsutjämnningen. Samlat innebär detta att Region Gotlands avgift i kostnadsutjämnningen kommer att övergå i ett bidrag.

Behov av effektivisering och anpassning

- Region Gotlands förväntade intäkter räcker inte för att finansiera en full uppräknings med demografi, lön samt pris av regionens verksamheter.
- Gapet mellan intäkter och kostnader år 2032 motsvarar en skattehöjning på 3,59 kronor. För att hålla tillbaka kostnadsökningen till en nivå som matchar intäkterna krävs en årlig genomsnittlig effektivisering på 1,62 procent.
 - Effektiviseringsbehovet uppstår redan år 2023 och kommer vara särskilt 2023 och 2024 samt 2027-2032 förklarad av ett högt demografiskt tryck samt ökade kostnader till följd av genomförda investeringar.
 - Stora behov av effektiviseringar kan tänkas uppstå till följd av ökade räntekostnader, varför det är angeläget att regionen så snart som möjligt dimensionerar organisationen enligt demografin.

Hur ska man möta behovet av effektivisering?

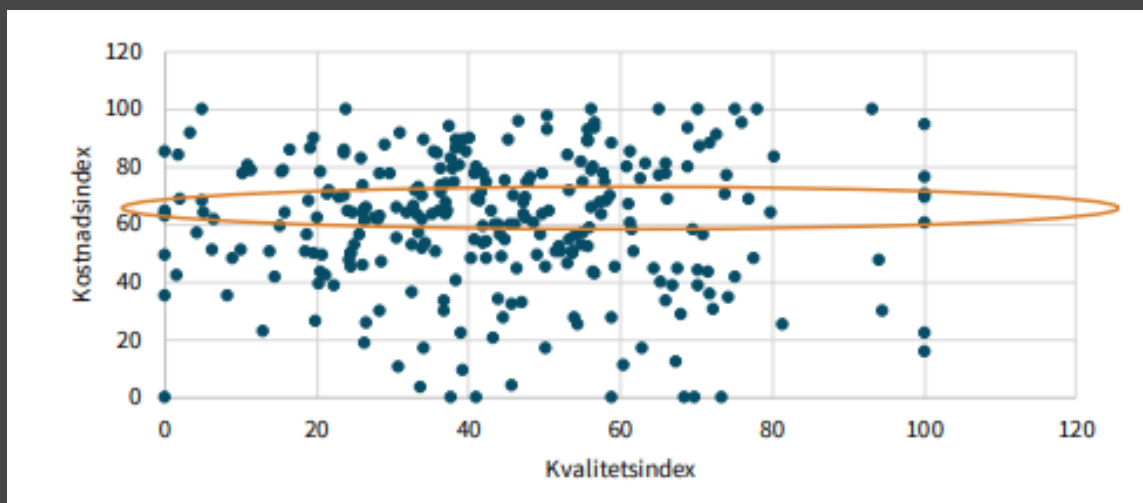
Källa: Välfärdsekonomen, "Handbok i effektivisering"

Bakgrund

På samma kostnadsnivå återfinns kommuner med både bra och mindre bra kvalitet. De kommuner som för samma kostnad levererar högre kvalitet, eller som för en lägre kostnad levererar samma kvalitet, är att betrakta som mer effektiva.

En sammanställning på nationell nivå ger en tydlig indikation på att det inte är mer eller mindre resurser som är avgörande. Det finns uppenbarligen fler faktorer som spelar in. Detta visar i sin tur på faran i att bara fokusera på mer resurser. Minst lika viktigt, om inte viktigare, är hur man nyttjar de resurser man har. Den som spenderar mest pengar i en verksamhet behöver alltså inte alls vara bäst när det kommer till kvalitet.

Kostnads- och kvalitetsindex inom grundskola

Fem goda råd

Välfärdsekonomen anser att det är uppenbart att det behöver talas klarspråk om en skarpare, mer systematisk och mer handfast effektiviseringsagenda för kommunsektorn. Välfärdsekonomen lämnar följande råd för effektivisering:

1: Ta jämförelser på allvar - utnyttja dem till att lära och förbättra

Jämförelser och benchmarking av effektivitet har, av olika anledningar, inte använts fullt ut för att driva effektiviseringar inom kommunsektorn. De senaste åren har metod och data för att kunna göra vassa jämförelser förstärkts på flera fronter. Dessa nya möjligheter måste tas tillvara. Med hjälp av väl utförda jämförelser finns det en potential att göra betydande effektiviseringar i de flesta kommuner och regioner.

2: Ta den nya tekniken på allvar - använd den proaktivt och fullt ut

Relativa jämförelser återspeglar dock inte den fulla effektiviseringspotentialen. Det räcker inte med att mindre effektiva kommuner/regioner lyfter sig till samma nivå som effektiva kommuner/regioner. Hela kommunsektorn behöver lyfta sig till en högre nivå. Här finns det en stor potential i ny teknik.

3: Agera tidigt - låt inte problem växa

En faktor som ofta får för lite uppmärksamhet när det gäller att driva effektiviseringar är förmågan att tidigt identifiera och åtgärda problem. Många kommuner och regioner är för närvarande i en situation där de har gott om ekonomiskt utrymme på kort sikt men på demografiska scenarier ett mycket snävt scenario framför sig på längre sikt.

4: Styr med sikte på helhet, långsiktighet och förtroende

Det finns en bred samsyn om att faktorer som ledning, styrning och kultur förklarar delar av variationen i effektivitet inom kommunsektorn. Effektiva kommuner och regioner tycks, i kontrast till de mindre effektiva, utmärkas av sådant som en distinkt målstruktur, enkelhet, långsiktighet, en klar roll- och ansvarsfördelning, en lyhörd ekonomistyrning och aktivt HR-arbete.

5: Samverka där det leder till effektivare utfall

Sverige har en decentraliserad välfärdsmodell. För att modellen ska fungera krävs ett rimligt mått av samverkan. Det finns en stor potential i att göra kommunal/regional verksamhet mer effektiv via samverkan över kommun/regiongränserna. Men detta är inte lösningen på alla utmaningar. Samverkan som skapas eller drivs på fel sätt kan i värsta fall leda till försämrad effektivitet. Därför gäller det för kommuner och regioner att vara noggranna när man utvecklar den mix av samverkan som man vill prioritera.

Kassaflöde och finansiering

Kassaflöde och finansiering av investeringar

Region Gotland

regionens investeringsutrymme utgörs av regionens resultat och årets avskrivningar.

I kalkylen har vi utgått från ett resultatmål om 2 procent fram till år 2032. För att uppnå detta krävs en årlig effektivisering på i genomsnitt 1,62 procent.

Om Region Gotlands planerade investeringar är större än den likviditet som regionen skapar via resultat och avskrivningar uppstår ett finansieringsbehov.

Finansieringsbehovet kan lösas genom en kombination av följande:

1. sälja tillgångar (finansiella och/eller materiella)
2. ta upp lån till motsvarande belopp
3. höja resultatmålet och öka den egna finansieringen
4. omprioritera/minska investeringsutgifter över tid
5. inhyrning av lokaler, leasing (se även nästa sida)

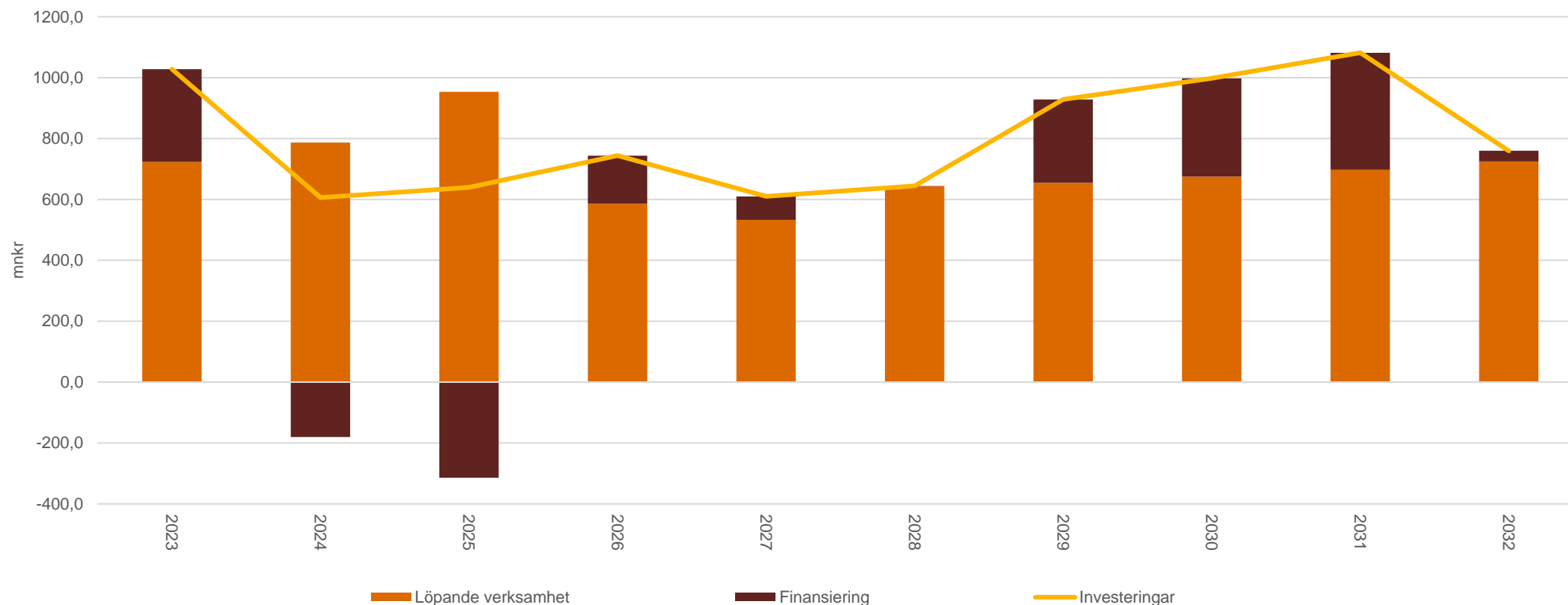
Inhyrning av lokaler - leasing

- Ett alternativ till att finansiera investeringar i egen regi är att låta någon annan aktör göra investeringen och sedan hyra aktuell lokal.
- Vid sådana inhyrning är brukligt med kontraktstider på 25 år och uppåt.
- En långsiktig inhyrning innebär ett långsiktigt åtagande från regionens sida och kommer i de flesta fall betraktas som ett fall av finansiell leasing.
- Finansiell leasing ska redovisas på balansräkningen.
- Framtida hyresinbetalningar ska skuldföras. regionens rätt till nyttjande av lokalen i fråga blir en tillgång.
- Att låta någon annan aktör stå för investeringen kommer således inte att förbättra regionens finansiella ställning givet samma investeringsutgift.
- Kalkylen kan förbättras om den privata aktörer kan göra motsvarande investering till ett lägre belopp.

Kassaflödesanalys

givet resultatmålet av intäkter från skatter och bidrag fram till år 2032

Investeringar och finansiering

Finansiering av investeringar

Lösning via upplåning – region

Historik

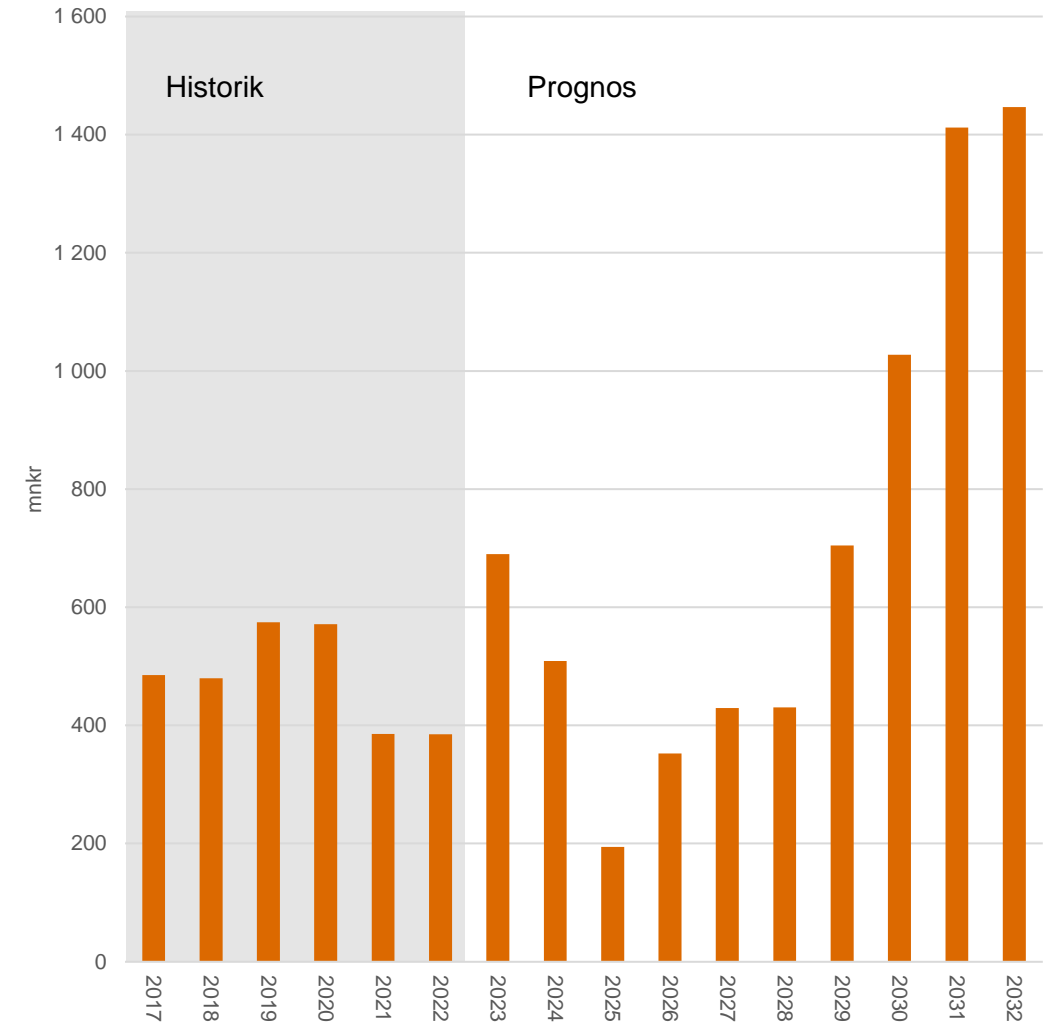
Region Gotland hade en befintlig låneskuld i banker och kreditinstitut år 2022 om 385 miljoner kronor. Skulden per invånare har minskat från 8 281 kronor per invånare 2017 till 6 294 kronor per invånare 2022.

Framskrivning

Investeringsnivåerna framöver innebär att den löpande verksamhetens bidrag i form av resultat, avskrivningar samt återlånade pensionsmedel inte täcker investeringsutgifterna. Det uppstår ett behov av utökad finansiering motsvarande 1 062 miljoner kronor. I kassaflödesanalysen för att beräkna framtida upplåning utgår vi från regionens investeringar.

Som nämnt tidigare beräknas regionens genomsnittliga investeringstakt uppgå till 769 miljoner kronor per år, totalt 7,69 miljarder kronor. Om man justerar för inflation uppgår investeringsprognosen till 8,04 miljarder kronor. Av dessa förväntas 87 procent kunna finansieras av den löpande verksamheten medan 13 procent beräknas finansieras genom upplåning. Totalt kommer regionen ha 1,45 miljarder kronor i lån år 2032, motsvarande 22 328 kronor per invånare. Detta motsvarar en ökning av låneskulden per invånare med 255 procent för hela prognosperioden. Högst skuldsättning förväntas regionen ha år 2032.

Lån i banker och kreditinstitut

Balansräkning

Balansräkning

Utveckling av tillgångar, skulder, avsättningar och eget kapital

Region Gotlands materiella tillgångar växer i takt med att regionen investerar. Samtidigt minskar tillgångarna med årets avskrivningar.

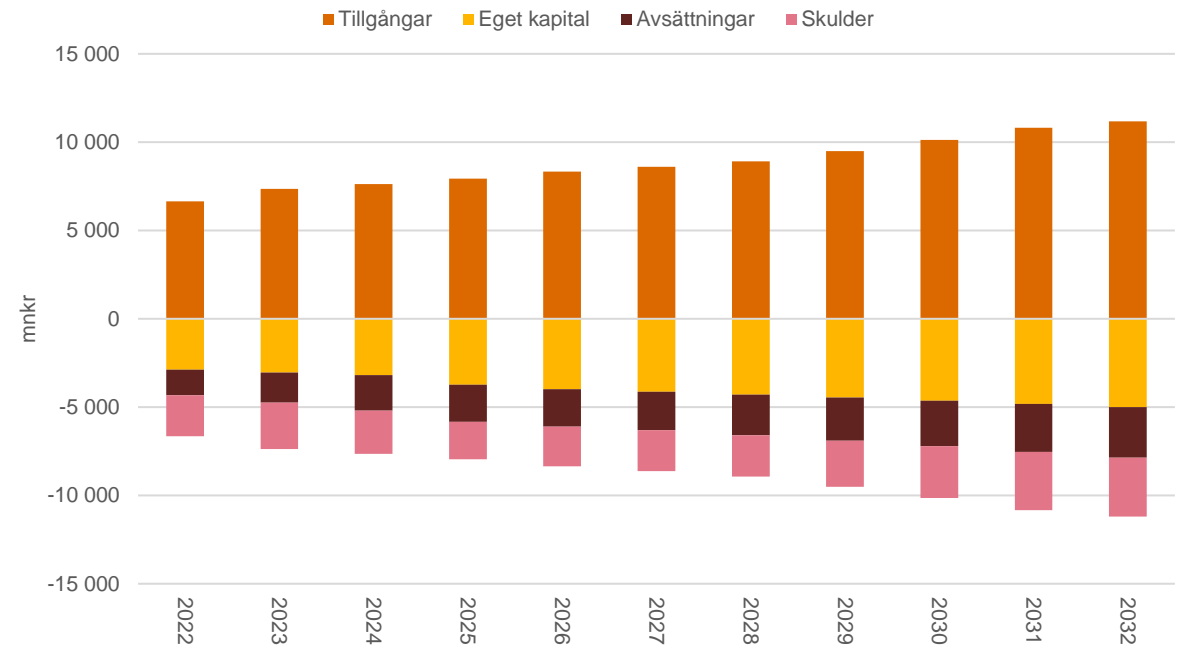
Det egna kapitalet ökar med årets resultat (2 procent fram till år 2032).

Regionens skulder ökar i takt med den ökade upplåningen.

Balansomslutningen ökar från 13 300 miljoner kronor år 2022 till 22 374 miljoner kronor år 2032. Detta motsvarar en total ökning om 68 procent, eller 6,8 procent årligen.

Balansräkningen ökar främst mot slutet av perioden, vilket förklaras av en förhållandevis högre investeringstakt under denna del av prognosperioden.

Balansräkning

Känslighetsanalys

Känslighetskalkyl

I denna känslighetsanalys görs en beräkning utifrån hur olika nivåer på det finansiella resultatmålet påverkar utvalda nyckeltal. De effekter som utvärderas är effektiviseringskrav i procent och skattekrönor, finansiering av investeringar från finansieringsverksamheten och den löpande verksamheten, lån i banker och kreditinstitut, räntekostnader, soliditet inklusive pensionsåtagande samt genomsnittlig självfinansieringsgrad avseende investeringar fram till 2032.

Ett lägre resultatkrav minskar behovet av effektiviseringar då en lägre andel av resurserna går till resultatet. Detta betyder att den löpande verksamheten kan finansiera en lägre andel av investeringarna. Detta leder till en högre belåning, högre räntekostnader, en sämre soliditet samt en lägre självfinansieringsgrad.

Ett högre resultatkrav ökar behovet av effektiviseringar då en större andel av resurserna går till resultatet. Dock så kan den löpande verksamheten finansiera en högre andel av investeringarna. Detta leder till en lägre belåning, lägre räntekostnader, en bättre soliditet samt en högre självfinansieringsgrad.

Nyckeltal	Nuvarande resultatmål	Resultatnivå 1,0%	Resultatnivå 3,0%
Effektiviseringskrav genomsnitt fram till 2032, %	1,62	1,52	1,73
Effektiviseringskrav fram till 2032, skattekrönor	3,59	3,25	3,92
Investeringsverksamhet, fram till 2032, mdkr	8,0	8,0	8,0
Löpande verksamhet, fram till 2032, mdkr	6,9	6,3	7,7
Finansieringsverksamhet, fram till 2032, mdkr	1,1	1,7	0,3
Låneskuld i banker och kreditinstitut, 2032, mdkr	1,5	2,2	0,7
Räntekostnader, fram till 2032, mnkr	240,4	357,8	123,0
Soliditet inkl. pensioner 2032, %	21,6	14,8	27,6
Genomsnittlig självfinansieringsgrad fram till 2032, %	72,9	63,4	82,3

Känslighetskalkyl

I denna känslighetsanalys görs en beräkning utifrån hur olika investeringsnivåer påverkar utvalda nyckeltal. De effekter som utvärderas är effektiviseringskrav i procent och skattekonor, finansiering av investeringar från finansieringsverksamheten och den löpande verksamheten, lån i banker och kreditinstitut, räntekostnader, soliditet inklusive pensionsåtagande samt genomsnittlig självfinansieringsgrad avseende investeringar fram till 2032.

Två scenario med en lägre investeringsnivå har simulerats. I det första scenariot ersätts regionens investeringsnivå med de demografiska investeringarna. I det andra scenariot görs ett antagande om att de enda lokalinvesteringar som görs 2029 och framåt är investeringar i ett nytt sjukhus, motsvarande 385 miljoner kronor per år. Den lägre investeringsnivån minskar behovet av effektiviseringar då avskrivningar och räntekostnader blir lägre. Den lägre investeringsnivån leder till att den löpande verksamheten kan finansiera en högre andel av investeringarna. Detta leder till en lägre belåning, en bättre soliditet samt en högre självfinansieringsgrad.

Det har även simulerats en högre investeringsnivå där investeringar i VA och avfall inkluderats. Kostnaden för dessa investeringar i form av avskrivningar och räntekostnader ska finansieras via taxerna. Simuleringen ska dock visa upplåningsbehovets effekt på de finansiella nyckeltalen. Den högre investeringsnivån leder till ett ökat behov av extern finansiering. Detta leder till en högre belåning i banker och kreditinstitut, en sämre soliditet samt en lägre självfinansieringsgrad.

Nyckeltal	Nuvarande investerings-nivå	Demografiska investeringar	Lägre investerings-nivå	Högre investerings-nivå
Effektiviseringskrav genomsnitt fram till 2032, %	1,62	1,47	1,55	1,75
Effektiviseringskrav fram till 2032, skattekonor	3,59	2,94	3,29	4,18
Investeringsverksamhet, fram till 2032, mdkr	8,0	5,7	7,1	10,0
Löpande verksamhet, fram till 2032, mdkr	6,9	6,7	6,9	7,2
Finansieringsverksamhet, fram till 2032, mdkr	1,1	-0,2	0,2	2,8
Låneskuld i banker och kreditinstitut, 2032, mdkr	1,5	0,2	0,6	3,2
Räntekostnader, fram till 2032, mnkr	240,4	36,8	152,4	598,8
Soliditet inkl. pensioner 2032, %	21,6	24,3	23,0	18,2
Genomsnittlig självfinansieringsgrad fram till 2032, %	72,9	98,2	79,2	59,8

Utmaningar, risker och rekommendationer

Utmaningar och risker 1 (4)

- Landets kommuner och regioner står inför stora ekonomiska utmaningar. Tillväxttakten i svensk ekonomi avtar och åren med stark utveckling av skatteunderlaget ligger bakom oss. De närmaste åren sker en urholkning av det reala skatteunderlaget, vilket kommer att minska kommunsektorns köpkraft.
- I rapportens längre perspektiv är samhällsekonomin konjunkturlös och antaganden om tillväxt bygger på tillgängliga produktionsfaktorer och historisk trend. Under perioden fram till 2032 kommer dock låg- och högkonjunkturer sannolikt inträffa. Konjunkturläget kommer att påverka regionens intäkter och även bostadsmarknaden.
- Kalkylerna tar sin utgångspunkt i regionens befolkningsprognos. I denna ligger antaganden om demografiska händelser såsom inflyttning och antalet födda. Det finns alltid en risk att prognoserna slår fel och att regionens befolkningsstruktur blir en annan och planeringen slår fel.
- En stor del av regionens intäkter utgörs av statsbidrag. Dessa är inte indexerade och regionsektorns finansiering blir således beroende av statens välvilja och finansiella möjligheter.
- I beräkningarna ökar kostnaderna i takt med demografin samt den allmänna löne- och prisutvecklingen. Rapporten visar att det kommer bli svårt att finansiera detta. Historiskt har kommunsektorns kostnader ökat mer än vad som varit motiverat utifrån demografin. Det kan därmed finnas en förväntan på fortsatt utbyggd välfärd. För att nå nuvarande resultatkrav måste regionen uppnå en effektivisering över perioden på minst 1,62 procent årligen.

Utmaningar och risker 2 (4)

- I kalkylen förutsätts regionen investera enligt framtagna investeringsprognos fram till år 2032. Investeringsnivån som vi har utgått från i denna rapport uppgår till 8,04 miljarder kronor i löpande priser. Regionens investeringsnivå är 2,25 miljarder kronor högre än de demografiskt motiverade investeringarna (inkl. basnivå) under samma period. Regionen bör upprätthålla en hög resultatnivå för att uppnå en rimlig självfinansiering av investeringarna.
- Enligt kalkylen kommer Region Gotland finansiera 87 procent av framtida investeringar med den löpande verksamheten. Totalt kommer regionen ha 1,45 miljarder kronor i lån i banker och kreditinstitut år 2032, en ökning med 1,07 miljarder kronor mot nuvarande nivå. Detta är förutsatt att regionen når resultatmålet under hela mätperioden.
 - En stor upplåning ökar regionens exponering mot räntemarknaden och därmed risken.
- Att till viss del lånefinansiera varaktiga investeringar behöver inte vara felaktigt. Det viktiga är att hålla positiva resultat och därmed upprätthålla en rimlig egenfinansiering. En kraftigt ökad upplåning kan leda till sämre kreditvärdighet. Exempel på väsentliga faktorer riskbedömning kan vara skuld per invånare, belåningsgrad, historisk befolkningsutveckling, nettokostnad per invånare, resultat i förhållande till omsättning, soliditet, skatteunderlag per invånare etcetera.

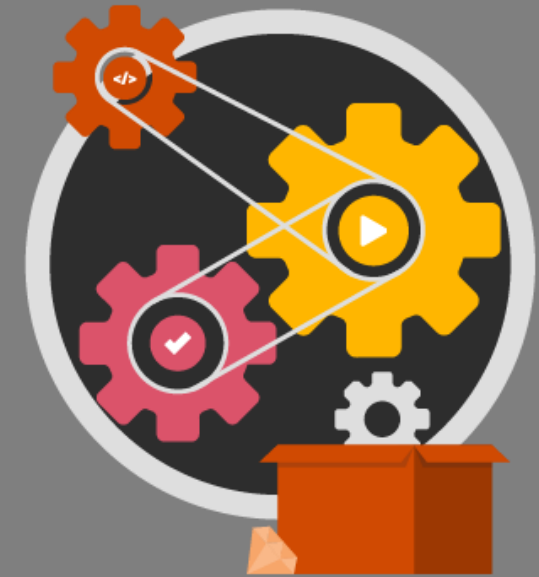
Utmaningar och risker 3 (4)

- En ändrad befolkningsstruktur innebär en utmaning när det gäller den strategiska lokalförsörjningen. Region Gotland beräknas växa med 0,6 procent årligen. Totalt beräknas befolkningen öka med 3 616 invånare fram till år 2032. Det är huvudsakligen äldreomsorgen som förväntas öka medan förskolan och grundskolan förväntas minska. Enligt investeringsplanen har regionen planer på investeringar i förskolor och grundskolor. Det finns således en risk att Region Gotland får ett överskott på lokaler om man bygger för tidigt och/eller för mycket. Samtidigt är det inte önskvärt att stå utan nödvändiga lokaler och tvingas till dyra tillfälliga lösningar.
 - En del av kommande volymökningar kan hanteras av enskilda aktörer. Det gäller även lokalförsörjningen. Är regionens erbjudande tillräckligt intressant ur ett ekonomiskt perspektiv eller måste regionen höja sina ersättningsnivåer för att locka till sig aktörer?
- Framöver kommer bidraget från inkomstutjämnningen att öka. Bidraget i den regionala kostnadsutjämnningen förväntas öka över perioden medan avgiften i den kommunala kostnadsutjämnningen förväntas minska. På totalen innebär detta att avgiften inom kostnadsutjämnningen kommer att övergå i ett bidrag. Totalt sett är regionen en tagare i utjämnningssystemet och påverkas således i hög utsträckning vid förändringar av modellerna. Totalt beräknas Region Gotland generella statsbidrag, utjämnning och fastighetsavgift uppgå till 2 487 mnkr år 2032, vilket är cirka 35 procent högre än utfallet 2022.

Utmaningar och risker 4 (4)

- Redan nu är det brist på personal i flertalet kommunala och regionala yrken. Den demografiska utvecklingen innebär ett behov av nyanställningar men även potentiellt uppsägningar och omdisponering av personal mellan verksamheter. Detta tillsammans med personalomsättning och pensionsavgångar gör att regionen möter ett stort rekryteringsbehov. Detta ska ske i konkurrens med andra arbetsgivare (både kommunala/regionala och privata) vilket kan leda till en löneglidning.
- Den demografiska utvecklingen gör att efterfrågan på välfärdstjänster ökar vilket innebär att regionen måste leverera mer välfärd med relativt mindre resurser. Detta kräver att en omställning sker eftersom kraven på effektivitet och produktivitet ökar. Därför är det viktigt att beslutsunderlagen är väl genomarbetade och belyser effekterna på kort och lång sikt.
- Till år 2032 beräknas befolkningen öka. Tillväxten bidrar till möjligheter men innebär samtidigt stora utmaningar för regionen, särskilt inom de kommunalekonomiskt kostnadsintensiva grupper såsom invånare över 80 år samt barn och unga. I Region Gotlands befolkningsprognos ser vi ökande behov inom äldreomsorgen. För att möta den framtida befolkningens behov kommer det att krävas en utveckling av verksamheten och investeringar. Det är även viktigt att ständigt följa den demografiska utvecklingen och framtida prognoser så att regionen planerar för rätt verksamheter.

Rekommendationer

Säkerställ långsiktighet i planeringen

- arbeta kontinuerligt med det långsiktiga perspektivet. Treårsperspektivet räcker inte när utvärdering/planering ska göras av begreppet god ekonomisk hushållning

Arbeta med att analysera regionens kostnader och volymer

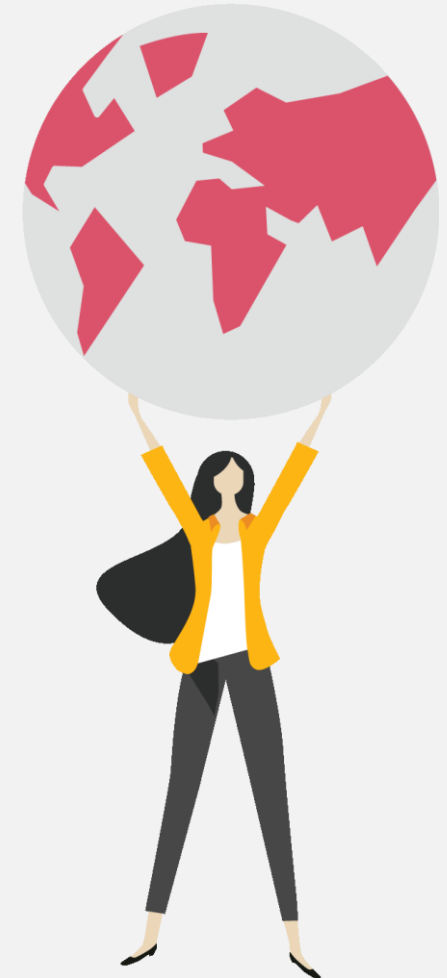
- ambitionsnivå i relation till begränsade resurser
- hitta möjliga effektiviseringsmöjligheter
- stämmer utfallet med den politiska viljeinriktningen
- jämför gärna med andra regioner/kommuner

Säkerställ att budgetmodellen innehåller nödvändiga volymkomponenter

- omfördelning mellan verksamheterna när målgrupperna förändras

Säkerställ att de finansiella målen är anpassade för regionens förutsättningar

- utvärdera om resultatmålet är erforderligt utifrån regionens utmaningar
- buffert mot förändringar i intäkterna
- planera för skuldernas storlek/nivå samt självfinansieringsgrad
- hur stor andel av intäkterna ska tillåtas gå till räntebetalningar

Finansiella mål

Region Gotland

Regionens finansiella mål

Region Gotland kommun har två mål för god ekonomisk hushållning:

Mål 1: Budgeterat resultat uppgår till minst 2 procent av nettokostnaden

Mål 2: Region Gotland har ett resultat som uppgår till minst 2 procent av nettokostnaden

Mål 3: Region Gotlands ekonomiska ställning stärks genom att soliditeten varje år förbättras och närmar sig 45 procent vid mandatperiodens slut

Syfte: De finansiella målen syftar till att det ska finnas tillräcklig marginal för att kunna hantera oförutsedda händelser samt för att resultatet ska räcka till att stärka den ekonomiska ställningen och finansiera investeringar i verksamheten.

Förslag på obligatoriska finansiella mål

Källa: SOU2021:75, Lagrådsremiss Effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner

Utredningens förslag

- De finansiella målen bör omfatta flera olika ekonomiska dimensioner i syfte att uppnå en god ekonomisk hushållning och säkerställa ett långsiktigt perspektiv i ekonomistyrningen.
- De finansiella målen bör gemensamt bidra till att ge en helhetsbild av regionens ekonomi genom att inkludera resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys.
- Ett rimligt antal mål är ca 4-5 stycken. En avvägning bör göras mellan att ha ett mindre antal mål för en mer fokuserad styrning och vikten av att ge en fullständig bild av ekonomi och finansiell ställning.
- Välkända och normalt förekommande mål bedöms ge bättre förutsättningar att kunna förklaras och kommuniceras både i organisationen och utåt. De bedöms även ge goda förutsättningar för jämförelser.
- Kompletterande finansiella mål kan övervägas när det finns ett tydligt behov.

Förslag på mål

Mål för årets resultat

Definieras genom nyckeltalet: Årets resultat som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Mål för soliditeten, inkl. ansvarsförbindelsen

Definieras genom nyckeltalet: Eget kapital minskat med ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser som andel av totala tillgångar.

Mål för självfinansieringsgrad för investeringar

Definieras genom nyckeltalet: Årets resultat plus av- och nedskrivningar dividerat med årets nettoinvesteringar.

Mål för låneskuld

Definieras genom nyckeltalet: Låneskuld som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Regeringen bedömning

- Enligt prop. 2003/04:105 är de mål och riktlinjer som antas i budgeten det viktigaste styrdokumentet för den kommunala ekonomin och verksamheten samt att de mål som antas ska anpassas efter lokala förhållanden och omständigheter.
- I prop. 2003/04:105 anförs vidare att målen som antas för god ekonomisk hushållning kan innehålla; resultatkrav, mål för skuldsättningen på kort och lång sikt, mål för soliditeten samt att kommunen eller regionen i en finansieringsstrategi bör precisera hur olika delar (t.ex. investeringar och pensioner) ska finansieras.
- Mot bland annat detta som bakgrund kombinerat med övriga regleringar kring god ekonomisk hushållning anser regeringen att regleringen av en god ekonomisk hushållning motsvarar i allt väsentligt utredningens förslag om en god kommunal hushållning, med den skillnaden att utredningen vill se en utökad detaljstyrning jämfört med dagens regelverk.

Utredningens förslag på målnivåer

Utredningen ställer inga krav på målnivåer eftersom dessa nivåer behöver övervägas av varje enskild kommun och anpassas till de lokala förutsättningarna och prioriteringarna. Nivåerna som sätts bör bygga på en analys utifrån en långsiktig ekonomisk kalkyl. Resultatet bör sättas på en sådan nivå att målen för soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen, låneskulden och självfinansiering av investeringarna uppfylls.

Sammanfattning av utredningens syn:

Kommun med stabil demografisk utveckling och relativt god soliditet:

- Årets resultat bör uppgå till minst 1–2 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.
- Investeringsbehovet utgörs av reinvesteringar och underhållsinvesteringar, som uppskattningsvis inte ligger långt över nivån på avskrivningarna, och därför bör självfinansieras i sin helhet.
- Resultatet ska ge ett utrymme för amorteringar och en minskande låneskuld.

Kommun med föränderlig demografi och behov av förstärkt soliditet:

- Årets resultat bör vara uppemot 3–5 procent för att jämna ut den ekonomiska belastningen över tid.
- Investeringsbehov finns till följd av demografiska investeringar. Kommuner kan därför tillåta sig att låna till dessa, vilka delvis kommer att kunna finansieras via skatter och utjämning. Självfinansieringen av reinvesteringar och underhållsinvesteringar bör dock säkerställas.
- Låneskulden kan för dessa kommuner och regioner tillåtas öka i kontrollerad takt de år då investeringsnivån är hög.

Soliditet

- **Soliditet inklusive ansvarsförbindelsen < 20 %:** Målet bör vara att stärka soliditeten. Det bör ske i en takt som är rimlig och långsiktigt hållbar för kommunen eller regionen.
- **20 % < Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen < 50 %:** Målet bör vara att stärkas eller bibehålla soliditeten, beroende på vilka framtida behov kommunen eller regionen står inför.
- **Soliditet inklusive ansvarsförbindelsen > 50 %:** Sänkning av soliditeten kan accepteras, givet att en stark finansiell ställning har uppnåtts.

Utgångspunkter för målanalys

- De finansiella målen bör omfatta flera olika ekonomiska dimensioner i syfte att uppnå en god ekonomisk hushållning och säkerställa ett långsiktigt perspektiv i ekonomistyrningen.
- De finansiella målen bör gemensamt bidra till att ge en helhetsbild av regionens ekonomi genom att inkludera resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys.
- Ett rimligt antal mål är ca 4-5 stycken. En avvägning bör göras mellan att ha ett mindre antal mål för en mer fokuserad styrning och vikten av att ge en fullständig bild av ekonomi och finansiell ställning.
- Målen i analysen överensstämmer med de mål som föreslås vara obligatoriska i SOU2021:75.
- Välkända och normalt förekommande mål bedöms ge bättre förutsättningar att kunna förklaras och kommuniceras både i organisationen och utåt. De bedöms även ge goda förutsättningar för jämförelser.
- Kompletterande finansiella mål kan övervägas när det finns ett tydligt behov.
- Hänsyn till lokala förutsättningar och behov bör tas i första hand genom den nivå på målet som sätts. De målnivåer som diskuteras i målanalysen baseras på den långsiktiga finansiella analysen.

Finansiella mål

Mål för årets resultat

Resultatmålet bör sättas på en sådan nivå att målen för soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen, låneskulden och självfinansiering av investeringarna uppfylls.

Mål för självfinansieringsgrad för investeringar

En hög självfinansieringsgrad är eftersträvansvärt för att minska behovet av upplåning. I perioder med små demografiska förändringar bör investeringarna vara på en långsiktigt hållbar nivå och självfinansieras via avskrivningar. Vid snabba demografiska förändringar kan det finnas skäl att frångå en ambition om självfinansiering av investeringar (se SOU2021:75).

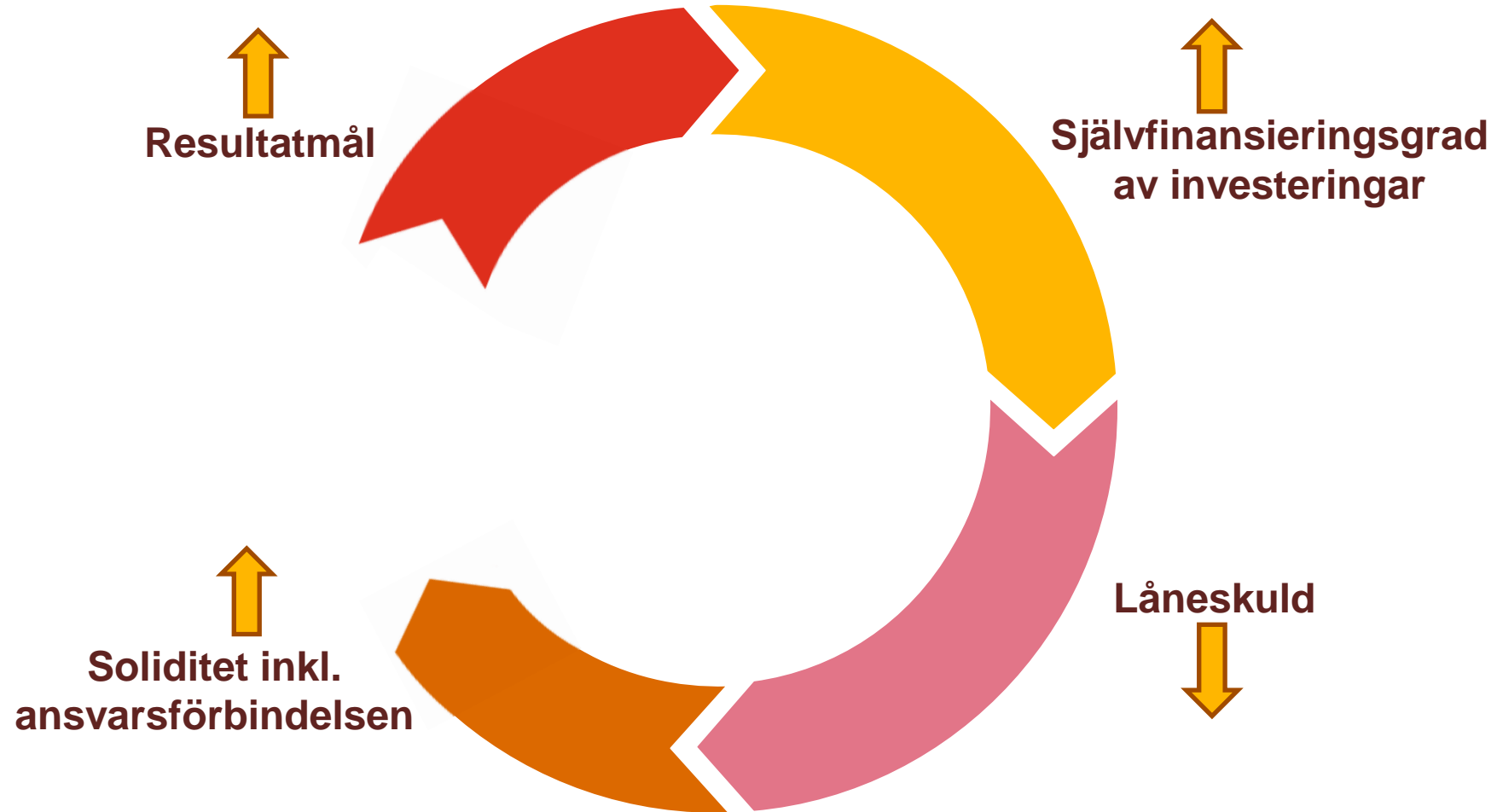
Mål för låneskuld

Målet syftar till att säkerställa kontroll av låneskuldens utveckling och därmed begränsa regionens risk associerad med en hög skuldsättning. Vid små demografiska förändringar bör resultatet ge utrymme för amorteringar och en minskande låneskuld. Vid en föränderlig demografi kan låneskulden tillåtas öka i kontrollerad takt de år då investeringsnivån är hög.

Mål för soliditeten, inkl. ansvarsförbindelsen

En starkt soliditet innebär en långsiktigt starkt betalningsförmåga. Vid en soliditet som understiger 20 procent bör målet vara att stärka soliditeten inkl. ansvarsförbindelsen. Vid en soliditet mellan 20 och 50 procent bör målet vara att stärka eller att bibehålla den över tid. Om överstiger 50 procent kan en sänkning tillåtas (se SOU2021:75). Målet tar ett långsiktigt perspektiv på regionens ekonomiska ställning. Trenden över tid kan ses som viktigare än nivån ett enskilt år.

Samband mellan de finansiella målen

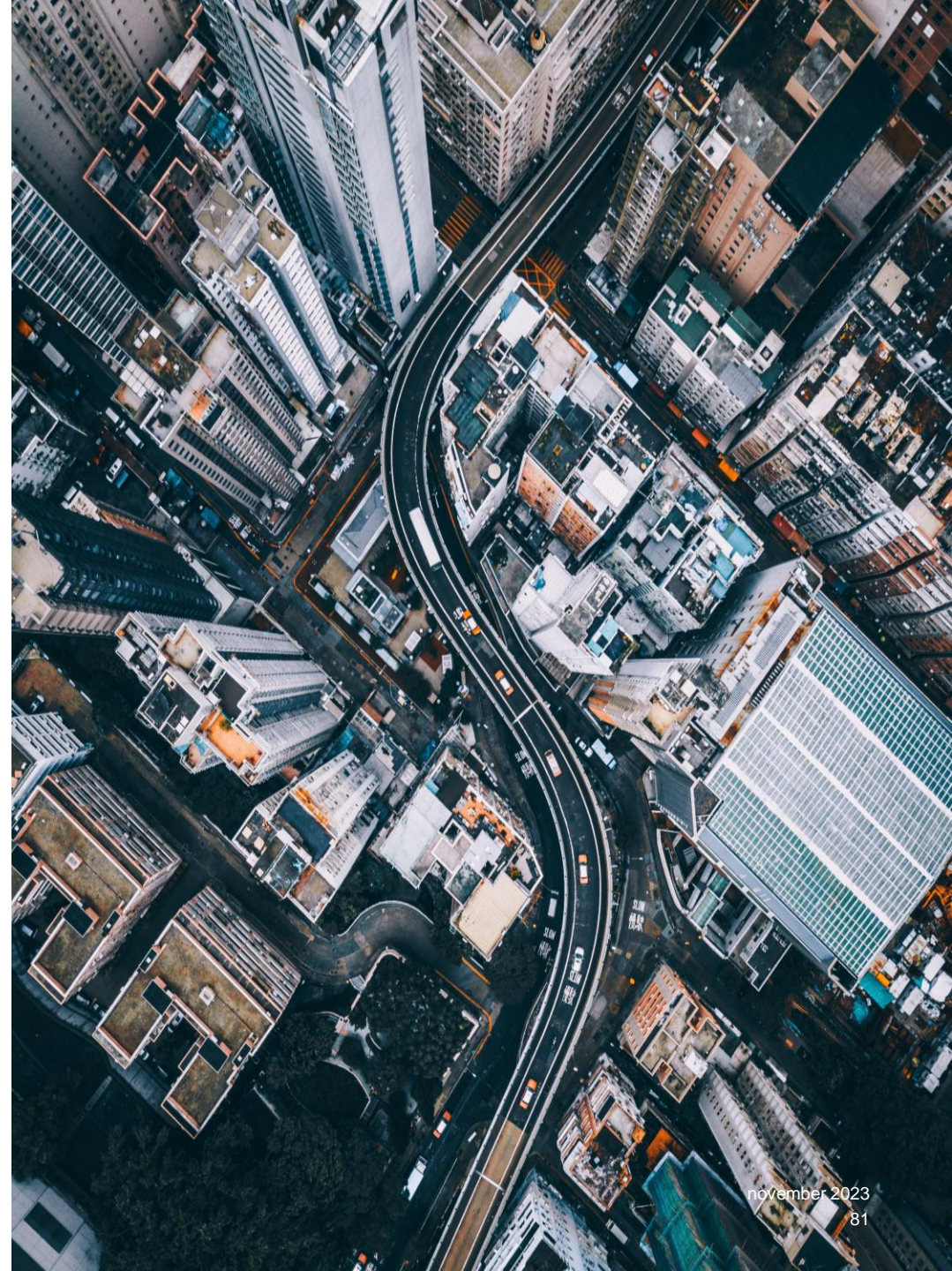
Två viktiga ställningstaganden

Ska målen avse regionen eller regionkoncernen?

- Det finns en inriktning mot att stärka koncernperspektivet i kommunsektorn (se t.ex. SOU2021:75).
- Ambitionen bör därför vara att ha mål för koncernen på sikt.

Löptid för målen: genomsnitt över en period eller enskilda år?

- **Mål som rullande genomsnitt:**
 - En målnivå som ett rullande genomsnitt innebär att resultat enskilda år får mindre betydelse och ökar handlingsutrymmet ett enskilt år.
 - Det medför ett mer långsiktigt perspektiv i styrningen.
- **Mål för enskilda år:**
 - Resultatet enskilda år får större betydelse.
 - Säkerställer att målet blir styrande.
- **Mål som ökar över tid:**
 - Nivån på målet ökar vid bestämda tidpunkter (ex. 2024, 2026 osv.)
 - Bidrar till att den ekonomiska ställningen kan förbättras över tid.

Mål för årets resultat

Analys

För att behovet av årlig effektivisering i genomsnitt inte ska överstiga 1,62 procent bör årets resultat inte understiga 2,0. Kommande år står regionen inför en hög kostnadsutveckling kombinerat med en omfattande investeringsplanering. Detta motiverar ett högt resultatmål.

Löptid

- För att skapa förutsättningar för att uppfylla de andra finansiella målen är det lämpligt att målet är årligt.

Möjligt mål

Årets resultat kan vara i intervallet 2,0-3,0 procent.

Mål bör sättas utifrån ambitionsnivån kopplad till målen för självfinansieringsgrad av investeringar, soliditet och låneskuld.

Mål för självfinansieringsgrad

Analys

Regionens självfinansieringsgrad har historiskt legat på en hög nivå. De kommande åren kommer självfinansieringsgraden att minska med anledning av en hög kostnadsutveckling och omfattande investeringsplanering. En hög självfinansieringsgrad är eftersträvansvärt för att minska behovet av upplåning. I perioder med små demografiska förändringar bör investeringarna vara på en långsiktigt hållbar nivå och självfinansieras via årets resultat och avskrivningar. En självfinansieringsgrad på 100 procent bör således eftersträvas.

Löptid

- För att säkerställa ett mer långsiktigt perspektiv i styrningen kan målet sättas utifrån ett rullande genomsnitt på 5 år ($x-2$, x , $x+2$).

Möjligt mål med nuvarande resultatmål

Enligt modellen kommer självfinansieringsgraden av investeringarna ($x-2$, x , $x+2$) uppgå till minst 60 procent fram till 2032.

En självfinansiering på ca 60 procent medför omfattande externa finansieringsbehov. Utifrån de investeringar som används i modellen är självfinansieringen som lägst 2023-2024. Därefter finns utrymme för ett högre mål för självfinansiering.

Mål för låneskuld

Analys

Regionens låneskuld ligger i dagsläget på ca 6 procent. Investeringsplaneringen och nuvarande resultatmål leder till en successivt ökande låneskuld. 2032 beräknas låneskulden uppgå till 17 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Vid små demografiska förändringar bör resultatet ge utrymme för amorteringar och en minskande låneskuld. Målet syftar till att säkerställa kontroll av låneskuldens utveckling och därmed begränsa regionens risk associerad med en hög skuldsättning.

Löptid

- Målet kan sättas utifrån ett rullande genomsnitt på 5 år ($x-2$, x , $x+2$) för att säkerställa ett långsiktigt styrperspektiv.

Möjligt mål enligt nuvarande resultatmål

Med nuvarande resultatmål kommer lånenivån ($x-2$, x , $x+2$) inte överstiga 15 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning fram till 2032.

Ett högre resultatmål skulle ge utrymme för en långsiktigt minskande låneskuld, vilket bör eftersträvas i kommuner med liten demografisk förändring.

Mål för soliditeten, inkl. ansvarsförbindelsen

Analys

Regionens soliditet inkl. ansvarsförbindelsen är 2022 ca 10 procent men kommer att stärkas fram till 2027 för att därefter försämras, givet en hög kostnadsutveckling kombinerat med en omfattande investeringsplanering. Vid en soliditet under 20 procent bör vara att stärka soliditeten. Det bör ske i en takt som är rimlig och långsiktigt hållbar för regionen.

Löptid

Målet tar ett långsiktigt perspektiv på regionens ekonomiska ställning. Trenden över tid kan ses som viktigare än nivån ett enskilt år, därav målformuleringen. Målet kan därför sättas utifrån ett rullande genomsnitt på 5 år ($x-2$, x , $x+2$).

Möjligt mål enligt nuvarande resultatmål

Enligt nuvarande resultatmål kommer soliditeten att stärkas fram till 2027 för att sedan successivt försämras. 2027 beräknas soliditeten uppgå till 25 procent med nuvarande resultatmål.

Ett högre resultatmål skulle bidra till en stärkt soliditet över tid.

Målnivåer - sammanfattning

Mål för årets resultat

Årets resultat bör vara i intervallet 2,0-3,0 procent

Mål för självfinansieringsgrad för investeringar

Självfinansieringsgraden av årets investeringar kan långsiktigt uppgå till minst 60 procent.

Mål för låneskuld

Regionens låneskuld bör inte långsiktigt överstiga 15 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Mål för soliditeten, inkl. ansvarsförbindelsen

Soliditeten bör långsiktigt stärkas från 2022-års nivå.

Text

Appendix

Uppräkningsprinciper och styckkostnad

<i>Verksamhet</i>	<i>Uppräkningsprincip</i>	<i>Kostnad, 2022</i>
Politiskt verksamhet	Befolkning 0–w	1 073
Infrastruktur och skydd	Befolkning 0–w	6 632
Kultur och fritid		
Bibliotek	Befolkning 0–w	529
Musik/kulturskola	Befolkning 7–15	3 604
Övrig kulturverksamhet	Befolkning 16–w	1 543
Fritidsgårdar	Befolkning 13–19	4 007
Övrig fritidsverksamhet	Befolkning 6–w	1 367
Förskola och skolbarnsomsorg		
Öppen förskola	Befolkning 0–5	35
Förskola	Befolkning 1–5	149 331
Familjedaghem 1–12 år	Befolkning 1–12	87

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, forts

<i>Verksamhet</i>	<i>Uppräkningsprincip</i>	<i>Kostnad, 2022</i>
Öppen fritidsverksamhet	Befolkning 6–12	2
Fritidshem	Befolkning 6–12	26 682
Skolväsende för barn och ung.		
Förskoleklass	Befolkning 6	75 600
Grundskola	Befolkning 7–15	133 529
Obligatorisk särskola	Befolkning 7–15	6 425
Gymnasieskola	Befolkning 16–19	99 678
Gymnasiesärskola	Befolkning 16–19	7 892
Övrig utbildning		
Grundläggande vuxutbild.	Befolkning 20–64	1 513
Gy. vuxenutbild. o påbygg.	Befolkning 20–64	10 757
SFI	Befolkning 20–64	6 558

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, forts

<i>Verksamhet</i>	<i>Uppräkningsprincip</i>	<i>Kostnad, 2022</i>
Vård och omsorg		
Vård och omsorg enl SoL o HSL (65+)	Befolkning 65–w, prislappar	..
Vård och omsorg enl SoL o HSL (-65)	Befolkning 0–64,	2 061
Insatser enligt LSS och LASS	Prislappar enligt LSS- utjämning	..
IFO, ekonomiskt bistånd	Befolkning 20–64	2 166
IFO, vuxenvård	Befolkning 20–64	1 739
IFO, barn- och ungdomsvård	Befolkning 0–19	12 377
Särskilda insatser		
Flyktingmottagande	Befolkning 0-w	213
Arbetsmarknadsåtgärder	Befolkning 20–64	1 474

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, primärvård och hälso- och sjukvård

Givet de kostnader som regionen har redovisat samt styckkostnader per vårdform och 1-årsklass framtagna av SKR baserat på data från VGR har en styckkostnad räknats fram.

Ålder	Primärvård	Somatik	Psykatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykatri	Tandvård	Övrig*	Ålder	Primärvård	Somatik	Psykatri	Tandvård	Övrig*
0 år	24 639	112 683	149	493	5 852	17 år	3 566	13 843	12 333	2 663	5 305	34 år	3 081	18 725	4 685	312	1 633	51 år	3 808	23 861	4 580	337	1 553	68 år	4 772	45 385	1 796	767	5 096	85 år	5 869	67 572	1 331	668	11 071
1 år	9 922	26 289	80	417	8 102	18 år	4 349	14 288	6 129	2 974	4 602	35 år	3 426	20 667	5 537	365	1 379	52 år	4 004	26 157	4 565	359	1 963	69 år	4 732	45 316	1 914	722	4 829	86 år	5 507	66 955	1 264	586	10 720
2 år	6 681	21 761	94	438	10 843	19 år	3 955	13 054	5 785	2 821	3 329	36 år	3 446	19 555	4 993	360	1 920	53 år	3 838	25 214	4 102	310	2 001	70 år	4 689	46 796	1 524	728	5 503	87 år	5 747	67 973	2 113	645	11 178
3 år	4 302	17 101	176	3 537	10 696	20 år	3 471	13 061	5 517	2 021	2 782	37 år	3 549	19 846	5 261	356	1 750	54 år	3 822	23 955	3 886	308	2 129	71 år	4 871	48 526	1 600	723	5 965	88 år	6 314	78 089	1 319	650	12 532
4 år	4 392	17 708	313	3 338	13 549	21 år	4 144	16 005	6 627	2 523	2 992	38 år	3 750	20 445	5 403	377	1 642	55 år	3 272	21 765	3 129	250	1 903	72 år	4 271	43 188	1 437	645	5 195	89 år	5 946	74 794	1 295	675	11 725
5 år	3 623	15 428	564	3 244	13 103	22 år	4 343	17 510	8 197	2 730	3 059	39 år	3 641	19 678	5 478	351	1 441	56 år	3 279	22 317	2 827	255	1 826	73 år	3 914	39 187	1 274	600	5 343	90 år	5 709	74 380	1 130	658	10 611
6 år	2 286	12 804	771	3 091	12 268	23 år	4 116	18 523	7 559	2 731	3 020	40 år	3 798	20 057	5 419	372	1 687	57 år	3 509	24 992	2 878	259	2 350	74 år	3 860	40 960	1 194	512	5 523	91 år	5 392	68 959	1 046	653	10 951
7 år	2 251	13 560	1 236	3 317	11 290	24 år	4 910	24 138	9 518	3 349	3 150	41 år	3 649	20 030	5 068	373	1 341	58 år	3 419	24 920	2 713	253	2 207	75 år	3 956	42 164	1 250	496	5 825	92 år	5 596	73 345	896	679	12 555
8 år	1 840	10 780	1 596	2 922	8 784	25 år	3 972	21 238	7 536	487	2 750	42 år	3 775	20 324	5 323	366	1 646	59 år	3 631	29 224	2 801	267	2 351	76 år	3 577	37 522	1 245	453	5 409	93 år	6 651	86 711	1 246	814	13 245
9 år	1 791	10 765	2 235	2 984	7 722	26 år	3 996	22 795	7 598	467	2 168	43 år	3 834	20 435	5 332	381	2 022	60 år	3 729	29 699	2 559	742	2 544	77 år	3 640	38 840	1 121	448	5 358	94 år	5 385	68 505	879	683	12 091
10 år	1 753	10 755	2 675	2 756	8 365	27 år	3 646	21 818	6 959	431	1 853	44 år	4 219	22 129	5 574	406	1 693	61 år	4 108	33 608	2 894	746	3 157	78 år	4 024	43 017	1 104	480	6 514	95 år	4 970	60 561	683	722	9 061
11 år	1 700	10 984	3 101	2 736	8 440	28 år	3 534	21 215	6 655	402	2 192	45 år	3 936	21 816	5 558	378	1 575	62 år	3 969	33 371	2 466	751	3 113	79 år	3 978	42 689	981	459	6 644	96 år	4 277	55 471	597	626	8 396
12 år	1 584	10 065	3 925	2 576	7 514	29 år	3 343	20 353	6 200	369	1 797	46 år	4 242	23 968	5 766	384	1 736	63 år	4 134	36 048	2 120	757	3 332	80 år	4 137	44 865	1 058	474	7 069	97 år	4 345	50 364	391	630	10 141
13 år	1 754	10 504	5 001	2 484	7 141	30 år	3 222	19 961	5 822	364	1 670	47 år	4 154	23 535	5 334	366	2 319	64 år	4 046	36 084	1 946	689	3 337	81 år	4 978	54 937	1 289	554	8 568	98 år	5 629	60 128	855	827	12 991
14 år	2 277	12 137	8 847	2 575	6 871	31 år	3 185	19 564	5 545	352	1 555	48 år	3 750	22 627	4 951	340	1 754	65 år	4 185	38 416	2 063	714	3 758	82 år	5 257	58 772	1 546	553	9 121	99 år	3 399	36 625	714	485	7 220
15 år	3 039	14 077	12 797	2 853	8 008	32 år	2 767	16 744	4 653	290	1 215	49 år	4 143	24 840	5 290	371	2 005	66 år	4 138	39 037	1 777	685	4 037	83 år	4 913	56 719	1 553	539	9 428	100+ år	3 761	40 232	121	500	5 855
16 år	3 298	14 543	12 820	2 752	5 685	33 år	3 086	18 284	4 840	329	1 532	50 år	3 971	24 619	5 020	346	2 013	67 år	4 433	41 174	1 676	726	4 242	84 år	6 554	75 805	1 750	693	11 829						

*övrig hälso- och sjukvård

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, äldreomsorg

Givet de kostnader som regionen har redovisat och antalet personer som erhåller vård i ordinärt respektive särskilt boende har en styckkostnad räknats fram.

Styckkostnaden för ordinärt respektive särskilt boende redovisas för fem åldersgrupper och är uppdelad på män respektive kvinnor.

Skillnader i styckkostnad speglar endast en högre andel som erhåller vård. Någon justering avseende antalet hemtjänsttimmar eller vårdtyngd inom särskilt boende är inte gjord.

Ålder	Kön	Ordinärt boende	Särskilt boende	Totalt
65-74 år	Män	6 601	9 881	16 482
	Kvinnor	4 999	6 709	11 707
75-79 år	Män	12 000	19 448	31 448
	Kvinnor	13 717	17 526	31 243
80-84 år	Män	23 372	39 055	62 427
	Kvinnor	27 324	49 147	76 471
85-89 år	Män	49 970	60 868	110 838
	Kvinnor	70 000	126 918	196 917
90-w år	Män	80 487	191 825	272 312
	Kvinnor	94 929	303 509	398 439

Uppräkningsprinciper och styckkostnad, LSS-verksamhet

Givet de kostnader som regionen har redovisat för LSS-verksamheten och antalet personer som erhåller omsorg enligt de olika LSS-insatserna har en styckkostnad räknats ut.

För de LSS-insatser där inte kostnaderna finns uppdelade har riktvärden från LSS-utjämningsen använts.

Typ av insats	Kronor
<i>Bostad med särskild service</i>	
- vuxna (riktvärde)	983 564
- barn	1 229 455
- barn i familjehem	442 604
Daglig verksamhet	149 057
<i>Övriga insatser</i>	
- korttidsvistelse (riktvärde)	263 161
- korttidstillsyn	144 739
- avlösarservice	65 790
- ledsagarservice	65 790
- kontaktperson	26 316
<i>Personlig assistans</i>	
- enligt LSS (riktvärde)	1 018 792
- enligt LASS	509 396

pwc.se

Denna rapport har upprättats inom ramen för vårt uppdrag att tillhandahålla rådgivning avseende långsiktig finansiell analys enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av avtal undertecknat 2023-07-04. Rapporten är endast upprättad för vår uppdragsgivares räkning, Region Gotland, (organisationsnummer 212000-0803). Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (organisationsnummer 556029-6740)/PricewaterhouseCoopers AB tar inte något som helst ansvar gentemot någon annan än uppdragsgivaren som väljer att förlita sig på eller att agera utifrån innehållet i denna rapport. Inte heller tas något ansvar för att rapporten används för andra syften än för dem som förelegat vid uppdragets utförande.

© 2023 PricewaterhouseCoopers i Sverige AB. All rights reserved. In this document, "PwC" refers to Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB or PricewaterhouseCoopers AB which is a member firm of PricewaterhouseCoopers International Limited, each member firm of which is a separate legal entity.